Sarasvathi Mahal Series 342

Sri

SIVARAHASYAM

ஸ்ரீ

சிவரஹஸ்யம்

(முதல் அம்சம் முதல் பாகம்)

Edited
by

Pandit S.Krishnamurthi Sastry
Senior Sanskrit Pandit
Sarasvathi Mahal Library
Thanjavur

Published
by

Director
Sarasvathi Mahal Library
Thanjavur

1992. Price. 40

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तञ्जावूर् सरस्वतीमहालय ग्रन्थमालायाः पुष्पम् ३४२

श्री

॥ शिवरहस्यम् ॥

[प्रथमांशे पूर्वभागः]

सम्पादकः
पण्डित तेदियूर् कृष्णमूर्ति शास्त्री
(तञ्जावूर् सरस्वतीमहालय संस्कृत पण्डितः)

प्रकाशकः

निर्वाहकः

सरस्वतीमहालय निर्वाहसमितिः
तञ्जावूर्

0342
CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy
Sarasvati Mahal Library. Thanjavur

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

PREFACE

SIVA RAHASYA is one of the four great "ITHIHASAS" which take back to the hoary past of Indian history. Of them, while Mahabharata, Skandam and Siva Rahasya contain more than one lakh slokas, Ramayana is of a lesser size. Of all these Siva Rahasya is the only one which has not been printed till 1932 and Shri Kanchi Paramacharyar has expressed his anguish that if this is not published the chances of this rare Ithihasa getting lost is inevitable. Luckily Sarasvathi Mahal Library, a treasure house of old manuscripts had had the manuscript of "Siva Rahasya" and the Library has taken pains to bring out in printing the 3rd, 4th, 5th and 6th Amsas of this ITHIHASA. Now it is the first AMSA (Part I) which is finding the light of the day. The 7th AMSA is also made ready for printing and soon the remaining will also be printed. This rare ITIHASA explaiins in detail the 'Siva Tatva' the way of worshipping Lord Shiva and in the form of Lord Muruga narrating the 'Siva Tatva'.

My thanks are due to Shri S.Krishnamurthi Sastri, the Senior Sanskrit Pandit of Sarasvathi Mahal Library for his earnest work in editing and releasing the 1st Part of 'SIVA RAHASYA'.

CC-0. Sarāsvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

My thanks are due to the Government of India for the financial assistance in releasing the rare manuscripts.

I appreciate Sarma's Sanatorium Press, Pudukkottai for the neat execution of printing in a short time.

Thanjavur,
20.9.1992.

T. SHANMUGA RAJESWARAN, I.A.S.,
District Collector &
Director i/c T.M.S.S.M. Library

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रस्तावना

वेदैः निगदिता अर्था एव स्मृत्यादिभिः निरुक्ता इतिहासपुराणादिभिः दृष्टान्तात्मकतया प्रतिपाद्यन्ते । अत एव "इतिहासपुराणाभ्यां वेदं समुपबृंहयेत्" इति वचनमाम्नातम् ।

श्रीमद्रामायणं योगवासिष्ठं श्रीमहाभारतं च इतिहासत्वेन गण्यन्त इति इदं सार्वजनीनं वस्तु । शिवरहस्यमपि इतिहासान्तरवत् श्रेष्ठमिहासरत्नमेवेति अस्मिन्नेव ग्रन्थे बहुत्र प्रतिपादितम् भवति ।

इदं चेतिहासरत्नं परशिवोत्कर्षवर्णनपरं विंशतिसहस्राधिकलक्षसङ्ख्याकग्रन्थयुक्तं सहस्राध्यायात्मकं महाभारतादपि विस्तृतं [1]माहेश्वर[2] भव[3] हर[4] शिव[5] भर्ग[6] शङ्कर[7] उग्र[8] भीम[9] सदाशिव[10] ईश्वर[11] महादेव[12] ईशेति नामाङ्कितैः द्वादशभिः अंशैः विभक्तं सत्समुल्लसति ।

यद्यपि शिवरहस्यस्यास्य आद्यांशद्वयं पूर्वं (1913 AD) सदाशिवश्रेष्ठिनामकेन प्रकाशितं तथापि तन्मुद्रितग्रन्थस्य वैरल्यात् सरस्वतीमहालयप्रकाशितैतद्ग्रन्थीयतृतीयादिषष्ठां- शान्तभागप्रेक्षकाणां शिवभक्तानां आद्यांशद्वयगतविषयजिज्ञासूनामुपकाराय भविष्यति इति कृत्वा आद्यांशात्मकंस्य ग्रन्थस्य पूर्वभागः इदानीं प्राकाश्यं नीयते । अवशिष्ठभागस्यापि अचिरादेव प्रकाशनं भविष्यति ।

विषयानुक्रमणिकैव प्रथमांशगतविषयविवरणायालमिति पृथक्तया न विषयप्रकाशनं कृतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मातृकागतान्विभ्रमावहान्दोषान्दूरीकृत्य निर्दोषतया प्रकाशनाय यथाशक्ति प्रयत्नः कृतःतथापि भूयःशोधनीयांशा यदि विपश्चिद्भिः साक्षात्करिष्यन्ते तर्हि तदुद्घाटनं करणीयमिति साञ्जलिबन्धं प्रार्थये ॥

एतद्ग्रन्थगतश्लोकानधिकृत्य किञ्चिदिव वक्तव्यमत्र । बहुभिः स्वग्रन्थेषु उद्ध्रियमाणे ऽस्मिन् ग्रन्थे बहुत्र एकपादाः पादद्वयवन्तः पादत्रयात्मकाः श्लोकाः तथैव एकस्मिन्नेव श्लोके पूर्वपादे एकं छन्दः पादान्तरेषु वृत्तान्तरं इति विस्मयावहः क्रमः दृश्यते । शिवभक्तिप्राधान्येन ग्रन्थस्यास्य रचयितुः शिवभक्तिविशेषेण प्रसक्ततादात्म्यभावनायां गङ्गाप्रवाहवत् प्रवृत्तश्लोकेषु उक्तः क्रमभेदः नैव दोषावहः भवति इति मे मतिः ॥ गन्थस्यास्य प्रकाशने बद्धादरेभ्यः तञ्जावूर मण्डलाधीश्वरेभ्यः तथा सरस्वतीमहालय- निर्वहणाधिकारमावहद्भ्यः श्री.टी.षण्मुखराजेश्वरन् I.A.S. महोदयेभ्यः सूनृतां कृतज्ञतां निवेदयामि ।

एतद्ग्रन्थप्रकाशनाय कृतप्रोत्साहेभ्यः सरस्वतीमहालयनिर्वाहकेभ्यः श्री एस.डी.नज़ीर बा[द]शाह महोदयेभ्यः एवं ग्रन्थप्रकाशनविभागाध्यक्षेभ्यः श्री.ए पञ्चनादन M.A., M.Lis. महांशयेभ्यश्च कृतज्ञता निवेद्यते

तञ्जापुरम्
19.9.92

पण्डित एस. कृष्णमूर्ति शास्त्री
Senior Sanskrit Pandit
T.M.S.S.M. Library
THANJAVUR

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

முன்னுரை

நமது இதிகாச புராண நூல்கள் படைத்தல், காத்தல், அழித்தல், மறைத்தல், அருளுதல் எனும் ஐவகைத் தொழில்களை பிர்மா, திருமால், சிவபெருமான், ஈஸ்வரன் சதாசிவம் ஆகியோர் செய்வதாய்க் கூறுகின்றன. ஆகமங் களும், தந்திர நூல்களும் அவர்களை 'பஞ்சப்ரம்மங்கள்' என்றே கூறுகின்றன. அந்நூல்களில் இவ்வைந்து ப்ரம்மங்களுமே 'கார்ய ப்ரமங்கள்' என்றும், இவர்களை மூலப் ப்ருகிருதி _ சக்தியின் துணைகொண்டு தோற்றுவித்த கடவுளே 'காரணப்ரம்மம்' என்றும் குறிப்பிடப்படுகின்றது. ஆதி மூலக்கடவுளை 'சிவம்' என்றும், மூலசக்தியை 'ப்ரக்ருதி' என்றும் எல்லா நூல்களிலுமே வழங்கப்படுகிறது. எனவே, 'ஒருவனே தேவன்' என்ற தத்துவமே நமது மதத்தின் அடிப்படைக் கொள்கையாகும்.

'பரசிவம்' என்ற மூலக்கடவுளின் உண்மைத் தன்மையை சொற்களால் விளக்கமுடியாது என்பதால் அதனை 'அவ்யக்தம்' என்பர்.

(Indistinct, The Primary root of nature out of which all the Phenomena of the material world are developed.)

எனவே ஐவகைச் செயல்களை நிகழ்த்தும் காரியப்ரம்மங்களைப் பற்றியே இதிகாச புராணங்கள் அனைத்தும் கூறுகின்றன. ஆனால் அவற்றின் முக்கிய நோக்கம் மூலசிவத்தின் பெருமைகளைக் கூறுவதேயாகும். வேதாந்த நூல்களும், உபநிடதங்களும் சத்_சித்_ஆனந்த வடிவமான மூலசிவம் பற்றி விளக்கிக் கூறமுயலும்.

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

"சிவரஹஸ்யம்" எனப்படும் நூல் பிற இதிஹாஸ புராணங்கள் போன்று கார்ய ப்ரம்மமான பரமசிவன் பற்றிக் கூறுவது போல் தோன்றினாலும், உண்மையில் அது காரணசிவம் பற்றியே கூறுவதாகும். பலவிடங்களில் ஹரிஹரபிர்மாதியர் மூவரும் ஆதிசிவத்தின் குறிப்பறிந்து செயல்படுகின்றவர்களே என இதே நூலில் பலவிடங்களில் குறிப்பிடப்படுவது இதற்குச் சான்றாகும்.

சிவரஹஸ்யம் ஒரு இதிஹாஸநூல்

ஸ்ரீமத் ராமாயணம், மஹாபாரதம் யோகவாஸிஷ்டம், ஆகிய நூல்கள் இதிஹாஸத்தில் அடங்கியவை என்பது யாவரும் அறிந்ததே. 'இப்படி இங்கு இருந்தது, இருந்தார், இருந்தனர் என்பதனை ஒருவர் பல வரலாறுகளைக் கூறி விளக்கும் நூல் இதிஹாஸம் எனப்படும். இந்நூலிலும் கடவுள்நிலை= வழிபாடுபற்றி, சிவசக்தி உரையாடலில் தோன்றிய கருத்துக்கள் முருகப்பெருமானால் ஜைகீஷவ்யர் என்னும் சிவபக்தருக்குக் கூறும் முகமாய் மும்மூர்த்திகள் முதலான தேவர்கள் முனிவர்களுக்கும், நந்தி, பாணன் முதலான சிவகணங்களுக்கும் கூறப்படுவது என்பதால் இதுவும் ஒரு இதிஹாஸமே. இந்நூலில் பல இடங்களிலும் இது ஒரு இதிஹாஸ நூல் என்ற கருத்து இடம் பெறுகிறது.

இந்நூல் பற்றி:

பதினெட்டு பர்வாக்களும், 1,00,000 ஸ்லோகங்களும் கொண்ட மஹாபாரதத்தைவிட சிவரஹஸ்யம் என்னும் இந்நூல் மிகப் பெரியது.

1. மாஹேஸ்வரம் 2. பவ 3. ஹர 4. சிவ 5. பர்க்க 6. சங்கர 7. உக்ர 8. பீம 9. சதாசிவ 10. ஈஸ்வர 11. மஹாதேவ 12. ஈச என்று பன்னிரண்டு அம்சங்களாகப் பிரிக்கப்பட்ட

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

இந்நூலில் 1000 அத்யாயங்களும், 1,20,000 ஸ்லோகங்களும் உள்ளன. முதல் அம்சத்தில் இக்கருத்து கூறப்படுகிறது.

இந்நூலின் முதலம்சத்தில் கூறப்படும் கருத்துக்கள்

பொதுவாக சிவதத்துவத்தைக் கூறும் இந்நூலின் முதலம்சத்தில் நூலின் தோற்றுவாய், பல ஆண்டுகள் நடத்தப்படும் 'மாஹேஸ்வர ஸத்ரம்' எனும் யாகத்தினிடையே சூத முனிவரின் வருகை, பிற முனிவர்கள் அவரை வரவேற்று சிவரஹஸ்யத்தைக் கூறுமாறு கேட்டல், சூத முனிவரின் உபதேசம், அதனிடையே ஜைகீஷவ்யர் எனும் முனிவர் சிவபெருமானைக் குறித்துத் தவமியற்றல், பிர்மன் திருமால் முதலானோர் தோன்றி தமது பெருமைகளைக் கூறல், ஆனால் (ஜைகீஷவ்யர்) அம்முனிவர் மும்மூர்த்திகளும் கர்ம தேவர்களே (பிறருடைய ஆணைக்குட்பட்டு செயல்படுகிறவர்) என்றும் மூவருமே பரசிவத்திற்குக் கட்டுப்பட்டவர்கள்தான் என்றும், திருமால் சுதர்சன சக்ரத்தைப் பெற்றவிதம் இதற்குச் சான்று என்றும் கூறி அவர்களின் கருத்தை ஏற்க மறுத்து மீண்டும் தவமியற்றுதல், நாரதரின் வேண்டுதலால் சிவம் சக்தியுடன் அம்முனிவர் முன் தோன்றுதல், சிவபக்தி நிலைத்திருக்குமாறு அருளுவதோடு சிவதத்துவ விளக்கம் தருமாறும் அம் முனிவர் வேண்டுதல், சிவசக்தி உரையாடலின் போழ்து அதிலிடம் பெற்ற சிவரஹஸ்யக் கருத்துக்களை உடனிருந்து செவிமடுத்த முருகன் 'முனிவருக்கு விளக்கட்டும்' என்று பராசக்தி கூறியது, நாரதர் மூலம் சிவரஹஸ்யோபதேசம் நடைபெற விருப்பதை அறிந்து பிர்மா, திருமால், இந்திரன் முதலான தேவர்களும் முனிவர்களும் நந்தி முதலான சிவகணங்களும் கூடிய ஸபைதனில் சிவ பெருமான் சக்தியோடு தோன்றுதல், முருகன் செய்த சிறந்த சிவஸ்துதி, மகிழ்ந்த பரசிவனார் முனிவருக்கு சிவரஹஸ்யத்தை உபதேசித்தருளுமாறு கூறி மறைதல், கைலாஸ வர்ணனை, பெருமானியற்றிய

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

லிங்கபூஜை, கைலாஸத்தின் வாயில்புரம், சுற்றுப் பிராகாரங்கள், இவற்றைப் பூதகணங்களின் இருப்பிடமாக அமைத்தல், சஹஸ்ரலிங்கம் பற்றிய வர்ணனை, கைலாசம் செய்த தவம், மகிழ்ந்த சிவனார் கைலாயத்தில் தங்கியிருக்க ஒப்புதல், சக்தியிடம் செய்த ஞானப் பொருளுபதேசம், அவர் செய்த ஆத்மலிங்க பூஜை முதலான வரலாறுகள் 'முதல் அம்சத்தில் 8,000 ஸ்லோகங்களால் கூறப்படுகிறது'.

நூற்பதிப்பு

மாபெறும் இந்நூலின் 3,4,5,6 ஆகிய அம்சங்கள் நமது நூலகத்தில் பதிப்பிக்கப் பெற்றுள்ளன. பல ஆண்டுகளுக்கு முன்பு இந்த நூலின் முதலிரண்டு அம்சங்கள் பதிப்பிக்கப்பட்டிருந்தாலும் அவை தற்போது கிடைக்கவில்லை என்பதால் இந்நூலின் தோற்றுவாய் முதல் கூறப்படும் ரஹஸ்யார்த்தங்களின் கருத்துக்களை சிவனடியார்கள் யாவரும் அறிந்துகொள்ளும்வண்ணம் இந்நூலின் முதலம்சத்தின் முதற்பாகம் பதிப்பிக்கப்படுகிறது. இதன் இரண்டாம் பகுதியும் பிற அம்சங்களில் 7வது அம்சம் (14,000 சுலோகங்கள் கொண்டது) அச்சிடத் தயாராக உள்ளது. இரண்டாவது அம்சம் பதிப்பிக்கப்பட்டு வருகிறது. இதன் பிற அம்சங்களான 8,9,10,11,12 அம்சங்களும் தொடர்ந்து பதிப்பிக்கப்பட இருக்கின்றன.

இந்தக்கையெழுத்துப்பிரதியில் ஏராளமான பிழைகள் உண்டு. இலக்கணப் பிழைகள் திருத்தம் செய்யப்பட இயலாதவாறு பண்டைய நூல்கள் இலக்கணக் கட்டுப்பாடுகளுக்கு அப்பாற்பட்டவை என்ற இலக்கணச் சலுகை பெறக் கூடிய விதத்தில் உள்ளன என்பதாலும், பொருள் கொள்ள சிரமமில்லை என்பதாலும், திருத்துவதும்

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

கடினம் மூல நூலுக்கு மாற்றம் செய்வது முறையல்ல என்பதாலும், சுவடியில் உள்ளவாறு வெளியிடப்படுகிறது.

நன்றியுரை

இந்நூலை வெளியிடும் விஷயத்தில் நமது மாவட்ட ஆட்சித் தலைவர் அவர்களும் , இந்நூலகத்தின் (பொறுப்பு) இயக்குநருமான திரு. தி. சண்முகராஜேஸ்வரன் இ.ஆ.ப. அவர்கள் கொண்டுள்ள பேரார்வம் மிகவும் போற்றுதற்குரியது. இந்நூலைப் பதிப்பிக்கும் பணியை எனக்களித்தமைக்கு அவர்களுக்கு எனது உளமார்ந்த நன்றியைத் தெரிவித்துக் கொள்கிறேன்.

இப்பணியில் என்னை அவ்வப்போது ஊக்குவித்து உதவிய இந்நூலக நிர்வாக அதிகாரி திரு. S.D. நஸீர் பாசா அவர்களுக்கும், பதிப்புத்துறை மேலாளர் திரு.அ.பஞ்சநாதன் M.A.,M.LIS அவர்களுக்கும் எனது நன்றியை உரித்தாக்குகிறேன்.

மிக குறுகிய காலத்தில் இதனைச் சிறப்பாக அச்சிட்டுக்கொடுத்த புதுக்கோட்டை சர்மாஸ் ஸானடோரியம் அச்சகத்தாருக்கு என் உளம் நிறைந்த நன்றிகலந்த பாராட்டுக்கள்.

தஞ்சாவூர்
19.9.92

தேதியூர் S.கிருஷ்ணமூர்த்தி சாஸ்திரிகள்
மேநிலை சம்ஸ்கிருத பண்டிதர்
சரஸ்வதி மஹால் நூலகம்

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

श्रीशिवरहस्यप्रथमांश
पूर्वभागस्य विषयानुक्रमणिका

अध्यायः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

। श्रीगणेशाय नमः   श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः ॥

श्रीशिवरहस्यम्

प्रथमांशे पूर्वभागः
प्रथमोऽध्यायः

मोहेश्वरे पुरा सत्रे प्रवृत्ते मुनयः सदा ।
यदृच्छयागतं सूतं पैप्पलादं हि सत्रिणः ॥ 1

वाजश्रवस आहुस्तं समवेता महर्षयः ।
कृष्णाजिनोत्तरासङ्गा भस्मोद्धूलितविग्रहाः ॥ 2

त्रिपुण्ड्रविलसत्फाला रुद्राक्षाङ्गदकङ्कणाः ।
यज्ञेश्वरं महारुद्रं पूजयन्तोऽध्वरेण ते ॥ 3

लिङ्गेऽग्निहोत्रे सूर्ये च रुद्रसूक्तजपादराः ।
पञ्चाक्षरावृत्तिपराः शिवनामपरायणाः ॥ 4

पञ्चकोशातिगं देवं पञ्चास्यं परमेश्वरम् ।
ध्यायन्तः परया भक्त्या तं पप्रच्छुरकल्मषाः ॥ 5

सम्पूज्यार्घ्यासनैर्भोज्यैः प्रश्रयप्रश्नभाषणैः ।
अन्योन्यकुशलप्रश्नैः प्रश्रयावनतास्तदा ।
तेषां कुलपतिर्वृद्धः प्राह तं मौनिभार्गवः ॥ 6

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

। श्रीगणेशाय नमः ।　　　　　　　　　　　　　　श्रीसरस्वत्यै नमः ।

श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः ।

श्रीशिवरहस्यम्

प्रथमांशे पूर्वभागः

प्रथमोऽध्यायः

माहेश्वरे पुरा सत्रे प्रवृत्ते मुनयः सदा ।
यदृच्छयागतं सूतं पैप्पलादं हि सत्रिणः । 1

वाजश्रवस आहुस्तं समवेता महर्षयः ।
कृष्णाजिनोत्तरासङ्गा भस्मोद्धूलितविग्रहाः । 2

त्रिपुण्ड्रविलसत्फाला रुद्राक्षाङ्गदकङ्कणाः ।
यज्ञेश्वरं महारुद्रं पूजयन्तोऽध्वरेण ते । 3

लिङ्गेऽग्निहोत्रे सूर्ये च रुद्रसूक्तजपादराः ।
पञ्चाक्षरवृत्तिपराः शिवनामपरायणाः । 4

पञ्चकोशातिगं देवं पञ्चास्यं परमेश्वरम् ।
ध्यायन्तः परया भक्त्या तं पप्रच्छुरकल्मषाः । 5

सम्पूज्यार्घ्यासनैर्भोज्यैः प्रश्रयप्रश्नभाषणैः ।
अन्योन्यकुशलप्रश्नैः प्रश्रयावनतास्तदा ।
तेषां कुलपतिर्वृद्धः प्राह तं मौनिभार्गवः ॥ 6

CC-0. Saraswati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मौनिभार्गव उवाच -

पैप्पलाद सनाथाःस्मस्त्वदागमनतो वयम् ।
माहेश्वरं यतः सत्रं प्रवृत्तं पारमेश्वरम् । 7
त्वं भक्तोऽतीव रुद्रस्य स्कन्दनन्दीशसन्निभः ।
जैगीषव्यो मुनिः पूर्वमूर्ध्वरेता महातपाः ।
शङ्कराज्ञाप्रभावेण स्कन्दाय प्रोक्तवान् शुभम् 8
[स्कन्दाद्यत्राप्तवान् शुभम्]

पुण्यं शिवरहस्याख्यमितिहासोत्तमोत्तमम् ।
त्रिणेत्रापारचरितं द्वादशांशसमन्वितम् । 9
उपासता त्वया पूर्वं मना [नो] वाक्कायकर्मभिः ।
भक्त्या त्वनन्यया शम्भोस्त्वयीषत् [यि यत्] प्रोक्तवान् स्वयम् ॥ 10
यस्मिन्ददौ हरःप्रीत्या संस्थितेषु मुनिष्वभि [पि]
द्वादशांशयुतं साक्षात् रहस्यं शिवसम्भवम् ॥ 11
शिवरत्नमहाकोशं तद्देव्या हृदयङ्गमम् ।
स्कन्दायाचष्ट सा देवी प्रीत्या तेन प्रदर्शितम् ॥12
शङ्करस्या त्व[ज्ञ]या सूत गुरौ ते शाम्भवोत्तमे ।
जैगीषव्याय [यत्] तत्रादात् स्कन्द [स्कन्दः] स्कन्दिततारकः ॥ 13
इति शुश्रुम वृत्तान्तं तन्मां[न्नो]ब्रूहि कृपाधिकः ।
सुगोप्यमपि तद्ब्रूहि यतो भक्ता[वयं]शिवे ॥ 14
त्रिणेत्रसुचरित्राणां पात्रभूता महे[मुनी]श्वराः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

माहेश्वरेण सत्रेण शुद्धगात्रा वयं सदा ॥ 15

सुत्रामभान्ये तोकेऽपि [मान्ये लोकेऽपि]

वाञ्छामो [वाञ्छा नो] पातभीतितः ॥16

गात्रे कलत्रे पुत्रे च मित्रे वा स्नेहवर्जिताः ।

विरक्ता इदा [श्च वदा] स्मभ्यं रहस्यं शाम्भवं मुदा ॥ 17

त्वं नो ज्ञानप्रदःसाक्षाद्गुरुः शिवसमो मतः ।

त्वन्नो माता पितास्माकं तदैव [वदैतत्] करुणाबलात् ॥ 18

इत्थं स पैप्पलादो हि सूत [:] पृष्टो मुनीश्वरैः ।

उवाच प्राञ्जलिर्वाक्यं तेषां भक्त्या सुतोषिताः [तः] ।

अनन्य शम्भुभक्त्या च जानात्यात्र च [जानन् पात्रं च] तानपि ॥ 19

सूत उवाच -

पात्रं भवन्तः कृपया महेशितुः

सत्रेण दानैस्तपसा तपद्भिः [उपसद्भिः]

पवित्रगा ......व्येम [त्रावभृथेन] दीक्षया

वेदांत [दान्त] सारार्थ विचारनिष्ठाः । 20

श्रृणुत्वं(ध्वं) आद्यं प्रथमांशमेत-

द्यथा गुरुं [रुर्मे] मे भगवान् प्रसादभाक् ।

महेश्वरस्याप्रतिमप्रभावो

भावो भवोत्कृष्टहृदोज्झिताशः ॥ 21

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जैगीषव्यमुनिस्तताप तपसा रुद्रं जपंस्तुष्टधीः ।
कष्टानप्यसमीक्ष्य संवृतमना वर्षायुतं वायुभुक् ॥ 22
शिष्टः श्रीशिपिविष्टपादकमलध्यानैर्विशिष्टान्तरो
ब्रह्मिष्ठो हि गरिष्ठमद्भुततरं प्राप प्रसादं हरान् [त्] ॥ 23

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे सूतमुनिप्रश्ने (संवादे) प्रथमोऽध्यायः ॥

॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥

सूत उवाच -

शतमुखशिखिवेदशाखा -
शतमुखनुतषण्मुखा स(प्त)बन्धुम् ।
नभशिखसुखदं महेभवक्त्रं
गजरवगेति(खगगति) पङ्कजजातसंस्तुतम् ॥

उत्फुल्लामलनीलनीरजमहासिह्मासनाध्यासिता
पारावारजगद्विबोधचतुरा वाणा(णी)मनोहारिणी ।
भो शम्भो(शिव) साम्ब (शङ्कर) महादेवेति नामामृत-
स्वाना (आस्वादा) स्वादनवल्लवी (की) मुखरितानन्दोल्लसा पातु नः ॥
पापागाधमहाम्बुधेर्जनिजराकल्लोलपारम्परी -
मज्जज्जन्तुकदम्बकं करुणया पारं परं योगतः ।
शम्भोःसुन्दरसत्कथासुरसया सन्नौकया केवलं
सन्तीर्णं तु करोति जन्तुनिवहं सत्कर्णधारो गुरुः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कालावच्छेदयुक्तान् विधिहरमुरभिच्छक्रसूर्येन्दुवायून्
सृष्ट्वा ति(तैः)क्रीडतीशो जगदुदरदरीमध्यपद्मैकसंस्थः ।
नीरूपो (विश्वरूपः) प्रमथगणवरैर्विश्वकर्त्र्या (जनन्या)
हेरम्बस्कन्दयुक्तो गुरुरमरवरः पूर्विकः पातु नित्यम् ॥
पञ्चास्य वक्त्रकमले मकरन्दमेत ॥
[पञ्चत्वनाशनकरं श्रुतिपञ्चकं हि] ।
पुण्यं शैवरहस्यसारमधुना पेपीयतां मुक्तये
[पञ्चास्यध्यानपूता द्विजवरतिलकाः पञ्चपापैर्विहीनाः] ।
देवे(वेदे)षु प्रथितं च पञ्चकतया भूतेषु पञ्चस्वपि ।
कोशे (पञ्चकतोऽन्तिमैकवसतेः) शम्भोः कृपाकारणम् ।
श्रुत्वा (जन्मंजराति दुःखनिवहैः) पञ्चत्वहीनो भवेत् ।
स्वस्यास्यान्तरवर्तिपायसवरं त्यक्त्वाऽऽखुमूत्रं पिबेत्
दुर्मायालसितेन पापमतिंभागायात्यहो संसृतिं
त्यक्त्वा शङ्करनाम बोधितकथापीयूषपानोज्झितः ।
कामक्रोधजरा विपत्तिमरणैः सौरिं व्रजेद्दुःखितः
स्वस्यास्यान्तरवर्तिपायसवरं त्यक्त्वाऽऽखुमूत्रं पिबेत् ।

मुनयः -

स कथं तपसा देवं प्रसाद्य परमेश्वरम् ।
जैगीषव्यस्तव (सर्वगुरुः) तपोराशिःशिवार्चकः ।
कं काममलभत् सूत तं नो विस्तरतो वद ॥
श्रोतुमिच्छासि (स्ति) महती चरित्रे शाम्भवे हि नः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वदाद्यकरुणामूर्ते शूलिनोऽमलसत्कथाः ।
स वाजश्रवसां वाक्याज्जहर्ष परमेश्वरम् ।
ध्यात्वा स्वहृत्पद्मकोशे जगादागाधबोधदाम् ।
कथां कलुषचित्तानां तमःकालुष्यमुक्तये ।

सूत उवाच -

वायुः दोधूयते यद्भयमुडुगणो बंभ्रमीति द्रुतं खे
वह्निर्जाज्वल्यते यत्र च सलिलनिधिः माधवीं दोधवीति ।
भूर्यद्वद्वोभवीति स्थिरचरधृतये तच्च तादृक् च सर्वं
स्वायत्ताशेषसत्तास्थितियमनपरं शंभुलीलोत्थमुक्तम् ।
श्रृणुध्वं मुनयः सर्वे सत्रिणःपूतमानसाः ।
जैगीषव्यतपश्चर्याकारणं तारणं नृणाम् ।
स तपो स(ऽ)तपदत्युग्रं शो(शाम्भवं)भवं व्रतमास्थितः ।
हिमवच्छिखरे पूर्णं(र्वं) संवत्सरशताष्टकम् ।
अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैः विमृज्याङ्गानि भस्मना ।
त्रिपुण्ड्रफालः सततं कण्ठवक्षोरुबाहुषु ।
धृतरुद्राक्षकोटीर(रो) रुद्राक्षकवचावृतः ।
ग्रीष्मे पञ्चाग्निनिरतःकेवलं सलिलाशनः ।
वर्षात्वा(स्वा) काशनिलयो हेमन्ते जलमध्यगः ।
फलपर्णाशनो नित्यं वर्षं पवनपावय (रणः) ।
कटधूमाशनो वर्षं वर्षं लघ (लम्ब) दधःशिराः ।
एवं तपस्यतस्तस्य जैगीषव्यमहामुनेः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वर्षायुतमगात्तीव्रं रुद्रविन्यस्तचेतसः ।
वरेणे(णा) च्छन्दयद्ब्रह्मा तं विष्णुः पाकशासनः ।
तस्य ते चित्तजिज्ञासां कर्तुं देवा व्यवस्थिताः ।
ताननालोकय द्वि(न् वि) प्रो नैव किञ्चिदथोऽर्थयत् ।
गभि(गम्भी)रसागराकारमलक्षं (क्ष्यं) शिववल्लभम् ।
जितेन्द्रियं जिताहारमूर्ध्वरेतसमव्ययम् ।
शिवलिङ्गार्चनव्यग्रं पञ्चाक्षरजपादरम् ।
रुद्रसूक्तार्थविज्ञानप्रवणं सम्यतेन्द्रियम् ।
हंसारूढः पद्मसंस्थः शार्ङ्गधृग्गरुडासनः ।
ऐरावतसमारूढः पाकशास्त्रमरैर्वृतः ॥
तस्य चित्तं सुविज्ञातुमागतास्ते मुनिं तदा ।
ब्रह्मा विष्णुस्तथा शक्रः सुरासुरमरुद्गणाः ।
धार्यन्तं (ध्यायन्तं) परमेशानं जैगीषव्यं तृ(तदा) द्विजाः ।
स्वं स्वं वाहनमारुह्य स्वस्वालङ्कारभूषिताः ।
शैवेन्द्रे(न्द्रं) तं सुरेन्द्रास्ते दृष्ट्वा विस्मयमागताः ।

ब्रह्मोवाच -

वत्सो स्ति(त्ति)ष्ठ महाभागा(ग) जैगीषव्य महाव्रतः (त)
अदेयं तव नास्त्येव त्रिलोक्यां त्वतप (त्तप) स्यया ।
त्वत्समो न मुनिर्ब्रह्मन् ऊर्ध्वरेता महातपाः ।
रुद्रावर्तनशीलश्च रुद्रविन्यस्तमानसः ।
ब्रह्मोपेन्द्रेन्द्रलोकेषु विहरस्वाजराःमरा (अजरामरः)

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

भुक्ष्व(भुङ्क्ष्व) भोगान् यथाकामं देवभोग्याननुत्तमान् ।
शक्रस्थानेऽप्सरोभिभिस्त्वं नन्दने विहराजरः ।
पिबस्वामृतमुत्कृष्टं देवैः पेयमनुत्तमम् ।
विष्णुलोके तथा(भो) गान् वैष्णवान् भुङक्ष्व केवलम् ।
नानाविधैर्महायज्ञैःप्राप्यं शक्रसदोऽखिलैः ।
गवां दानैस्तथाऽन्नादिप्रदानैः षड्रसान्वितैः ।
देशे काले च पात्रे च ग्र(गृ)हवस्त्रादिदानतः ।
पानीयशालानिवहैर्घर्मकाले मुनीश्वर ।
महाषोडशदानैश्च शुद्धद्रव्यार्जितेन च ।
मण्टपाट्टालकरणैर्विप्राणां स्थापनार्चनैः ।
उद्यानारामकरणैश्छायावृक्षादिरोपणैः ।
कन्यादानैश्च विविधैर्व्रतकृच्छ्रादिभिर्द्विज ।
प्राप्या लोकास्म (म) दीया हि धन्यैर्मानुष्यर्ति (वर्त्म)भिः ।
तेषूत्सवेन भोगांस्त्वं भुङ्क्ष्व विप्र यथासुखम् ॥
अयं शक्रोऽमराधीशो वरं दातुं तवागतः ।
करीन्द्रो यस्य वहने चतुर्दन्तः सुपाण्डरः ।
यः सर्वयज्ञे विप्रेन्द्रैराहूतःसोमपीथिभिः ॥
यः सर्वासुरसंहर्ता कुलिशं यस्य चायुधम् ।
अहं सर्वजगत्स्रष्टा भारतीपतिरुत्तमः ।
मत्पुत्राः सृष्टिकर्तारः न कश्चिन्मत्समो द्विज ।
पुलस्त्यः पुलहोऽत्रिश्च कश्यपो मनुरेव च ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

अङ्गिरा नारदो दक्षो वीतिहोत्रो महामुनिः ।
नव प्रजानां पतयो येभ्यः सृष्टिर्विनिर्गता ।
चतुर्वक्त्रस्त्वहं साक्षात् वरान् दातुं तवागतः ।
ततः प्राहाम्बुजाभाक्षस्तं मुनिं चातिगर्वितः ।

विष्णुरुवाच-

अहमेवाखिलाराध्यः शङ्खचक्रगदाधरः ।
मम शार्ङ्गरवं श्रुत्वा दैत्येन्द्रा मूर्च्छिता भृशम् ।
का(नृ) सिंहकोलाकृतिरहं भूत्वा देवानतोषयम् ।
हिरण्याक्षं च कशिपुं मुरं च मधुकैटभौ ।
रणे मया हता दैत्या रावणाद्या महाबलाः ।
लक्ष्मीपतिरहं साक्षात् क्षीराब्धिर्निलयं मम ।
शेषोऽनन्तफणामौलिर्ममतल्पं महामुने ।
प्रभाभासितदिक्कुञ्जं कौस्तुभं मम वक्षगम् ।
चक्रं दशशतारं मे दैत्यासृङ्मसृणं करे ।
यत्पक्षघातपवनैरुल्लोलाः सप्त सागराः ।
काद्रवेयफणारत्नराजिधारो हि वाहनम् ।
मन्नाभिकन्दसम्भूतः साक्षाल्लोकपितामहः ।
मदीययशसा व्याप्तं जगदेतच्चराचरम् ।
मत्प्रसादेन सर्वेषां सिध्यन्त्यखिलसिद्धयः ।
तादृशं स्वदृशा पश्य त्वत्पुरःस्थितमाशु माम् ।
त्वत्कामान्पूरयाम्याशु तच्छीघ्रं वरयस्व मे ।

CC-0. SarasTvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्वदीयतपसा विद्वन् प्रसादसुमुखोऽस्म्यहम् ।

तदा स विष्णुवचसा जैगीषव्यो महामुनिः ।

दृष्ट्वा प्राहामरश्रेष्ठान् निष्कामान्तरसुन्दरः ।

कामारिध्याननिर्धूतनिष्काम हृदयो(मु)निः ।

जैगीषव्यः-

यत्प्रोक्तं तत्तथा विष्णो त्वया पद्मासनेन च ।

शक्रस्यास्य श्रुतं सर्वं ऐश्वर्यं लोकविस्मयम् ।

न विस्माय (प) यितुं शक्यं निष्कामस्य ममान्तरम् ।

यथोन्मूलयितुं शक्यः किं मेरुर्वायुनाऽमुना ।

विष्णो त्वद्वचसा चेतः न विचालयते मम ।

कैवर्तकन्याकानीनद्विजदैत्यनृपार्भकाः ।

त एव तव माहात्म्यवेत्तारो न वयं हरे

हरपादाम्बुजध्याननिर्धूतरजसो वयम् ।

शैवेन्द्रेषु न ते धाष्ट्र्यं विद्यते हि गदाधर ।

प्राप्तकामा वयं विष्णो नित्यानित्यविवेकिनः ।

यः कामाननुसन्दधाति मनसा प्राप्नोति लोकानमून्

ब्रह्मोपेन्द्रशतक्रतु प्रभृतिनां (?) वासस्ततो भ्रश्यति

प्राग्जन्मानुभवेन योनिषु चिरं भ्रान्तस्ततो विद्यया

विश्वेशस्य कृपावशात् शततनुप्रान्ते विमुक्तो भवेत् ॥

किं वा ब्रह्मेन्द्रविष्णुप्रभृतिसुरपदैः पुण्यलेशैकलभ्यैः ।

किं स्वर्गादिकयोनिभोगनिचयैः स्वल्पान्दनाद्यात्मवैः ।

CC-0. Jangamwadi Math Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पातान्तावधिसुन्दरैः किमधमै (किमथ मे) किं कामनाविप्लुतैः ।

युष्मद्रो च (ध) नया न चाल्यति मनो (न मे मनःप्रचलति) निष्कामजाः

श्रोत्रियाः ।

संसारापारसारप्रचुरितमनसो नित्यनित्याश्च भोगाः ।

काम्यन्ते कामिभिर्ये सततबहुरसाः कातराःपामरास्ते ।

श्रीमन् धीमन् परार्थिन् सकलसुरगणा श्रीशशाङ्कम्शमौलेः ।

नरकमुखसुखानां व्यर्थकोलाहलानां-

असुख सुखमतीनां यद्यपि घ्नन्ति तत्वम् ।

हरपदनिरतानां विश्वभूतात्मनां नः

करणविषयभोगा नैव लूयन्ति विष्णो ।

ब्रह्मा शक्रो भवांश्च प्रकृतिपरवशाः पश्य सर्वेश्वरस्य

[श्रीशश्रीशङ्करस्यागतिसगतिगतिव्योमकेशस्य शम्भोः ।

तस्यायं दासदासस्त्रिपुरपुरहर श्रीशिवस्यास्य कर्तुः

पातुर्हर्तुः प्रकर्तुः श्रुणुत सुमनसो नित्यमन्यत्र जाने ॥]

पशुपतिवरदानात् तत्वसम्प्राप्तभूतेः ।

पशुवर वरदानात् किं मम प्रप्तिहेतुः ।

पशुपतिचरणाब्जध्यानसन्मानसं मे

नहि खलु भवतृष्णापारदूरं हरेद्यः

त्र्यक्षाङ्घ्रिप्रवणप्रसन्नमनसो लक्ष्यस्य किं मे सुरैः

लक्षीभूतभवत्पदेषु नितरां वाञ्छा न मे जायते ।

किं तच्चाक्षत वीक्षणास्थिरचिरं विश्वं (तु) विश्वेश्वरात्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जातं तत्र मुहुर्मुहुः प्रविलयं यात्येव यातं भवेत् ॥
रज्जौ कल्पितदन्दशूकसदृशं देवा न किञ्चिज्जगत्-
जातश्चापि जनिष्यमाणमपिवा भूतं हि रज्जौ भ्रमः ।
तद्वत्सर्पदशोपमान मिति (या) धीवैं (परं) मुक्तये
सा धीश्चापि निरन्तरं भगवतःशम्भोःकृपायाः फलम् ।
न क्वापि स्पृहयन्ति शङ्करकथापीयूषपानात्परं
लिङ्गालिङ्गनपूतभस्म निटिला रुद्राक्षमालाधराः ।
पुण्यास्ते शतरुद्रमध्यविलसन्नाम्नां पदार्थादराः
भावा भावुकदिव्यजन्मतपसा भूमण्डले पावनाः ॥
मारापारशराग्रकुण्ठनमहासारैकधारोपलाः
सारासारविचारधीरहृदया धौरेयधुर्यास्सदा ।
पारावारविकारसंसृतिमहादुःखाम्बुधेस्तारकाः
विश्वाधीश्वरपूजकास्तु नियतं पापौघसंहारकाः ॥

[सूतः - उवाच]

जैगीषव्यमुखाब्जनिःसृतमहोदारोत्कटं ते मधु
पीत्वा चामरनायका मधुतृषास्वानन्दितस्वान्तराः ।
ऊचुः प्राञ्जलयस्तदा द्विजवरं ब्रह्मा महेन्द्रो हरिः
ज्ञात्वा तस्य विनिश्चयं शिवसमासक्तं मनश्चापि ते ।

देवाः

प्राप्तेशानपदाम्बुजोत्थसुमनामोदात्तसन्मानसः
त्वं (वै) शाम्भवपुङ्गवस्तव हृदं ज्ञातुं प्रवृत्ताः सुराः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

निष्कामोऽसि निरङ्कुशोऽसि भगवन् प्रोक्तं (हि) तत्क्षम्यतां ।
स्वात्मारामतया त्वयैव सकला भोगाः सदैवोज्झिताः ।
एवं ते विबुधाःप्रशस्य च मुनिं चालिङ्ग्य लिङ्गार्चकं
धन्याःस्मेति वदन्ति सुन्दरगिराप्यानन्दधारावृताः ।
स्वं (स्वं) वाहनमाधिरुह्य तरसा गन्तुं मनश्चक्रिरे ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्यसुरसंवादो नाम द्वितीयोऽध्यायः ।।

॥ तृतीयोऽध्यायः ॥

जैगीषव्य उवाच -

श्रृणुध्वं शक्रविष्ण्वाजाः यन्मानसमहेतुकम् ।
नित्यं सर्वज्ञता तस्य देवदेवस्य शूलिनः ।
यो वेदान्तैक संवेद्यो यं ध्यायन्ति मुमुक्षवः ।
यस्य निःश्वासपवना वेदाश्चत्वार एव हि ।
यो ब्रह्मविष्णुरुद्राणां जनकः परमेश्वरः ।
सूर्यस्य जनिता वह्नेश्चन्द्रशक्रानिलात्मनाम् ।
न तस्य कारणं शम्भोः स सर्वस्यापि कारणम् ।
यः समाराध्यते विप्रैर्मखैर्मन्त्रक्रियादिभिः ।
यस्त्वग्नीषोमजं सर्वं जगत्पाति सनातनः ।
असङ्गः सर्वभूतेषु निर्विकारो विकारिषु ।
यं सूक्ष्मबुध्या पश्यन्ति स्वहृदा वीतरागिणः ।
यो ध्यानेन जपैर्यज्ञैस्तपसाऽनाशकेन च

CC-0. SarasTvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स वेत्ति वेद्यानक्षाणि मनोवाचामगोचरः ॥
यस्माद्भूतानि जायन्ते येन जीवन्ति तान्यपि ।
यत्र लीनानि कल्पान्ते स एकः परमेश्वरः ।
यस्त्वपाणिरनङ्घ्रिश्च अचक्षुश्चाप्यथाश्रवाः ।
सोऽन्तिके स हि दूरस्थः स बाह्याभ्यन्तरेऽपि च ।
स स्वतन्त्रश्च पूर्णश्च तेन पूर्णमिदं जगत् ।
स नित्यश्चेतनानां च पतीनां पतिरीश्वरः ।
यस्त्वेकः सृजतीशानः चराचरमिदं जगत् ।
यथोर्णनाभिस्तन्तून् वै सृजते ग्रसतेऽपि च ।
यस्य रूपापरिज्ञानाद्देह आत्मेति मन्यते
यस्य रूपापरिज्ञानान्मन आत्मेति मन्यते ।
यस्य रूपापरिज्ञानात् खानि चात्मेति मन्यते ।
यस्य रूपापरिज्ञानाद्भूतान्यात्मेति मन्यते
यस्य रूपापरिज्ञानात्सर्वमात्मेति मन्यते ।
यस्याकाशः शरीरं हि आकाशो नैव वेत्ति (तम्) ।
यस्य भूमिः स्वरूपं हि तं भूमिर्नैव वेत्ति हि ।
यो मनश्चक्षुरादीनां नियन्ता परमेश्वरः ।
यस्य भासा जगद्भाति सशक्रानलवायवः
भीत्या भान्ति च वान्त्येव चेतनानां सचेतनः ।
यस्य मायाविलसितं जगत्स्थावरजङ्गमम् ।
स मायीपरमेशानः तेनावास्यमिद जगत् ॥
CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

योऽशरीरो ह्यलिङ्गश्च यमिभिः परिदृश्यते
यस्य विज्ञानमात्रेण सर्वं विज्ञातमेव हि ।
ज्ञानमात्मा महद्ब्रह्म ज्ञानं शान्तिरनुत्तमा ।
स एकः परमात्मा हि नेह नानास्ति किञ्चन ।
एक एव महारुद्रः पुरुषो विश्वतोमुखः ।
तमेकं जानतात्मानं त्यक्त्वान्यत्तदिदं जगत्
यज्ज्ञानाद्धृदयग्रन्थिभेदनं जायते नृणाम् ।
यस्ये(यै)कत्वं हि विज्ञाय शोकं तरति मानवः ।
स एव ज्योतिषां ज्योतिः स एव तपसां तपः
स एकः सर्वभूतेषु बहुधा भाति मायया ।
यो जाग्रत्स्वप्नतुर्याभिर्गुहात्मा न प्रकाशते
यो दृश्यः सूक्ष्मया बुद्ध्या तत्प्रसादेन केवलम् ॥
तपसा वेदितव्यश्च नान्यथा कर्मकोटिभिः ।
यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्तेषु प्रतिष्ठितः ।
स ईशानोऽधिविद्यानां पारदृश्वा सनातनः ।
यो भूतसङ्घे सुप्तेऽपि जागर्तीशो महेश्वरः ।
यस्मात्प्राणो मनो जज्ञे स हिनात्येति किञ्चन ।
यो ज्योतिर्ज्योतिषां देवो विश्वात्मा विश्वतो मुखः ।
यो भूमिमत्यतिष्ठच्च यस्माद् ब्रह्माणि जज्ञिरे ।
यतो ब्रह्मेशविष्ण्विन्द्राः सह देवैश्च जज्ञिरे ।
यो ब्रह्मा विष्णुरुद्रौ च अत्र ब्रह्म समश्नुते ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

एष ब्रह्मैष विष्णुश्च एष देवो विराजते ।
एष भूतपतिर्देवो(व) एष सेतुर्विधारणः ।
एकमेव महादेवमिन्द्रमित्रादिभिः सुरैः ।
नामरूपगुणैश्चैव मायया मन्यते जनः ।
इदं जगत्पुरा सृष्ट्वा तस्मिन्प्राविशदीश्वरः ।
व्याकुर्वन्नामरूपे तु व्यवहारीव भासते
पुरुषो यः परः सूक्ष्मो भोक्ता भोज्यं च यःसदा ।
योऽखिलो विश्वनेता च यस्मान्नान्यत्परायणम् ।
अशरीरोऽव्ययात्मा यः अशरीरी ह्यविनाशकः ।
यो मायया शरीरस्थस्तद्वीर्यैर्नैव लिप्यते ।
भोगीव भासते देवो ह्यन्नपानादिभोगभाक् ।
यस्च सर्वेन्द्रियातीतः सर्वेषामपि भासकः ।
योऽव्यक्तो व्यक्ततामेत्य जगत्पुष्णाति लीलया ।
योऽविद्यया संसरति विद्यया च प्रमुच्यते ।
योनाधारोऽखिलाधारः स्वे महिम्नि प्रतिष्ठितः ।
यं श्रृण्वन्तोऽपि वेदान्तै गुंह्यं मुह्यन्ति यतयःसुराः
यस्त्वेनं वृणते देवांस्तस्यैवात्मा प्रकाशते ।
य आत्मा सर्वभूतस्थो जडानां विदुषामपि ।
यो जगज्जन्ममरणैरशीर्यो नहि शीर्यते ।
यो ह्यागतैर्दुःखसङ्घैः सुखैर्वा स्पृश्यते न हि ।
यस्मिन् ज्ञातेऽखिलं ज्ञातं न किञ्चिदवशिष्यते ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

यमविज्ञाय विश्वेशं दुःखान्तं नाधिगच्छति ।
योऽसङ्गः पुरुषो नित्यः स्थाणुवन्निश्चलोऽगुणः ।
यो न जीवः शिवश्चापि अन्योपाधिविवर्जितः ।
पञ्चकोशातिगो ह्यात्मा सदानन्दघनः सुखम् ।
एकोऽद्वितीयश्च न वै स देवो बहुधा विभुः ।
योऽन्तिके स हि दूरस्थस्तेनावास्यमिदं सुराः ।
स भूमा परमानन्द आर्तमेतज्जगत्सुराः ।
तज्जं तल्लं च तदनं जगदेतत्प्रकाशते ।
यस्तमःपारगो नित्यं मनोवाचामगोचरः ।
यस्यैव शक्तिर्विविधा स्वभावाज्ञानदा सुराः ।
स एष परमानन्दः सदसत्पक्षवर्जितः ।
लिङ्गहीनः सदाऽसङ्गः यो वेदान्तैकगोचरः ।
दृश्यते त्वग्र्यया बुध्या सूक्ष्मया सूक्ष्मदर्शिभिः ।
मुक्तये देह(हि) सङ्घानां सुलभो व्यक्ततां गतः ।
त्रिणेत्रो नीलकण्ठश्च उमादेहार्धविग्रहः ।
क्रीडते प्रमथाधीशः हेरम्बस्कन्दपुत्रवान् ।
सर्वावासोऽपि भगवान् कैलासाचलमास्थितः ।
यस्य लिङ्गार्चनेनैव त्रैलोक्यश्रीरवाप्यते ।
यस्य प्रसादात् विष्णुत्वं त्वया प्राप्तं सुदर्शनम् ।
ब्रह्मणः सृष्टिसामर्थ्यं इन्द्रस्याप्यरिनिग्रहः ।
देवराज्यं भोगभोग्यं सर्वमैशादनुग्रहात् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

न तत्र सूर्यो देवेशो भाति चन्द्रो न चानलः ।
भीत्या भान्ति च सर्वेऽपि सोऽन्तरा पुरुषो हरः ।
हिरण्यबाहुरीशानो हिरण्यपतिरीश्वरः ।
कर्मदेवाः सर्व एव ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
यस्याज्ञावर्तिनः सर्वे सर्वेषां कारणं शिवः ।
ब्रह्मणश्च शिरश्छिन्नं देवदेवेन लीलया ।
इन्द्रस्यास्य भुजस्तम्भो येनाकारि दयालुना ।
यस्य भक्तस्य शापेन दशजन्मानि ते हरे ।
सौकरं नारसिंहं ते रूपं संशिक्षितं हरात् ।
सर्वं जानामि ते विष्णो ब्रह्मन् शक्र गतव्यथाः ।
यूयं हि पशवोऽज्ञानजृम्भिताः पशुपः स हि ।
गच्छन्त्वद्य यथा कामं मादृक्षे नास्ति धृष्टता ।
भवन्तो देवताः सर्वे त्वहं शर्वपदाश्रयः ।
इत्युक्त्वा ध्यानमातिष्ठज्जैगीषव्यो महामुनिः ॥
ध्यानेन तेन महता चेदमाह तदा द्विजाः -

जैगीषव्य उवाच –

यच्च ब्रह्म जगज्जगच्च यदृते नास्तीति वद्यं पदं
त्वेवं ये विदुरीश्वरेश्वरधिया ते यान्ति शम्भोः पदम् ॥
ते लोकान् हि न यान्ति यापितमहादुःखाभितप्तापदः ।
सौख्यं चापि समाप्नुवन्ति भगवंस्त्वद्भक्तिसारादराः ॥
बाहुभ्यां तव धन्वने च भगवन् कुर्वे नमः स्वस्तये

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

भीतास्त्वद्धनुषः कराग्रविशिखैर्हेत्या शरव्याय च ।
पाहीश प्रविमुच्य ज्यामथ धनुःकोट्योःशरान् सन्त्यजन् ।
हेतिं पातय मां विलोक्य दृशा दूरे निषङ्गं त्यज ॥
शैवेन्द्राः शिवसम्मताः सुरवरापारव्यथाभीतितो
नो बिभ्यन्ति न चाप्नुवन्ति च हरे युष्मद्वरान् किंफलान् ।
किं त्वीशानपदारविन्दभजनान्नान्यन्मनश्चिन्त्यते
क्षुद्रेषु प्रभविष्णवो न हि वयं यात स्वधामं(?)सुराः ।
हारा एव भवन्ति भाग्यनिवहैः श्रीचन्द्रचूडार्चकाः
तेषां त्वत्पदवासनापि सुतरां वाणीश शक्रालयम् ।
किं जायेत गिरीन्द्रशेखरगतो मत्तद्विपालिं भिन-
त्सिह्मः किं तृणमत्ति तद्वदिह मे त्वत्तो वराणां स्पृहा ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्यसुरसंवादो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

देवा ऊचुः-

तव भावमहो ज्ञातुमागता वयमद्य वै ।
स एव सर्वकामानां पूरकोस्ति न संशयः ॥
किं तवासुकरं विद्वन् त्रिषु लोकेषु विद्यते ।
त्वन्मनो ध्यायति सदा यतः शिवपदाम्बुजम् ।
येषां मनसि विश्वेशपदाम्बुजयुगं भवेत् ।
तेषां किं भुवनैश्वर्यैर्विनश्वरतरै(मुनि) ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

यतो महेशकृपया दृढा भक्तिर्भवेच्छिवे ।
यया भक्त्या द्विजवराः सुरासुरनरा अपि ।
मुक्ताश्च मोचयन्त्यन्यान् शैवाः कारुणिकोत्तमाः ।
भक्तिरेव विरूपाक्षे सर्वेषां मुक्तिदायिनी ।
भक्त्या संपूजितो लिङ्गे ह्यलिङ्गोऽपि महेश्वरः ।
बिल्वपत्रैस्तत्फलैर्वा भस्मना वा महच्छ्रियम् ॥
प्राप्नोति मुक्तिसाम्राज्यमपुनर्भवदायकम् ।
भस्माभिषिक्ता ये भावास्त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकाः ।
रुद्राक्षमालाकोटीरधारिणो मालिकाधराः ।
पञ्चाक्षरावृत्तिपरा रुद्राध्यायजपादराः ।
शिवलिङ्गार्चकाः शैवाः शिवक्षेत्रनिवासिनः ।
नैवेद्यभोजिनः शम्भोः पत्रपुष्पफलार्पकाः ।
अनन्यस्वान्तरा विप्रा मनोवाक्कायकर्मभिः ।
शिवध्यानेन सन्तृप्ताः सदाशिवकथादराः ।
गणयन्ति महाशैवा नास्मान् कर्मसुरान् मुने ।
तवेदृङ्मानसं विप्र न कस्यापि मुनिष्वपि ॥
त्वद्भावो भवसंसक्तो भवनाशाय केवलम् ॥
यथा रत्ननिधिं प्राप्य स किं गृह्णाति लोष्टकम्
यथा मत्तेभकुम्भस्थः स किं खरमपेक्षते ।
यथैव कल्पकवनं सम्प्राप्यार्कमपेक्षते ।
यथा मणिमयं हारं प्राप्य किं वा वराटकम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तथाऽस्मदीयभोगेषु मूढो रज्यति कामतः ।
त्वं कामारिपदध्यानान्निष्कामोऽसि महामुने ।
त्रिणेत्रपादकमलमित्रं त्वन्मानसं मुने ।
त्वमेव शैवधुर्येषु मूर्धन्यो धन्य एव हि ।
तव सन्दर्शनापारसंहताखिलपातकाः ।
जगज्जन्मसिसृक्षासु विश्वेशेन नियोजिताः ।
न लभामैव विश्रान्तिं श्रान्ताः संसारवर्तिनः ।
सदा वैषयिका देवा वयं सर्वे महामुने ।
तव वाक्पङ्कजोद्भूतसाधुसाराश्रितान्तराः ॥
वयं विश्रान्तिमापन्नाः प्रपन्नाः परमां गतिम् ।
शैवेन्द्राङ्ग महासङ्गनिर्मुक्ताखिल हृत्तमाः
उत्तमा विधिविष्ण्विन्द्रा देवेषु तव दर्शनात् ।
कालकूटमहाज्वालानिर्दग्धान् हि महामुने ।
अशीतयन्महादेवः पीत्वा हालाहलं विषम् ।
देवानरक्षद्भगवान् हत्वा त्रिपुरमुल्बणम् ।
कृत्वा मां बाणमत्युग्रं धृत्वा मेरुं शरासनम् ।
मौर्वीचकाराहिपतिं सारथिं विधिमातनोत् ॥
वेदान्हयांस्तथा चक्रे चक्रं सूर्यं च चन्द्रकम् ।
धरामण्डलमेतद्वै ससरित्स ना (नदाब्धिकम्)ब्धिकम् ।
सुरासुरान् भटांश्चक्रे कर्षणे वायुमण्डले ।
किं स विश्वाधिको देवो विश्वभूतेषु गण्यते ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

अस्मासु पशुभूतेषु देवः पशुपतिः शिवः ।
पशूनस्माभिनि(न्निब)ध्नाति मायापाशेन शङ्करः ।
स एव कृपया जन्तून्मोचयत्येव सर्वदा ।
यस्य लिङ्गं सदाकालं पूजयन्ति मरुद्गणाः ।
मत्पूज्यो हि महादेवः सर्वे वयमतन्द्रिताः ॥
जन्ममृत्युजरादुःखैरभिभूता महामुने ।
पुरा मन्नेत्रपद्मेन सम्पूज्याप्तं सुदर्शनम् ।
दैत्येन्द्रद्रावकं साक्षाद्विश्वेशस्य कृपाबलात् ॥
मुकण्डुतनयं कालमृत्योर्योऽमोचयच्छिवः ।
श्वेतं च तं नृपसुतमरक्षत्कालपाशतः ।
यस्य लिङ्गस्य सन्मौलिं मूलं ब्रह्माहमप्यधः ।
अदृष्ट्वा परमां शा(श्रा)न्तिमांप्तवन्तौ पुरा मुने ॥
उपमन्युं मुनिसुतं गाणापत्येन योजयत् ।
शिलादतनये साक्षात्स्वसारूप्यं ददौ शिवः ।
भृङ्गीशं च मुनिश्रेष्ठं कोपनं भक्तिमत्तरम् ।
निजभक्तगणश्रेष्ठं चण्डीशं चाप्यकल्पयत् ।
दैत्येन्द्रपुत्रं बाणं च सहस्रभुजमातनोत् ।
वीरभद्रेण निन्दन्तं विधिं शिक्षयदीश्वरः ।
ममावताररूपाणि मत्स्यकूर्मकिटीन् हरिः ।
नारसिंह्यादिरूपाणि हन्त्यात्युद्वेजकानि मे ।
शारभं रूपमास्थाय पुरा घोरतरं शिवः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शिवभक्तास्तथाऽन्येऽपि सुरासुरमुनीश्वराः ।
प्रसादाभिमुखेनैव प्रसादेन नियोजिताः ।
स्मरान्धकगजाद्याश्च शिक्षिताश्च पिनाकिना ।
इन्द्रस्यास्य प्रसादेन सवज्रः स्तम्भितो भुजः ।
न तेन सदृशो देवो यो वेदान्तैकगोचरः ।
अनन्तमहिमाधारस्त्वपरिच्छिन्नवैभवः ।
यो गीयते सदेशानो वेद(दे) वेदान्तमौलिषु ।
यं यजन्ति महासत्रे यो ध्येयो योगिभिःसदा ।
यं दानैस्तपसा भक्त्या पूजयाऽनशनेन च ।
ऋषयो देवसङ्घाश्च स्वस्वकामार्थसिद्धये ।
विश्वो विश्वाधिकःसाक्षात् विश्वेशो विश्वभावनः ।
न तस्य कार्यं करणं तत्क्रिया वा महेशितुः ।
परास्य शक्तिश्चित्रैव सर्वाकारेण भासते ।
(वह्निर्वहति कव्यानि हव्यानि च सुरेष्वपि ।)
तन्मायामोहिता एव वयं सर्वे सुरासुराः ।
जन्ममृत्युजरादुःखैरभिभूताःस्म सर्वशः ।
तस्यैवाज्ञावशादेव जगच्चक्रं प्रवर्तते ।
उदेति सविता नित्यं किमस्तं याति शासनात्
सोमोऽमृतमयः साक्षादुदेत्योषधिनायकः ।
नक्षत्राणि भ्रमन्त्येव ग्रहा धारा भ्रमन्ति हि ।
प्रवाति पवनो मन्दं मेघा वर्षन्ति शासनात् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

भूमिर्वहति विश्वं वै लोकाः सर्वे चतुर्दश ।
शेषोऽपि धत्ते शिरसि भुवं भवपदाश्रयः ।
पर्वताःसरितो वाप्यःसमुद्रास्तस्य शासनात् ।
नोद्वेलतां प्रयान्त्येव स्मरशासनशासनात् ।
पालयामि शिवादेशात् जगत्सासुरमानुषम् ।
विधिः सृजति भूतानि रुद्रस्तं संहरिष्यति ॥
इन्द्रः पालयते देवान् स सुरान् संहरत्यपि ।
यमोऽपि पापिनां शास्ता यम शासन शासनात्
कुबेरो धनपो नित्यं वरुणो यादसां पतिः ।
ईशानो रुद्रसङ्घानां यक्षाणां निरृतिस्तथा ।

विष्णुः (उवाच)

सर्वं सासुरमानुषं जगदिदं तस्येशसच्छासना-
दास्तेऽत्यन्तभयात्सुरासुरनरव्राताः स्तुवन्ते ऋचा ।
साम्ना रुद्रशतैर्महोपनिषदां सारार्थवाक्यैःशिवः
कस्तादृक्ष व सि(रि)ष्ठ एव हि मुने देवाधिदेवः शिवः ॥
इत्युक्त्वा प्रययुर्मुदा विधिहरी शक्रस्तथान्ये सुराः
नत्वा तं मुनिपुङ्गवं सुरगणा याताःस्वधामं तदा ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे विष्णु वाक्यंनाम चतुर्थोऽध्यायः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥

सूत उवाच -

एवं तपस्यतस्तस्य कालो भूयान्(न्व्य)वर्तत ।
वल्मीकावृतगात्रस्य तृणवल्लीयुतस्य च ।
तस्यैव तपसा लोकाः सन्तप्ताश्च सुरासुराः ।
विस्मयन्तो मुनिं दृष्ट्वा मुनयः संशितव्रताः ।
नारदो वीणया लोकान्नाम्ना गायन्महेशितुः ।
श्रावयन्सततं लोकान् धूतपापानथाकरोत् ।
हिमवच्छिखरं दृष्ट्वा जैगीषव्यमदृश्यत (मलोकयत्)
वल्मीकस्यान्तरदृशा पश्यन् सो (वै)नारदो मुनिः ।
तपसा तापयन्लोकान् ध्यायन् रुद्रमनन्यधीः ।
रुद्राध्यायार्थविज्ञानप्रवीणमनसं तदा ।
दृष्ट्वा स विस्मयोपेतो नारदस्तमभाषत ।

नारदः-

जैगीषव्य महाभाग तपसा संशितव्रत ।
त्वत्तपस्या महातीव्रास्तेन लोकाश्च तापिताः ।
किमद्य प्राप्यमस्तीह तव कामस्य सत्तम ।
आकौमारब्रह्मचर्ये तवैवं निरतं मनः ।
ऊर्ध्वरेतास्त्वमेवासि मुनिसङ्घेषु सुव्रत ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तवाद्य दर्शनाद्विप्र धन्योऽस्मि नितरां मुने ।
तवेन्द्रब्रह्मलोकेषु वैष्णवे प्रथितं यशः ।
लोकपालामराःसर्वे मुनयोऽतीव सुव्रताः ।
दृष्ट्वातिनिष्ठामत्युग्रां तवेदृक्तपसःक्रियाम् ।
रुद्रावर्तनशीलस्य चोग्रविन्यस्तचेतसः ।
स नारदस्य वचसा जैगीषव्योऽमितप्रभः ।
उवाच तं देवमुनिं वीणासक्तकरं तदा ।

जैगीषव्यः (उवाच)

लोकांस्त्वया सञ्चरता किं दृष्टं चित्रमद्भुतम् ।
तन्मे वद महाभाग कुशलः सर्वसंसदि ।
त्वया नाविदितं किञ्चित् त्रिषु लोकेषु विद्यते ।
स जैगीषव्यवचसा प्राह तं नारदो मुनिः ।

नारदः

विष्णुलोके ब्रह्मणश्च शक्रसंसदि चाप्यहम् ।
गच्छन्पश्यामि पुण्यानां भोक्तारो मुनयो नृपाः ।
पुण्यान्ते तपमानाश्च नानायोनिषु सत्तमाः ।
भ्रमन्तःकर्मणा स्वेन तेजोमात्रशरीरिणः ।
तिरस्कृतास्त्वया देवा ब्रह्मविष्णुहरीश्वराः ।
येषां प्रसादः सर्वेषां स्वर्गानन्तश्रिये मुने ।
तेऽपि देवास्त्वया धृताः निष्कामेनेदमद्भुतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कामाङ्गनाशपादाब्जध्याननिष्कामितं मनः ।
तदवाङ्मनसं दृष्ट्वा देवाश्चाश्चर्यमागताः ।
ब्रह्मा विष्णुस्तथा शक्रः सर्वे च मुनयो वयम् ।
एष गच्छामि कैलासं नानागणनिषेवितम् ।
विज्ञप्तुं ते तपश्चर्यां देनदेवाय शम्भवे ।
इत्युक्तोत्थित एवासौ नारदो दिव्यदर्शनः ।
जगाम लोकानखिलान् कैलासं च महामुनिः ।
नानारुद्रगणोपतं सुरकिन्नरशोभितम् ।
नन्दिभृङ्गिमहाकालगणनायककोटिभिः ।
रुद्रैश्च रुद्रकन्याभिः अप्सरोभिः समावृतम् ।
हेरम्बस्कन्दनन्दीश बाणचण्डी(ण्डे) श्वरादिभिः ।
समावृतं तरुवरैः नानापुष्पफलोपगैः ।
उत्फुल्ल पङ्कजोत्फुल्ल नीलोत्पलसरोवरैः ।
कैलासशिखरापार सौधपङ्क्तीश्वरालयैः ।
कनत्कनकरत्नौघ मौलिकुम्भपताककैः ।
दोधूयमानैर्नितरां राजद्वृषगणैस्तथा ।
शुकबर्हिणनादैश्च कोकिलालापसुन्दरैः
दुन्दुभावतिराज्यावा (दुन्दुभ्याहतिजाराव) विनादितगुहामुखैः ।
वीणाक्वणनशब्दैश्च गन्धर्वकृतगायनैः ।
मुरळीसरळीलीलाविलासाप्सरसां गणैः ।
प्रणृत्यत्किन्नरानीक शिञ्जन्मञ्जीरनिःस्वनैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कैलासशिखरापारमद्राक्षीन्नारदो मुनिः ।
द्वारि स्थितं नन्दिकेशमपश्यद्वेत्रपाणिनम् ।
जटामकुटशोभाढ्यं त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकम् ।
भस्माभ्यक्तं रुद्रगणैः समन्तात्परिवेष्टितम् ।
ददर्श नयनाभ्यब्जो (ब्जाभ्यां) तेजोराशिमिव स्थितम् ।
तेनाभिप्रश्नकथनैर्नन्दितो नारदो मुनिः ।
नन्दिकेशाग्रतःस्वैरं जगौ रुद्रानुमोदितः ।

नारदः

शिव शिव भव हर देवशासन
नगशर पाहि दयाकटाक्षसारैः ।
भव भवजनितां रुजं हराशु
प्रमथाधीश्वर वीरधीर पाहि ।
शिव शिव दहनाब्जमित्रसोम-
प्रकटविलोचन कृत्तिवास शम्भो ।
तव शिव कृपया स्मरान्धकारे ।
भव भवशमनाद्भयं न चैव ॥
हर गिरिसुतया सदोपकण्ठ ।
प्रबलगराशन नीलनीलकण्ठ ॥
हृदि भव यमिनां किलोपकण्ठ
प्रथितमहोरगभोगशोभिकण्ठ ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

हर हर शमनैकभीतिजातं
हर हर भवजातघोरदुःखम् ।
हर हर पापमपाकुरुष्व शम्भो
हर हर मुरजित्सुपूजिताङ्घ्रे ।

शम्भो शङ्कर चन्द्रशेखर दयासारामराधीश्वर
पापापारमहाब्धिशोषणमहावाडव्यवह्ने शिव ।
कान्तार्धाकृतिशोभिताङ्ग कमलाकान्ताक्षिपूज्याङ्घ्रिक
विश्वेशान विधिप्रचण्डशिरसा लग्नप्रयाणे हर ॥
शूलप्रोत्थितदक्षवक्षहरण त्र्यक्षामराधीश्वर
पाहीमं जनमर्भकं तव विभो भावैकलभ्य प्रभो ।
गानं संश्रृणु देव नारदमुखाद्वीणाक्वणन्मञ्जुलं
भो भो देव वर प्रसीद भगवन् दृष्टिं कृपायाःकुरु ।
श्रुत्वैवं नन्दिकेशाद्या गणाः शम्भोर्महात्मनः ।
व्यजिज्ञपंस्ते देवाय शङ्कराय महात्मने ।
प्रणम्य नन्दिकेशोऽपि पिधायास्यं करेण वै
उवाच देववरदं प्रसन्नास्यं त्रिलोचनम् ।

नन्दिकेशः

शम्भो शङ्कर धूर्जटे त्रिणयनापारव्यथां संहर
पारावारमहाप्रभाव जगतां व्यापारसारादर ।
त्वन्नामामृतधारया जगदिदं प्राप्तस्तवेशान्तिकं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सम्भाव्य प्रमथाधिनाथपदवीं द्रष्टुं पदाब्जं तव ॥

द्वारे तिष्ठति वारितः स हि मया किञ्चाज्ञयाशु प्रभो

देवाज्ञावसरेण तं गमयितुं दिव्यं मुनिं नारदम् ।

त्वत्पादाम्बुजलोलमिष्टमनसं सर्वैर्विशिष्टान्तरं

(भक्तिज्ञानपुरस्कृतस्तवपदद्वन्द्वावलोकोत्सुकः)

नन्दिकेशवचः श्रुत्वा कटाक्षाग्रेण शङ्करः ।

संज्ञां चक्रे ऽखिलेशानो नारदागमनं प्रति ।

नारदोऽपि च देवेशं नत्वा तुष्टाव हर्षितः ।

शिपिविष्टं महादेवं अष्टाकृतिमनोहरम् ।

नारदः

जय जय देव महेशधूर्जटे

जय जय विश्वविधान दक्षशिक्ष ।

जय जय विश्रुत वेदगीतकीर्ते

जय जय भक्तजनार्पितैकभुक्ते ।

जय जय भगवन् तपःक्रियाणां फलदानोन्मुख पञ्चवक्त्र शम्भो ।

तव शिव भगवन् पदाब्जयुग्म-

मभिपूज्य स्वहृदा तपैकराशिः ।

मुनिरास्ते हिमवन्नगेन्द्रमौलौ

तव दिव्यामलदेहलोकनैकतर्षः ।

इत्थं नारदवाक्येन जातहर्षो महेश्वरः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जैगीषव्यं ययौ द्रष्टुं नानागणवरैर्वृतः ।
आरुह्य शाङ्करं दिव्यं नानालङ्कारभूषितम् ।
नानागणमुखोद्गीतवाद्यवृन्दकृतारवम् ।
छत्रचामरहस्तैश्च पताकाविधृतैर्गणैः ।
उमया स्कन्दहेरम्बनन्दिभृङ्गिगणावृतः ।
क्षणेन हिमवन्मौलिमाजगामामरैर्वृतः ।
मुनिभिर्गणमुख्यैश्च मन्दस्मितमनोहरः ।
उद्यच्छशाङ्कधवलधावल्याङ्कसमप्रभः ।
गङ्गातुङ्ग तरङ्गौघमौलिद्युतिविराजितः ।
दयाकटाक्षामृतदिव्यवर्षै -
र्वल्मीकभूतं मुनिमाववर्ष ।
तदोत्थितो देववरं प्रणम्य
तुष्टाव चाष्टाकृतिमप्रमेयम् ।

जैगीषव्यः

महेश्वर महोद्धतप्रबलतापपापापह
प्रपन्नजनरक्षण क्षणविशिष्टशिष्टेष्टद ।
विनीतजनवत्सल त्रिपुरमारसंशोषक
प्रसीद दययाधुना भवदवाग्निसंशोषक ।
क्षपापतिकलाधर क्षपितपाप, तापापह
प्रचण्डगरळाशन त्रिदशमौलिवन्द्याङ्घ्रिक ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

महोक्षवरवाहनाध्वरसुदक्षदक्षापह
भगाक्षिहर शङ्कर प्रसभमाशु चेक्षस्व माम् ॥

हरामरवरोत्तम प्रबलसौरिगर्वापह
मृकण्डुतनयावन प्रबलशूलदग्धान्धक ।
फणीन्द्रमणिकङ्कणोज्ज्वलितसूर्यसोमानल
त्रिलोचन दयारसैः प्रथय वेदगीताशय ।
त्रियम्बक सदाशिव त्रिदशनायकशावस
यमीन्द्रहृदयाब्जगोच्चलितमञ्जुनादप्रिय ।
सुकृत्तिवसनामलोच्छ्वसितभोगिभोगप्रिय
प्रसीद मयि देव भोर्मुरहराब्जनेत्राङ्घ्रिक ॥
रमारमणसायक प्रबलमेरुसद्धन्वक
महीवर रथाङ्गक विधृतसोमपूषात्मक ।
तुरङ्ग निगमाव्यय विधिसुयन्तरीक्षस्व मां
दयारसदृशानया मदमहाघसारोद्धर ।
जैगीषव्यस्तुतिं श्रुत्वा सन्तुष्टः प्राह शङ्करः ।
प्राञ्जलिं विनयोपेतं मुनिं वीक्ष्य स्मरार्दनः ।

ईश्वरः

त्वं धूर्जटिप्रेमरसो मुमुक्षुः
मोक्षैकतानः श्रुतिशेखरान्तः ।
त्वमुद्धरिता मम सुप्रसादभाक्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्वं सारभूतोऽसि मुनीश्वराणाम् ।
विगलितमदमानलोभमोहः प्रशमितवृत्तिरुमेश तर्षचेताः ।
धृत भसितवरो वराक्षमालः
श्रुतिमूर्धन्य मनोविचारशूरः ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्य प्रसाद करणं नाम – पञ्चमोऽध्यायः

॥ षष्ठोऽध्यायः ॥

जैगीषव्यः -

त्वमेव देव देवेश पिता माता सखा प्रभुः ।
त्वमेव सर्वं देवेश विश्वेश्वर महेश्वर ।
न जाने गिरिजाजाने त्वत्तो नान्यं (ह्यन्यं) सुरेश्वरात् ।
तस्मात्प्रसीद भगवन् करुणासागराधुना ।
प्रपन्नोऽस्मि पदद्वन्द्वं निर्द्वन्द्वं ते महेश्वर ।
भ्रातरौ स्कन्दहेरम्बौ सखायौ (यो) गणपा मम ।
जगतां जननी गौरी जनित्री मम शङ्करी ।
जगत्पिता त्वमम्बेश (त्वमेवेश) पिता मम महेश्वरः ।
नान्यं वरं वृणे देव त्वत्पादम्बुजभक्तितः ।
सैव धर्मार्थकामादिमोक्षहेतुर्ममाधुना ।
यया भक्त्या महादेव मुक्ताःसर्वे सुरासुराः ।
त्वद्भक्त(क्त) एव जगति मुक्तान्यान् (मुक्तोऽन्यान्) मोचयन्त्यपि (त्यपि)

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्वद्भक्त्यैव विधिर्विश्वं सृजत्येव महेश्वर ।
त्वत्तो वेदानधिगतः सत्यलोकाधिपोऽभवत् ।
पद्मसद्मापतिश्चापि जातो रुद्रस्त्वदाश्रयात् ।
दत्वा शूलवरं तस्मै रुद्रायामिततेजसे ।
रुद्राणामाधिपत्येच त्वया सोऽप्यभिषेचितः ।
यस्य शूलानलज्वालादग्धमन्ते चराचरम् ।
शक्रो महेन्द्रतां प्राप्तस्त्वद्भक्त्यैव हराधुना ।
शचीपतित्वं सम्प्राप्य नानास्वर्गैकभोगभाक् ।
धनाधिपत्यं धनदस्त्वद्भक्त्यैव महेश्वर॥
यमोऽपि त्वत्पदार्चातो लोकपालोऽभवच्छिव ।
वरुणो यादसां नाथः सूर्यचन्द्रानलानिलाः ।
समर्चयन्ति त्वल्लिङ्गभक्त्या सर्वे सुरासुराः ।
सहस्रभुजतां प्राप्तो बाणो भक्त्या तवेश्वर ।
पौलस्त्यतनयः शम्भो रावणो लोकरावणः ।
जिग्ये सुरान्नृपवरान् त्वद्भक्त्यैव महेश्वर ।
घटोद्भवेन त्वद्भक्त्या समुद्राश्चुलुकीकृताः ।
दधीचिनापि त्वद्भक्त्या विष्णवे रूपमद्भुतम् ।
दर्शितं मायिने शम्भो भृगुणा शपितो हरिः ।
उपमन्युना च बालेन लब्धः क्षीरैकवारिधिः ।
त्वद्भक्त्या कालपाशैश्च पाशितोऽपि मृकण्डुजः ।
जिगाय मृत्युं तरसा श्वेतोऽपि नृपनन्दनः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शिलाशनेन त्वद्भक्त्या पुत्रः प्राप्तो ह्ययोनिजः ।
त्वद्भक्त्या नन्दिकेशोऽपि गाणापत्यमवाप्तवान् ।
चण्डीश्वरोऽपि पितरं हतवांस्तव भक्तितः ।
मङ्कणोऽपि पुरा सिद्धःसिद्धिं प्राप त्वदर्चनात् ।
सोमोऽपि मुक्तवान् राजा यक्ष्मतस्त्वत्प्रसादतः ।
दक्षोऽपि दीक्षितो यज्ञे शिक्षितोऽनुग्रहीकृतः ।
शतर्चनादयोऽपीश व्याघ्रपादादयस्तथा ।
दुर्वासाद्या महाभागा देवदत्तादयस्तथा ।
रामोऽपि भार्गवः शाम्भो नृपाणां कुलघातकः ।
तथैवान्ये नृपतयः सोमसूर्यान्वयोद्भवाः ।
आदितेयाश्च दितिजा गणा रुद्रा मुनीश्वराः ।
भूता भव्या वर्तमाना भक्तास्त्वद्भक्तिभाविताः ।
तव भक्त्यैव सर्वेषां भोगमोक्षौ हि शङ्कर ।
त्वद्भक्तिमेव याचेऽहं त्वनन्यगतिरीश्वर ।
हिमाद्रौ स्थापिते लिङ्गे मम जैगीश्वराभिधे ।
केदारात्पश्चिमे शम्भो तस्मिन्नित्यं त्वमावस ॥

सूतः-

इत्युक्तो मुनिना तेन महादेवो गिरीन्द्रजाम् ।
सुराणां च मुनीनां च श्रृण्वतां प्राह शङ्करः ।

ईश्वरः-

कथामाकर्णयापर्णे कर्णाभ्यर्णविलोचने ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तूर्णं तूर्ण(पूर्ण)पदप्राप्त्यै भवार्णवनिवासिनाम् ।
कृतलिङ्गमहासद्म पद्मसद्मापि सद्मगा ।
तेषां नित्यं भवेदेव यैर्वाऽकारि शिवालयः ।
तपांसि तेन तप्तानि शीर्णपर्णाशनान्मुने ।
तेनेष्टाः सकला यागास्तेनाधीतं श्रुतं शिव ।
केदाराख्यं त्वत्पितुर्मौलिसंस्थं
लिङ्गं चैतत् सर्वदा मुक्तिबीजम् ।
केदारेऽस्मिंस्त्वत्पितुश्चारुमौलौ
भूमानन्दं चाङ्कुरं तच्च मुक्त्याः ॥
एतल्लिङ्गात्पश्चिमे चामुना मे
नाम्ना स्वेनाप्यर्चितं पश्य लिङ्गम् ।
प्रतिष्ठिते येन केनापि लिङ्गे
तिष्ठामीशे सर्वथैवातितुष्टः ॥

तस्मिंत्सदैवावहितो भवामि
भवानि नित्यं सुखदोऽति हर्षितः ।
भवानि मुक्त्यै प्रथिते प्रदोषे
प्रकाशने पूजनभावनेऽपि ।
यःकश्चिद्भुवनेश्वरि त्रिभुवने(च) उत्तुङ्ग तुङ्गालयं
रम्यं द्वारकवाटतोरणमहाप्राकारसद्गोपुरम् ।
विद्युत्पुञ्जसमप्रभामलमहाहेमैककुम्भोल्लस-
त्कृत्वा जन्मशतार्जिताखिलमहापापैर्नरो मुच्यते ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

रम्ये शैलवरे सरित्तटवरे ग्रामे पुरे पर्वते
　　तीर्थे वा विपिने गिरीन्द्रवरजे गङ्गातटे नार्मदे ।
तीरे वापि ममेश्वरेश्वरि महाक्षेत्रेषु लिङ्गं दध-
　　त्सर्वत्रापि शुचौ शुचिः स महिमा तस्यातिपारो दिवि।
आढ्यो वापि दरिद्रशेखरनरो भक्तिः परं कारणं
　　कृत्वा चापि शिवालयं सुखयुतो भूमौ विमुक्तस्ततः ।
मृद्दारुप्रभवं शिलेष्टककृतं रम्यं सुधाच्छादितं
　　दिव्यं सन्मणिकल्पितं भवहरं सद्यो विजायेत मे ॥
क्लृप्तं चारु शिवालयोत्तमलसत्तुङ्गं हि लिङ्गं मम
　　प्रातिष्ठाप्य सुवस्त्रचन्दनघनासारैश्च बिल्वार्चकः ।

किं मत्तेभसुहेमभूमितुरगैर्गोभिश्च रत्नोद्भवैः
दानैर्यागवरैश्चिरार्जितमहाधर्मैश्च किं वा शिवे ।
योगैर्वा नियमैर्व्रतैरथ तपस्तीर्थाटनेनापिकिं
कन्यान्नादिकदानतोऽपि हि वरं लिङ्गालयं यैःकृतम् ।
पातान्तावधिसुन्दरं कृतमहाधर्मैकजालं शिवे
मल्लिङ्गालयकल्पकस्य सुतरां पाताद्भयं नास्ति वै ॥
यावच्चन्द्रसुतारकागणमुमे यावत्सरिच्छैलकाः
तावन्मे गणपोत्तमो हि स भवेत्कैलासमौलौ शिवे ।
खण्डं वा स्फुटितं तथा परकृतं जीर्णं विशीर्णं तथा
तस्योद्धारमुमे करोति सुकृतैर्यःश्रद्धया केवलम् ॥
किं वक्ष्यामि सदैव तस्य हृदये नित्यं निवासो मम

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तस्यान्ते वितरामि मुक्तिमखिला(तुलां)वक्ष्ये रहस्यं तव ।
को वा लिङ्गवरं प्रदोषसमये येनार्चि बिल्वैःशुभैः
एवं चापि चराचरं त्रिभुवनाध्य(भ्य)ध्यक्षतामावहेत् ।
भूमौ पुत्रकलत्रमित्रसहितो धान्यैर्धनैःसंयुत
श्चान्ते चापि विमुक्तिमेति नितरां लिङ्गार्चनादेव मे ॥
तैलैर्वा विविधैर्घृतैः पशुभवैः गव्येन वा केवलं
प्रोद्बोध्योज्ज्वलदीपजालमगजे कृत्वैव दीपावलिम् ।
पद्मेभोत्तमहंसतारकगणाकारावलिं मद्गृहे
रम्यामुज्वलवर्तिकामघकुलं ज्वालीकृतं तेन वै ।
धूपैर्वा त्वगरूद्भवैरपि महासाम्राणिसद्गुग्गुलु
बिल्वत्वग्घृतयुक्तगन्धसुभगामोदैः शिवे केवलम् ॥
दग्ध्वा याति पदं मम त्वघकुलं सर्वं कृतार्थो भवेत्
ज्ञानं चापि समाप्नुयात्सुनिशितं वेदान्तवाक्योद्भवम् ।
कर्पूरोद्भवखण्डषण्डजमहाज्वालालसद्दीपकै-
रुज्ज्वाल्य प्रमथाधिनाथजमहालिङ्गे तमोऽलिं भिनत् ॥
पापाद्रेःकुलिशं भवत्यथ शिवे तद्दीपदाने मयि
प्राप्नोत्येव कुलोन्नतिं वरसुतान् प्राप्नोति शम्भोःपदम् ।
गव्यैःकापिलजैस्तथेतरगवां सारैः पयोभिर्घृतैः
दध्ना चाप्यधिकं फलेन शतशःक्षौद्रेण चाक्षुद्रताम् ।
प्राप्नोतीक्षुरसेन गन्धसलिलैः पुष्पोत्थरत्नोदकैः
स्वर्णोत्थैरभिषिच्य लिङ्गममलं प्राप्नोति मुक्तिं शिवे ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पुण्ड्रेक्षुप्रभवैश्च सद्रसवरैर्मोचाफलानां गणैः
नालीकेररसालसारसरसैर्जम्बीरनीरैरपि ॥
उत्कोचैः पनसोद्भवैर्मम महालिङ्गेऽभिषिच्यादरात्
प्रातः सङ्गवकालतोऽप्यतितरां सायं विमुक्तो भवेत् ।
ग्रीष्मर्तौ मम लिङ्गसङ्गतमहामौलौ गलन्ती झरी-
धारासारसुपाटलागरुरसैः पुष्पाम्बुभिः पूरितैः ।
धाराकल्पनजेन यत्फलमुमे तत्केन वा शक्यते
वक्तुं जन्मशतायुतार्जितमहापापैर्विमुक्तो भवेत् ।
उत्फुल्लैः कमलैः सितासितवरैः सन्मल्लिकामालती-
जाजीकुन्दसुपाटलैर्बकमहाधुत्तूरद्रोणार्ककैः ।
कल्हारैः कुमुदैः जपादमनकैरुत्फुल्लदाडिम्बकैः
पुन्नागार्जुनचम्पकैर्बकुळकैर्मन्दारबाल्हातकैः ॥
नीलोद्यद्द्विकचोत्पलैः कुरबकैः सत्कर्णिकारैः शिवं
नन्द्यावर्तशिरीषबिल्वकुसुमै रक्ताश्वसारैः शितैः ।
जम्ब्वाम्रैश्च पलाशकैः शमिसुमैर्दूर्वापमार्गादिभिः
विष्णुक्रान्तकुशैश्च काशजनितैरभ्यर्च्य मुक्तोऽम्बिके ॥
प्राप्नोतीष्टमहेतुकं भगवतः शम्भोः कटाक्षाङ्कुरैः
लिङ्गे पुण्यतमे प्रदोषसमये पुण्येषु कल्पेष्वपि ।
मौद्गल्योऽथ शतर्चनात्रिभृगवो धौम्याग्रजो गौतमः
मार्कण्डेय दधीचि गर्ग उशना मुञ्जो करिः शौनकः ।
दुर्वासा जमदग्निजोऽङ्गिरवराः दत्तोऽत्रिजो व्याघ्रपात्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जाबालिश्च दधीचिमित्रजनितः कुम्भोद्भवःशैलजे ।
देवेषु प्रथितो विधिश्च मुरभिच्छक्रो यमोऽग्निर्मरुत्
पाशी यक्षपतिर्यमोऽथ निरृतिश्चेशानमुख्या गणाः ।
स्कन्दश्चेभजवक्त्रको गणवरो नन्दीशभृङ्गीश्वरा —
स्तुण्डुश्चण्डिरिटी सुभद्रकवरो वीरो महाभैरवः ।
शैवेन्द्रा भसितत्रिपुण्ड्रनिटिला रुद्राक्षमालाङ्गदा
रुद्रावर्तनलोलशीलमनसो लिङ्गार्चका मे शिवे ॥
अन्येऽमी मुनयो गृहाश्रमरताः श्रान्ताः परं संसृतौ
नानादैवतपूजनेन कुधियो जानन्ति मां नो शिवे
कानीनस्त्वयमप्युमे विधिवशात्सम्प्राप्य मे काशिकां
मत्सान्निध्यगतोर्ध्वबाहुरसकृद्व्याचष्ट देवं हरिम् ॥
तस्मान्नार्हति वक्तुमप्यतितरां श्रोतुं मदीयं रहः
पुण्यं मुक्तिरहस्यमेतदनवं शिष्येषु पात्रेष्वहो ।
त्वं सम्यक्प्रतिपादयाशु भसितोद्धूलेषु मत्प्रेमजा-
पारावारमहाम्बुमग्नमनसां पुण्येषु शैवेषु च ॥
जैगीषव्य मुनीन्द्र दापय परं शैवं रहस्यं मम
नाख्येयं शिवभक्तिवर्जितमुनौ पुण्यं त्विदं मुक्तिदम्
दत्वा भक्तिविहीनमानववरे पापं महत्प्राप्नुयात्
किञ्चाप्नोति वृथाश्रमं सुनिशितं पात्रे यथामे जलम् ।
सूतः-
देव्या दृष्ट्वा मुखाब्जं त्रिणयननयनानन्दसन्दोहबीजं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

उत्फुल्लामलकैरवोपममुखं श्रीपार्वतीनायकः ।
दृष्ट्वा चापि मुनिं विशिष्टमनसं शिष्टाद्विशिष्टं तदा
अष्टाङ्गाखिलयोगजालनिकरैः पूतैकसन्मानसम् [:] ॥

ईश्वरः-

पूतोऽयं भुवनेश्वरि त्रिजगतामीशे मुनिः शाङ्करः
पुत्रस्ते निखिलागमैकरसिको भूयात्त्वयालोकितः ।
सम्प्रत्येष तवाननाब्जविकचत्सूर्यस्य षड्वक्त्रतः
प्राप्नोतु प्रसभं मदीयमहसा सारं जगत्पावनम् ।
स्कन्दः स्कन्दिततारकस्तव शिवे पर्यङ्कभूताङ्कगः
शुश्रावाखिलमङ्गलं त्वयि मया सम्प्रोक्तमेतच्छुभम् ।
षड्भिः स्वैर्वदनच्युतामृतरसैः पूतस्तु चैनं मुनिं
शैवैरद्य रहस्य सम्भवकथाधारासुधाशीकरैः ।
जैगीषव्यमुखाब्जतो मुनिवराः श्रृण्वन्तु शैवं रहः
शैवा एव भवन्तु तच्छतमहानन्दैकबोधाः सदा ।
नान्येषां मतिरस्ति शङ्करकथापीयूषपानोत्सवे
भक्त्युत्थामृतपानपीनमनसो देवि स्फुटं केचन ।
वेदान्तार्थविचारसारसुगमं शैवं रहस्यं मया
देव्यै दत्तमतस्तया बलवता स्नेहेन दत्तं मुने ।
स्कन्दायासुरशिक्षकाय दद तां गच्छाधुना तं प्रती-
त्युक्त्वा (सौ)गिरीजामनोहरवचः श्रुत्वा मुनिर्निर्ययौ ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नत्वा शम्भुपदं जगाम रभसा युक्तो मुनीन्द्रैरपि
देवश्चापि मुदा ययौ पशुपतिः देव्या सुरौघैर्वृतः ।
कैलासं गणपोत्थवाद्यनिकरैर्देवैः स्तवैः संप्लु(स्तु)तः ।
— — — — — — — — — — — — — ॥

इलामिलन्मौलिरथो महात्मा
जैगीषविप्रोऽध्वरराजमीशम् ।
सम्पूज्य नत्वाभिजगाम शम्भुं
स्कन्दाय च स्कन्दमुदार्थवेदने ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्याऽऽगमनं नाम - षष्ठोऽध्यायः

॥ सप्तमोऽध्यायः ॥

सूतः-

इत्युक्त्वा प्रययौ देवः कैलासं शङ्करालयम् ।
नन्दिभृङ्गिगणौघेन सुरासुरवरार्चितः ।
जगज्जनित्र्या देव्या च महावृषभवाहनः ।
जैगीषव्यो मुनिर्नत्वा महादेवपदाम्बुजम् ।
ध्यायन्नभिजगामैव स्कन्दं क्रौञ्चविदारणम् ।
उपाययौ मुनिवरैः शैवेन्द्रैर्भक्तितत्परैः ।
मार्कण्डेयोऽथ मौद्गल्यो जमदग्निर्भृगुस्तथा ।
दुर्वासाश्च्यवनो गर्गो वीतहव्योऽनिलाशनः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गौतमोऽत्रिर्भरद्वाजो दाल्भ्यो हयशिरा मनु:(मुनि: ?) ।
उचथ्योऽग्निध्वजश्चैव दधीचिर्मौनिभार्गव: ।
व्यास: पराशरोऽकुण्ड: कविराङ्गिरसो मधु: ।
उपमन्युर्विशारदश्च तुहण्ड: कवषो ध्रुव: ।
जाबालि: काश्यपो मित्रो नारदस्तुम्बुरुस्तथा ।
पर्वतो ह्याणिमाण्डव्यो दण्डी व्याघ्रपदो हनु: ।
वेदगर्भो वीतिहोत्र: कण्वो मेधातिथिर्धनु: ।
शौनकस्ताण्डकश्चैव मित्रविन्दोऽनमित्रक: ।
हयग्रीव: पिप्पलादो दत्तात्रेयोऽविकत्थन: ।
अगस्त्योऽप्यनिलाशश्च शतर्चा आश्वलायन: ।
सनन्द: सनकश्चैव कुमारश्च सनातन: ।
एवमाद्याश्च मुनय: शैवेन्द्रा: शिवसम्मता: ।
अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैर्भस्मोद्धूलनतत्परा: ।
त्रियायुषैस्त्रिपुण्ड्राङ्का रुद्राक्षाङ्गदकङ्कणा: ।
पञ्चाक्षरजपासक्ता: पञ्चास्यध्यानतत्परा: ।
अथर्वशिरसा देवं पूजयन्ति जपन्ति च ।
केचिच्छिखाजपासक्ता: केचित्कैवल्यजापका: ।
प्रणवाभ्यासनिरता: केचिज्जाबालजापका: ।
बृहद्रथन्तरं वामदेव सामादिजापका: ।
संहिताभिस्तथा साम्ना ऋचां च यजुषां तथा ।
रुद्राध्यायजपासक्ता: पञ्चास्यध्यानतत्परा: ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शिवनैवेद्यभोक्तारो नियमाद्बिल्वपूजकाः ।
वैराग्यभाग्यनिरता नित्यानित्यार्थकोविदाः ।
वेद वेदार्थ तत्वज्ञा दृढप्रज्ञा मनीषिणः
नृ(त)पसां राशयः_(सर्वे) (स) दाराःशिवतत्पराः ।
शिवनामजपासक्ताः सर्वदा शिवचिन्तकाः ।
अग्निहोत्रपराः सर्वे यज्ञाद्यैर्दग्धकिल्बिषैः(षाः) ।
शिष्यप्रशिष्यसहिता आगतास्ते नभोऽध्वना ।
स्कन्दाश्रमं सरस्वत्यास्तीरे पावनपावनम् ।
नानास्कन्दगणोपेतं देवगन्धर्वशोभितम् ।
नीलाद्रिशिखरे पुण्ये नानातरुविराजितम् ।
बर्हि वृ(नृ)त्तारवैश्चैव पुंस्कोकिलविनादितम् ।
शुकशारिकसङ्घुष्टं कपोतकृतहुङ्कृतैः ।
मृदङ्ग मुरजाघोषैर्वीणाताळलयानुगैः ।
प्रणृत्तकिन्नरानीकमुत्फुल्लकमलाकरैः ।
स्कन्दालयमपश्यंस्ते नानारत्नविराजितम् ।
गोपुराट्टालवलभीवप्रप्राकारशोभितम् ।
सुवर्ण खचितानेक नवरत्नविराजितम् ।
पर्यङ्कास्तरणैर्दिव्यैः सिह्मनादवरैर्युतम् ।
गान्धर्वैर्नागवकुलैरुपेतं गीतवादनैः ।
सिह्मासनस्थं वरदं षट्चक्रमकुटोज्वलम् ।
हेमपीताम्बरधरं चलच्चामरवीजितम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

क्वण(कन)त्कनकवस्त्रैश्च चित(चित्र) कुण्डलशोभितम् ।
महार्हरत्नमालादिमुक्तासरसुकन्धरम् ॥
शक्तिहस्तं महाशक्तेस्तनूजमतिसुन्दरम् ।
ददृशुर्मुनयः सर्वे स्कन्दं क्रौञ्चविदारणम् ।
प्रणम्य जैगीषव्याद्या मुनयः स्कन्दमव्ययम् ।
तेन निर्दिष्ट विष्टब्धविष्टरा मुनयः सुखम् ।

नभस्पृगायाति समीरगत्या
भस्मावधूताखिलपापसङ्घः ।
शरन्नाभाभः परिपूर्णचन्द्रभा-
स्समालुलोकेऽद्रितनूभवा[भवः] ।
जैगीषव्यमुखाब्जलोकनमहानन्दाम्बुधेर्मध्यग
स्वस्यैवान्तिकमागतं पुरभिदा सम्प्रेषितं ज्ञातवान् ।
पात्रं वीक्ष्य महेशमित्रहृदयग्रन्थार्थसम्बोधने
हृष्टः पुष्टतनुः प्रकृष्टवचसामुद्बोधबोधे मुनिम् ॥
जैगीषव्याङ्गसङ्गस्फुटपुलकततिः शैववर्यं षडास्यो
नेत्रैर्व्यालोक्य हृष्टो भसितधवलितस्वान्तगात्रो मुनीन्द्रम् ।
मेने मेनातनूजात्मजवरवरणे धारणे वीतरागम्—

स्कन्द उवाच

त्वदागमनसम्भ्रमाद्भ्रमततिःप्रणष्टा मम
शिवेन कथितं पुरा शिवरहस्यधर्माभिधम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

समुद्रमिव सिन्धुभिः शिवकथासुधावारिधौ,
समुल्लसति मन्मनस्तदपि बोधहेतुस्त्वयि ।

पचेलिमतपः फलैरमितपुण्यसङ्घार्जितै-
र्भवानपि समागतस्त्रिपुरवैरिसम्प्रेषितः ।
मुनिष्वपि विशेषतस्त्वयि दया महेशस्य या
न कोऽपि भुवनत्रये प्रमथनाथलिङ्गार्चकः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्य-स्कन्द समागमो नाम सप्तमोऽध्यायः

॥ अष्टमोऽध्यायः ॥

सूत उवाच –

उपोपविविशुर्हृष्टाः षडानन विलोकनात् ।
हृष्टास्ततस्ते शैवेन्द्रा अष्टमूर्तिकृपास्पदाः ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्वे जैगीषव्यपुरोगमाः ।

मुनयः (ऊचुः)

स्कन्द त्रिपुरसंहर्तृतनूभव सुखास्पद ।
क्रौञ्चोन्माथ गिरीश्रेष्ठ शूरादीनां विदारण ।
शिवज्ञानसुधाम्भोधे सशक्ते चाखिलार्थद ।
कुमार मारसङ्काश प्रपन्नजनवत्सल ।
शिवाङ्कभूतपर्यङ्क सर्वभूतहृदन्तर ।

CC-0. Saraswati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वीरबाहुमुखानेकगणोत्तमनिषेवित ।
शिखिवाहामरेन्द्रादिसेनापालक हे प्रभो ।
प्रणवादिमहावाक्यसारसार विचारक ।
भक्तहृत्पद्मसन्देह (दोह) तमस्तोमनिवारक ॥
ज्ञानोदयोद्यन्मार्ताण्ड प्रचण्डतरविक्रम ।
तव पादाम्बुजद्वन्द्वविलोकनहताशुभाः ।
जैगीषव्यस्य तपसा दृष्टोऽस्माभिर्महेश्वरः ।
तेनाज्ञप्ता वयं सर्वे जैगीषव्यपुरःसराः ।
त्वद्वाक्पङ्कजनिष्यन्दमकरन्दमधुव्रताः ।
पातुं शिवरहस्याख्यममृतं भवनाशकम् ।
प्रयाताः पुण्यभारेण तव सन्निधिमुत्कटाः ।
सन्तप्तान्भवतापाग्निमध्यस्थानधुना मुनीन् ।
सुधाशीकरया दृष्ट्या शीतयाशु प्रसीद नः ।
इत्थं मुनीनां वचनं श्रुत्वा स्कन्दो हरात्मजः ।
प्रसन्नचेतास्तानाह शाम्भवान् हरनन्दनः ।

स्कन्दः (उवाच)

जैगीषव्यमुखा यूयं मुनयो भावसत्तमाः ।
भवभावैकसम्पन्ना भक्ताः सर्वे महेश्वरे ।
भवतां दर्शनेनैव भावनानन्दितं मम ।
मनसः पद्ममुत्फुल्लं मुनेः श्रुत्वा तपः क्रियाम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रसादोऽपि महादेवात् जैगीषव्यस्य सत्तमाः ।
शिवाज्ञया समायातो जैगीषव्यो महामुनिः ।
भवद्भिः शाम्भवैः सार्धं मया ज्ञातं हृदैव हि ।
पात्रभूता भवन्तो हि त्रिणेत्रपदपूजकाः ।
यद्गोप्यमपि तद्वक्ष्ये रहस्यं शिवहृद्गतम् ।
शिवाङ्कसंस्थेन मया श्रुतमेतत्पुरातनम् ।
द्वादशांशसमायुक्तं देव्यै देवेन दर्शितम् ।
पुण्यं पापहरं चैतत्सर्वश्रुतिशिरोगतम् ।
भवान्यै च भवेनैव कथितं भवनाशदम् ।
कथानकं श्रुतिशिरःप्रणवार्थं महाघभित् ।
जैगीषव्याग्रगा यूयं श्रृण्वन्तु(?)परमार्थतः ।
धर्मकामार्थमोक्षाणां सारभूतमिदं शुभम् ।
श्रुत्वेदं हि कथारत्नं शङ्करस्य परात्मनः ।
श्रोतुमन्यन्न रोचेत यथान्याः प्राकृताः कथाः ॥
सृष्टिस्थित्यन्तकथनैर्नृपाणां चरिताश्रयैः ।
वर्णाश्रमैककथनश्रमभारैः कथानकैः ।
धर्माभासकथाभिः किं यथा शम्भोः कथारसम् ।
किमन्धकूपमध्यस्थस्तमसा परिवेष्टितः ।
अन्यानन्धान्पूरयेत तथैवान्यकथा मुने ।
पुराणेषु प्रकथितैः किन्तु चर्वितचर्वणैः ।
जन्ममृत्युयुतानां च सुराणां मुनिपुङ्गवाः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कथाः कथं तारयन्ति जन्ममृत्युजरायुतान् ।
श्रीमन्मृत्युञ्जयस्यैव कथा मृत्युविवर्जितान् ।
करोति जगतां विप्राः शैवाः शिवरहस्यगाः ।
सुरा (धा)सागरमध्यस्थः सिन्धु(किंनु) कूपोदकं पिबेत् ।
क्वणद्वीणादिनिनदं श्रुत्वा काकरवं यथा ।
यथा रत्नाकरं प्राप्य काचखण्डमपेक्षते ।
यथा मत्तेभसदृशः किं मलाशनकृत्किटिः ।
यथा मृगेन्द्रसदृशो वानरः किं द्विजोत्तमाः ॥
तथैवान्यकथासक्तास्त्यक्त्वा शिवकथारसम् ।
यथा शिवो महादेवःसर्ववेदान्तसंस्तुतः ।
तथा शिवरहस्याख्यमितिहासवरं मुने ।
शिवकण्ठमणिश्चायं पापमोचकमोचकः ।
पुरा कैलासशिखरे देव्यै देवेन कीर्तितम् ।
प्राह देवं विरूपाक्षं अम्बिका परमेश्वरी ।

देव्युवाच-

शम्भो विश्वेश भर्ग त्रिणयन पुरहृत् कालकालान्धकारे
पापारे फालनेत्र स्मरहर गरप त्राहि देवान्द्विजांश्च ।

कथय तव रहस्यं येन मुक्ता त्रिलोकी
निगमशिरसि निष्ठा का गरिष्ठा वदाद्य ।
यदि तव करुणाब्धे शीकरासारपात्रं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मम श्रुति वरपात्रं त्वं कृतार्थीकुरुष्व ॥

तव चरितमशेषं लोकदुःखापनुत्यै

पुर हर कुरु कर्णे मामकीने दयस्व ।

सुगोप्यमपि शङ्कर प्रमथनाथ विश्वाधिक

निधेहि मयि तत्स्थिरं चिरमपि प्ररूढं त्वयि ।

त्वदीयदयया परं प्रकटितान्तरङ्गं मम

त्वदीयचरणाम्बुजे सकलभक्तिभावैर्युता ॥

इति देव्या वचः श्रुत्वा प्राह कामाङ्गनाशनः ।

स्वाङ्कसंस्थां महादेवीं तदङ्कस्थेन यत्पुरा ॥

मयाश्रावि कथासिन्धुरहस्यं तद् ब्रुवेऽधुना ।

भवानां भवनाशाय भवभक्तिविवर्धनम् ।

ईश्वर उवाच -

नादेयं तव विद्यते त्रिभुवने शैलेन्द्रजे केवलं

देहार्धेऽधिकृतासि विश्वजननी नीरूपरूपस्त्वया ।

विश्वं पासि यथास्ति शक्तिरखिला देवि त्वया शक्तिमान्

उक्तोऽहं श्रुतिभिः निरिन्द्रिय इति त्वत्तोऽस्मि देहं गतः ॥

अपाणिपादोऽहमलुप्तशक्तिः

पश्याम्यचक्षुश्च श‍ृणोम्यकर्णः ।

अहं विजानामि समस्तमेतत्

सहैव सन्तं न विजानन्ति देवाः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शीर्णेष्वशीर्णोऽहमजः शरीरी

शरीरहीनोऽस्मि सदा ह्यसङ्गः ।

वेदाश्च वेदान्तवचो यतो मे

निवृत्तभावा मनसा सहाम्बिके ॥

कथं पामरा वानराकारचेष्टाः

सदा कामलोभादिमात्सर्ययुक्ताः ।

वराकाः शरावादिहस्ता अटन्ति

सुराश्चासुराश्चासुरा भूसुराः किम् ॥

लभन्ते त्वमेकाकिनी स्कन्दमुख्या

मदीयप्रकृष्टप्रभावैकतर्षाः ।

यतो भावलभ्यैकमूर्तिं महेशं

सदा वेदवेदान्तवाचां दुरापम् ।

विजानासि देवि त्वमाद्यं ममाद्यं

सदा शुद्ध(बुद्धो)चिदानन्दरूपम् ।

त्रिणेत्रं गराधारकण्ठं सहाम्बं

प्रपश्यन्ति योगीन्द्रमुख्या हराजाः ॥

अहं लोकगुप्त्यर्थमीशानि देहं

सृजाम्यद्य कामं निगृह्णामि चान्ते ।

शिवेऽव्यक्तरूपं सुराद्यैर्दुरापं

न जानीयुरेतत्कथं(थां) पामरा माम् ।

श्रृणु श्रवणभूषणं निगमपारसारं स्फुटं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सुगोप्यमपि वर्तते हृदि सुगोप्यमेतत्त्वया ॥

अशाम्भववरेऽर्पितो न भवति प्ररूढस्तरु -

र्यथैव मरुभूमिगःशिवरहस्यमेतत्तथा ।

सुशाम्भवसरोवरप्रततरक्तफुल्लाब्जिनी ।

विकासनदिवाकरः शिवजनैकतोषप्रदः ।

हृदन्तरतमोगणोन्मथितपापमेघानिलो

विशोषयतु दुष्पथप्रभवकामपङ्कं सदा ।

भजन्तु सुधियः सदा श्रवणराशिसन्मङ्गलं

न हीनजनमानसाः श्रवणमेतदेव स्फुटम् ।

ध्रुवं भवति शैलजे निगमसारभूतं मधु

शिवार्चकजनप्रिये मधुलिहस्त एव प्रिये ॥

प्रकृष्टरसभावुका भव भवाब्धिसंशोषकाः ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे स्कन्ददर्शनं नामाष्टमोऽध्यायः

॥ नवमोऽध्यायः ॥

सूत उवाच -

एवमभ्यागतान्सभ्यान् सदसस्पतिशासनात्

स्कन्दास्यविमलोदारनिर्गच्छन्त्यःशिवाश्रयाः ।

कथाः कापथदुःश्राव्या नारदोऽथ सुरान्ययौ -।

चक्षुःश्रवःकन्यकाश्च श्रवणार्थं दिवस्पतीन् ।

ब्रह्मेन्द्रविष्णुलोकेशान् तदुदन्तकथा भुवि ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

विष्णवे ब्रह्मणे चैव दिक्पालेभ्योऽमरेश्वरे ।
तच्चाकथयदीशेभ्यो जैगीषव्यप्रसादजम् ।
महेश्वरस्य देवस्य श्रुत्वा ते सम्भ्रमात्सुराः ।
कथाश्रवणलोलाक्षा नारदेन समागताः ।
विनतानन्दनारूढो लक्ष्मीपतिरतन्द्रितः ॥
धवलाभ्रनिभात्युच्चहंसारूढो विधिस्तदा ।
अभ्यगाद्भारतीनाथो नागारूढः सुरेश्वरः ।
स्वं स्वं वाहनमारुह्य ययुर्देवास्तदा मुदा ।
तारकारिसदः प्राप्ता नानाभरणभूषिताः ।
प्रणम्य ब्रह्मविष्णिवन्द्राः कृताञ्जलिपुटा जगुः ॥

देवा ऊचुः-

स्कन्दानन्दितवन्दारुवृन्दवन्द्यपदाम्बुज ।
शिवभावामराध्यक्ष श्रोतुं तव मुखाच्छुभाः ।
शम्भोः शम्भुज सर्वस्वाः कथाः शिवरहस्यगाः ।
श्रोतुं प्रवृत्ता मुनिभिर्जैगीषव्येण सादराः ।
तस्मात्प्रवर्तय शुभाः पापतापनिवारकाः ।
तदा सुरमुनीन्द्राणां वचसाऽऽनन्दनिर्भरः ।
जगाद सम्प्रणम्येशं अम्बां विघ्नाद्रिभेदनम् ॥
ध्यात्वा स्वहृत्पद्मगतं जैगीषव्यमुदैक्षत ।
शैवेन्द्रा अमरेन्द्राश्च प्रोत्फुल्लनयनास्यकाः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

उवाच प्रसभं सभ्यान्सदसस्पतिपूजकान् ।
भस्मत्रिपुण्ड्रत्रिटिलान् रुद्राक्षाङ्गदकङ्कणान् ।
शिवपादाम्बुजव्यग्रचेतसस्तानभाषत ।

स्कन्द उवाच -

त्वमेव भवभक्तोऽसि जैगीषव्य श्रृणुष्व मे ।
सहैभिर्मुनिभिः सार्धं देवैः शिवरहस्यकम् ।
देव्यै देवेन कथितं पापतापविशोषकम् ।
एवं संवदतां तेषां सिन्दूरारुणगण्डभृत् ।
वारणेन्द्रमहावक्त्रो विघ्नपूगनिवारकः ।
स्कन्दाश्रमं तदा प्राप गणबृन्दनिषेवितः ।
विमानवरमारुह्य कैलासाचलतस्तदा ।
नन्दी भृङ्गी महाकालबाणचण्डीश्वरादयः ।
तुहुण्डहुण्डसानन्दमहानन्दाश्च भैरवः ।
तुन्दः कालाग्निरुद्रश्च ये चान्ये गणपोत्तमाः ।
सोमनन्दिप्रभृतयो गणकोटिवरप्रदाः ।
समागता महेशेन प्रेषिता गणनायकाः ॥
मस्तकान्तजटोद्भासिधृतबालेन्दुशेखराः ।
त्रिपुण्ड्रविलसत्फाला रुद्राक्षाङ्गदकङ्कणाः ।
महाडमरुनादोत्थहुङ्कारितदिशामुखाः ।
तान् दृष्ट्वा सहसोत्तस्थौ मुनि(भि)श्च सुरासुरैः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नत्वा द्विरदवक्त्रं तं दत्वार्घ्यासनमुत्कटम् ।
सम्पूज्य मोदकापूपदूर्वागन्धाक्षतादिभिः ।
तारकादि(रि)र्गणेन्द्रांस्तान् पर्यष्वजत गाढहृत् ।
नन्दीश्वरादीन् सस्नेहं पूजितास्ते महार्हणैः ।
निषेदुः स्कन्दमभितो मुनीन्द्राः सुरपा गणाः ।
पश्यन्तस्ते प्राञ्जलयः षडाननवराननम् ।
ऊचुस्ते नन्दिकेशाद्याः स्कन्दं क्रौञ्चनिषूदनम् ।

नन्दिकेश्वरः

जैगीषव्यस्य तपसा प्रसन्नेन शिवेन हि ।
त्वद्वागमृतनिष्यन्दकथाश्रवणलालसान् ।
अस्मान् सम्प्रेषयामास त्वदन्तिकमुमापतिः ।
उमाङ्कसंस्थेन पुरा त्वयाश्रावि मनोहरम् ।
शैवं शिवायै कथितं रहस्यं पापभेदनम् ।
द्वादशांशयुतं साक्षात् पशुपाशविमुक्तिदम् ।
वद स्मृतिपुराणेषु भारतेष्वागमेष्वपि ।
पशुधर्माश्च मुनिभिः प्रोक्ताः संसारदायकाः ।
पतिधर्मैककथनं विमुक्तिदमुमापतिः ।
वेदवेदाङ्गसारोत्थकथा(:)पापनिकृन्तनीः ।
कथयामास तद्देव्यै रहस्यं श्रुतिसम्मितम् ।
जाबालोपनिषत्सारं साक्षाद्धरमुखोदितम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तदन्तिकप्रदेशेऽपि नैवास्माकमवस्थितिः ।
सप्तप्राकारबाह्ये वै संस्थिता गोपुराग्रतः ।
देव्युत्सङ्गगतेनाद्य त्वया तच्छ्रुतमुत्तमम् ।
तद्वदास्मभ्यमधुना गोप्यं देवेन कीर्तितम् ।
अपर्णायै मुदा तत्र कैलासे शङ्करालये ।
हारेन्द्रस्यानुषङ्गेन फणीन्द्राश्च प्रसादिताः ।
सुरेन्द्राश्च मुनीन्द्राश्च जैगीषव्यतपस्यया ।
त्वयि प्रेमास्पदं शम्भोः शम्भुना प्रेषिता वयम् ।
जैगीषव्यं पुरस्कृत्य वदास्मकं कृपानिधे ।
निधानभूतं सद्रत्नं शिवधर्मैकसादरम् ।
इत्थं नन्दीशवाक्येन चन्द्रोदय इवाम्बुधिः ।
प्रहर्षमतुलं लेभे नगाधीशसुतासुतः ।
वचसाऽऽह्लादयन् सर्वान् गणेन्द्रानमरेश्वरान्
मुनीश्वरान् गजेन्द्रास्यं जैगीषव्यं महामुनिम् ।
उवाच चाग्रजं नत्वा महेशं चाम्बिकामपि ॥
गजाननं तदास्तौषीत् स्तोत्रेणाथ षडाननः ।
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा गणेन्द्रसुरभूसुरैः ॥

स्कन्द उवाच -

पयोदधिपयोभवद्विकचपुष्करं पुष्करैः
मदान्धकरटित्वचो वसनपुत्रमिन्द्रप्रभम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्रिपुण्ड्रतिलकोज्ज्वलं द्विरदवक्त्रकुम्भोज्ज्वलं
महेशजनिमर्चकं प्रणत विघ्नराजं सुराः ॥
सिन्दूरदूर्वार्चितकुम्भमौलिं
गण्डस्थलीलम्बितचामरौघम् ।
कर्णावतंसीकृतपद्मकोशं
नमामि विघ्नाद्रिहरं प्रसन्नम् ॥
करटजमदधारागन्धसन्दोहबन्ध–
द्विजदलिकुलमालं कर्णसंवीततोद्यैः ।
भजत निगमसारं नागयज्ञोपवीतं
पशुपतिवरपुत्रं विघ्नराजं नतोऽस्मि ।
सृणिपरशुकराब्जं नौमि विज्ञानहेतुं
गणपतिमगजान्तः प्रेमधारारसाप्तम् ।
फलकुलगुडमाद्यं मोदकौघप्रियं त्वां
पशुपतिवरपुत्रं नौमि नागेन्द्रवक्त्रम् ।
आखुवाहमजशौरिसुरेशै –
स्सिन्धुरेन्द्रवदनं मुनिवन्द्यम् ।
वेदवृन्दनिवहैः स्तुतमाद्यं
गद्यपद्यवचसा प्रणतोऽस्मि ।

सूत उवाचः–

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गजास्यमित्थं संस्तुत्य षडास्यस्तुन्दिलान्तरः ।
प्राह तान् प्रमथाधीशान्सुरेशान्भूसुरांस्ततः ।
जैगीषव्यं मुनिश्रेष्ठं विशिष्टं शिवसम्मतम् ।
स्कन्दोऽग्रजस्यानुमतेःशिवयोःप्राह तन्मतम् ।

स्कन्द उवाच –

ईशानाम्बुनिधेःसुशीकरगणा ब्रह्मेन्द्रनारायणा –
स्ते शक्त्यादिमरुत्प्रचारचलितास्तत्सूनुजाःसृष्टयः ।
तत्सूनुप्रभवा नृपादय इमे किं तत्कथाभिः फलं
सम्प्राप्नोति विसृष्टयोऽत्र हि महाभूतादिभिस्ता मृषा ।

मिथ्याभूतजगत्प्रचारविहितो धर्मोऽत्र वर्णाश्रमा –
पारावारविचारसारहृदयास्तेषां श्रमः केवलम् ।
किं तच्चर्वितचर्वणेन विदुषां विद्योद्भवो जायते
यं धर्मोत्तममामनन्ति तपसा संवेद्य एकःशिवः ।
जैगीषव्यमुखाश्च भूसुरगणा यूयं गणाः शाङ्करा
विष्णुब्रह्मसुरेश्वरा मुनिगणाःश्रीमद्गणेशाग्रतः ।
वक्ष्ये तच्छिवयोरपारचरितं कैलासमत्यादरा –
दप्राप्यं त्वविदुर्धियां च सुधियां श्रीमन्महेशालयम् ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे स्कन्द शिवगणसंवादो नाम नवमोऽध्यायः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ दशमोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच –

शिवपादारविन्दश्रीर्या श्रियं श्रीपतिं विधिम् ।
इन्द्रचन्द्रसुरानन्यानुत्पादयति सा शिवा ।
डुण्डिं च नन्दिकेशं च तथा भृङ्गिरिटिं मुनिम् ।
मार्कण्डेयं दधीचिं च दुर्वासं जामदग्निकम् ।
ओं जय जय मङ्गलतरसुन्दरतम मङ्गलापते
जय जय विश्वविधान संस्थिति(निधान) शिक्षणचण
बन्धुतर सिन्धुवर(सुन्दर)वरकृत्तिवसन मुनि-
वृन्दविनुत नन्दितमखसंहृते, सुरनन्दितगण
पुरमारक, भवशोष(ण) गरलाशन शमन-
भयकम्पितमुनिपोतकशरण, अरुणाधिप, करुणाकर,
जनतार(ण), तरणिस्थित, सुरकारण, मारशोषण,
त्रिगुण, निगमगणपोषणचरण, शरणं भव, शरणं भव,
शरणं भव दयया,–
निगमागमवचनातिग, यमिमानसगगनान्तर,
वयुनस्थितिसुरकारण, भवनाशन
वरहारक, दहनामलनयन, मननातिग वृषवाहनगमन,
भवनाशन, वसिताशक, सुरभूसुरनिकरावन, पितृ-
काननविहृते, दहराकृतिकुहरातिग, वरभूधरशयन,

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

खरशीतजकरसंस्थित मुरभेदनशरधारण
पुरनाशन निगमव्रजतुरगोत्तम,
उरगाधिपकृतशिञ्जनिवरकार्मुक, मृगधृक्,
कुलिशायुधमुखदैवतभटरक्षणचतुर शरणंभव
शरणं भव दयया ॥

दहनानिलतपनामर वर भूसुर जलनायक
शमनाकृतविनते, कलिताखिल चरजङ्गम —
जनतावनजननादिक ललितोत्तम चरित,
भरितानतवरतात जनतापहृते विनतात्मज —
वहनार्चनजनितातुलदयया विकचाम्बुज —
निभलोचन रथसंवहनप्रद विधि—
मौलिजफलकामलशयभूषितभगवन्
पवनानल वलमारणबलशोषण तृणचालन
मपि कृते कृणुते न हि निखिला —
गमशिरसंस्तुतचरित शरणं भव शरणं भव
शरणं भव दयया ॥
क(व)रुणालयमथनोद्भवगरळोत्थितमहसा,(स:)सुरकिन्नर
हरवग्लन(परिपालन) हरिसायक, रभसा, कबली
कृतगरसम्भवनलिनामलशुभकन्धर जलदोपम
भगवन् । मधुमारणनयनामलनलिनार्चितपदपङ्कज,
लुलिताम्बुधिचुलुकीकृतघटसम्भवनुतितोषित,

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

यतिमानसवरभूषण फणिकङ्कण भगवन् ।
दुरितापह चलितामल ललितेन्दुकलालवविमलीकृत जगते
शरणं भव शरणं भव शरणं भव दयया ॥

मखसन्मुखहवनाशनमुखतर्पित हरि(वि)भक्षण-
विबुधव्रजनलिनोत्थितमहिमातिगपरिपूजनरहिता-
तुलमन्युकृते मननोत्थितगणगर्जन परितर्जन सुर-
भर्जन विधिनन्दन कृतशिक्षण-परिपूरित दुरितान्तक
गजमारणकरण अगजाधिप भुजगाधिपशयनार्पित विधिमौलिज-
कलितस्त्रज बलभिन्मतभगदैवतनयनाम्बुजनाशकृते शरणं भव शरणं भव
शरणं भव दयया ॥

जटिलालक मृगनायक मदपाटन जनिताम्बर कटिशोभित तटसंस्थित
निगमागमभटघोषित सुरनायक त्रुटिताखिलजगदुद्भवघटखर्पर हरिशर –
(सायक) (बल) कर्षण पुरदाहन भगवन्
पटुताकृतिनिखिलस्थिति कटुकीकृतजलधे
भवदागमजगदुद्भवजलदालयवहन, त्रिपुरान्तक शमितान्धक
शमिताखिलदुःख विभो शरणंभव शरणंभव शरणं भव दयया ॥

पवनाशनमणिकङ्कण गरळाशन मधुसूदन बलनाशन यमुनानुजभवनाशन
सिकताशनतनयामल गणसत्तमगुणबन्धुरहृदयानतमुनिसत्तमविनुत गुण
गर्जितवदनायित शशिधामककृतनेत्रक उडुनायकशिखरामरवरनायक
कुमुदाकरसमुदायज ततलोचन द्विरदानन सुतहर्षदतरुणेन्दुललाम

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मसृणारुणनखजोत्पलकलिकायित सुरजालक मकुटीतट घटिताम्बुजपाद
शरणंभव शरणंभव शरणंभव दयया ॥

अखिलाण्डजशुकतुण्डज घटनोत्थित मधुरायितसुख-
तन्द्रिज रस सारस पद नामजमुनिगीत विनोद ।
कनकाम्बुज जनिताखिलजग (जन) खण्डन यमदण्डन
शशिखण्डनकलितामलशिरसे मृदुमण्डित उरगेश्वरकृत-
कुण्डलविधिखण्डन शिखिडम्बरकृतलोचन वडवानलकृत जिह्वक
शिखिवाहनकृतबोधनश्रुतिमण्डल शिरसे ।
पुरदण्डन नगकोदण्डजहरिशरकर्षणाखण्डल करभञ्जन
मुनिमण्डलकृतरक्षण खण्डपरशो तण्डुनन्दिगण भृङ्गिचण्डिकृतताल
मद्दलज घुङ्घुमध्वनिमड्डुघर्घरित रङ्गनाट्यपर
जह्नुजाविततनीरतीरविलसच्छिवलिङ्ग
शरणं भव शरणं भव शरणं भव दयया ।

इत्यष्टपद्यैःस्वान्तःस्थं तुष्टावाष्टाकृतिं हरम् ।
स्कन्दो नत्वाथ जगतां मातरं स्तोतुमारभत् ।
उदारतरगम्भीरपद्यैर्हृद्यैर्महेश्वरीम् ।
देव (वामाङ्ग) भागस्थां तारकारिःस्वमातरम् ।

स्कन्द उवाच—

नौमि स्तौमि जगत्प्रसादघटनासंस्थानसम्पादितां
लोकालोकनतत्परां भगवतीं मायां महेशाश्रयाम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

विष्णुब्रह्ममरुद्गणेश्वरमहासाम्राज्यदानक्षमा-

मीशाङ्काधिकृतां प्रसादमुखरां कायेन वाचा सदा ॥

इन्दुकुन्दकरिमत्तजबिम्ब-

स्फारधारविजिताखिलवृन्दाम् ।

नीलमेघनलिनामलकान्ति

केसरीन्द्र वरभूधरकूर्माम् ।

वक्रदन्तगमनाधरकेशै-

र्लोचनेन जघनेन कुचाभ्याम् ।

पादपङ्कजरजःपरिभूतां

नागयक्षसुरमानवकन्याम् ।

अम्बामम्भोरुहाक्षीं (सकलसुरकदम्बैकशालिप्रपूर्णां

काशीशेशान्नपूर्णां विधिहरि हर सत्संस्तुतां भर्गकान्ताम् ।

शान्तां शान्तान्तरङ्गां भजदघपटलीव्यालनागान्तकान्तां

कान्तां देवस्य देवीमगवरवरजां नौमि चिन्नित्यसंस्थाम् ॥)

विधिवहगरुदाभैश्चामरैर्वीज्यमानां

शशिमुखनिजभर्तुर्भार्यया छत्रवत्या ।

सितनभसटसिंहस्कन्धसिंहासनस्थां

गजमुखशिखिवाहप्रेमजानन्ददृष्टिम् ॥

रक्तबीजतुरगारिधूम्रज-

चामरारिवरशुम्भनिशुम्भान् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

चण्डमुण्डवरभण्डजमुण्डै—
राजिभूमिकमलैरिव देवी ।

कोदण्डाकृष्ट दण्डोच्चलित वरशरासारधारादिभिर्या
तस्ताराम२वीरसंस्तुतपदा सा पातु नःश्रेयसे ॥

सूतः (उवाच)

एवं संस्तुवतस्तस्य स्कन्दस्यामलचेतसः ।
प्रादुरासीद्वृषारूढो भगवान् गोवृषध्वजः ॥
नीलकण्ठस्त्रिणेत्रश्च भोगिभोगविचक्षणः(विभूषणः) ।
कोटिप्रभाकरोद्भासिमयूखावलिभासितः ।
दिशामुखतमःस्तोममौलिसोमनिवारितः(रकः)
चलच्चामरवातोत्थपोतप्रोच्चलिताम्बरः ।
छत्रछायावारितोद्यद्भानुभानमरीचिमान् ।
सोमः सहोमयाभ्यागाद्गणसङ्घसमावृतः ॥
सुरासुर करोन्मुक्तसुमवर्षौघसन्ततिः ।
तद्गन्धबद्धसम्बद्धमरुदामोदमोदितः ।
विकचत्कमलामोदमालया शोभिविग्रहः ।
विकास(विलसन्)मणिमुक्तादिमाला कलितकन्धरः ।
फणामणिकृतानेकमाणिक्यवरकङ्कणः ।
जङ्गमाद्रिप्रतीकाशवृषारूढोऽभ्यगाच्छिवः ।
मुनिकिन्नरगन्धर्वगानधारास्तुतस्तुतिः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

दृष्ट्वा देवं तदोत्तस्थौ स्कन्दःसिंहासनात्ततः ।
मुनीन्द्रैश्च सुरेन्द्रैश्च गणेन्द्रैर्गणपेन च ॥
जैगीषव्येन मुनिना प्रणनाम महेश्वरम् ।
दृष्ट्वा नमन्तं तं स्कन्दं सगणं समुनिं सुरान् ।
द्विरदास्यं मुनीन्द्रं च जैगीषव्यं कृपाम्बुधिः ।
करुणासारया दृष्ट्या चालुलोके सहाम्बया ॥
पुत्रौ गाढं परिष्वज्य मूर्ध्नि चाघ्राय शङ्करः ।
उवाच सर्वदेवानां सन्निधौ स्कन्दमीश्वरः ॥
वत्सानया तव स्तुत्या सन्तुष्टोऽस्मि सहाम्बया ।
धन्यया न्याय्यया स्कन्द त्वं ममातीव वल्लभः ।
त्वया मद्वदनाम्भोजाद्यच्छ्रुतं सारमैश्वरम् ।
शैवं शिवरहस्याख्यं वद(र)मोक्षकथाश्रयम् ।
गणानां च सुराणां च मुनीनां भावितात्मनाम् ।
जैगीषव्यं पुरस्कृत्य मम भक्तं जितेन्द्रियम् ।
मारिष्टं मा च ते विघ्नं मम भूयात्कथारसे ।
यतो विघ्नहरस्तेऽद्य सन्निधौ वर्ततेऽग्रजः ।
इत्युक्त्वाह महादेवीमालोक्य च हसन्हरः ।

ईश्वर उवाच

नानास्थावरजङ्गमादिजनुभिर्भ्रान्तस्य मानुष्यता
मानुष्ये सति विप्रता श्रुतिगता चाचारता तत्परम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इष्टापूर्तिविधिक्रियादि शतशो वृत्या परं शाम्भवो ।
लिङ्गालिङ्गनचेतसा स हि भवेन्मुक्तस्त्वलिङ्गःसुखी ॥

श्रुतिगतविधिजाल कर्ममूला-
स्त्रिगुणगतातिसौख्यदुःखशीलाः ।
मनसिजसुखमानसङ्गलीला—
मनन विचार विवर्जनेन बालाः ।
नरकमुखमवाप्य चेन्द्रलोकं
भवभुवनं समवाप्य मर्त्यलोकम् ।
पुनरपि जननेन कर्मशेषै—
र्मतिमपिं घोरतरां समाप्नुवन्ति ॥

किं वेदैरखिलैःपुराणनिचयैरन्योन्यनिन्दापरैः
किं वा भारतयुद्धकीर्तनमुमे किं क्षुद्रकर्मादिभिः ॥
यत्रेशानकथाप्रचारविधुरा निःसारभूता कथा
काव्येनापि किमत्र रामकथया दुःखोत्कटायाः फलम् ।

सूतः (उवाच)

कृताञ्जलिपुटा देवी प्राह शम्भुं सनातनम्
महेशं जगदाधारमनाधारं महेश्वरम् ।

देव्युवाच -

त्वत्कृपापात्रभूतानां नाऽशुभं विद्यते हर ।
मत्तःशुश्राव वेदार्थं सारं शैवरहस्यकम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्दोऽयं स्कन्दितारातिः विनीतो वीतमत्सरः ।
रहस्यं यत्त्वया प्रोक्तं मुनीन् श्रावयतु प्रभो ।
सुरभूसुरसङ्घेषु गणेन्द्रेषु महेश्वर ।
प्रसादः क्रियतामद्य श्रवणाय मुनिर्धृतः ।
जैगीषव्योऽपि मतिमान् तव भक्तस्त्वनन्यधीः ।
तदा देव्या वचः श्रुत्वा करपङ्कजमुत्तमम् ।
निदधौ स्कन्दशिरसि जैगीषव्यस्य शङ्करः ॥
शङ्करश्रीकरस्पर्शाज्जैगीषव्यकुमारकौ ।
नेमतुः शिवपादाब्जं प्रोत्फुल्लहृदयाननौ ॥
स्कन्दः शिवपदाब्जं तत्कराभ्यां संस्पृशञ्जगौ ।
अयम्मे हस्तमन्त्रेण स्वनेत्रकमलस्त्रवैः ।
अभ्यषिञ्चन्मुदा भक्त्या नान्यत् किञ्चिदमन्यत ।
स्कन्दं प्राह महादेवो जैगीषव्येक्षणस्तदा ॥

ईश्वर उवाच–

शिवे किलैष तोषकृन्मुनीश्वरेषु यत्प्रियो
विशेषतः कृपाझरीभरीकुलेन लोकितः ।

कलाकुलेन तर्पितो यथैणवाललाञ्छन-
स्तथैष जैगिषव्यकः कटाक्षतो भवेन्मम ।
प्रसाद्य सर्वानमरान्मुनीन्द्रान्
(गणेश्वरान्) स्कन्दं मुनिं चापि महेश्वरस्तदा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जगाम गौर्या जगतां विधाता

संस्तूयमानो मुनिदेवसङ्घैः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे जैगीषव्यस्कन्द प्रसादो नाम दशमोऽध्यायः ॥

॥ एकादशोऽध्यायः ॥

सूत उवाच

शिवदर्शनजानन्दसन्दोहानन्दकन्दलः ।

प्राह शूरारिरित्थं.तं मुनिमालोक्य शाङ्करम् ॥

स्कन्द उवाच

जैगीषव्य श्रृणुष्वाद्य रहस्याख्यानमुत्तमम् ।

शि(शै)वे रहस्ये देवेशे(न) देव्यै कथि कथानकम् ॥

तद्वक्ष्यामि समासेन श्रृणु त्वं मुनिभिः सह ।

गणेश्वरैः सुरैश्चैव तत्रादौ कथयाम्यहम् ॥

नमस्कृत्वाप्रमेयाय महादेवाय शम्भवे ।

देवीं गजाननं देवं शैवाचार्यानकल्मषान् ॥

माहेशाम्शः प्रथमतो नाम्नासौ मुनिसत्तम ।

जैगीषव्य प्रसादं ते महेशस्य समागमः ।

गणानां देवसङ्घानां मुनीनां च समागमः ।

मया प्रसादितो देवः स्तोत्रवर्येण सत्तम ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कैलासवर्णनं चैव विचित्रं श्रीमहेशितुः ।
देव्या महेशसंवादः कौतुकेन नगोत्तमे ।
चरित्रं शिवयोस्तत्र विचित्रं भूधरोत्तमे ।
कैलासेश्वरपूजा च महेशेन प्रकल्पनम् ।
द्वारप्रकाररचना गणानां स्थानकल्पनम् ।
मम देव्याश्च विप्रेन्द्र गणेशस्य महात्मनः ।
सहस्रलिङ्गाध्यायं च कैलासस्य तपःक्रिया ।
तत्प्रसादेन चेशेन तन्मौलौ वसतिस्तथा ।
कैलासस्याभिषेकश्च शम्भुना कल्पितो नगे ।
जिज्ञासा चैव देवानां देव्याः प्रादुर्भवात्सुराः ।
ज्ञानार्थकथनं चैव ह्यात्मलिङ्गस्य पूजनम् ।
माहेशेऽस्मिन् महेशेन कथाः प्रोक्ताः शिवेन हि ।
दिक्सङ्ख्यया मुनिश्रेष्ठ कथितोऽयं सहस्रतः ।
द्वितीयांशो भवो नाम्ना तस्मिन् प्रोक्तं हरेण हि ।
देव्याश्चैव तपश्चर्या मणिद्वीपागमस्तथा ॥
कल्पवाटीरम्यनीपवनद्वीपोपवर्णनम् ।
चिन्तामणिमहासौधवर्णनं श्रीपुरस्य च ।
तस्मात्कैलासगमनं कामेशस्य वपुर्धरः ।
कामेशया च देव्या च तत्र नित्यमवस्थितिः ।
हिमाचलागमश्चैव देव्यास्तत्र गतिर्मुने ।
दुर्वाससो महिम्नश्च कथनं तत्तपःक्रिया ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

द्वितीये भवसंज्ञे च कथितं शङ्करेण हि ।
सहस्रत्रितयेनैव श्लोकसार्धेन शङ्कर ।
हरस्तृतीयो देवेन कथितोऽम्शो मुनीश्वराः ।
तस्मिन् मुनिप्रार्थनया व्यासेन परिकीर्तनम् ।
गायत्र्याश्च तपश्चर्या देव्यागमनमुत्तमम् ।
गणानां प्रेषणं चैव तीर्थेशमहिमा ततः ।
श्रीशैलमहिमा चापि मानसार्चनकल्पनम् ।
जनकस्य च संवादो यांज्यवल्क्येन शाङ्कर ।
पद्मावत्या रत्ननिधेः संवादः परमाद्भुतः ।
तस्योत्तरार्धे चांशस्य पूजा रत्ननिधेस्तथा ।
शिवस्य देवदेवस्य महादेवस्य शूलिनः ।
यमलोकस्य वृत्तान्तदर्शनं शिवयोस्तथा ।
संवादो भस्मरुद्राक्षधारणे महिमापि च ॥
गङ्गाया नर्मदायाश्च वरप्राप्त्युपवर्णनम् ।
माहेश्वरव्रतस्यैव वर्णनं श्रीमहेशितुः ।
शैवार्चनादिकथनं शिवडुण्डिचरित्रकम् ।
त्रयस्त्रिंशत्सहस्रोऽत्र सङ्ख्यया प्रोक्त एव हि ।
चतुर्थः शिवसंज्ञोऽपि अंशः साक्षाच्छिवोदितः ।
बृहज्जाबालधर्मादिकथनं दशकस्य च ।
भस्मरुद्राक्षमहिमा शिवलिङ्गार्चनस्य च ।
महिमा शिवभक्तानां शैवानां भोजनेऽपि च ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शिवक्षेत्रनिवासस्य कथनं बिल्वपूजनम् ।
पूजाप्रभावकथनं तस्मिन्नंशे प्रकीर्तितम् ।
चतुःसहस्रतः सङ्ख्या देवदेवोदितं शुभम् ।
भर्गो नाम्ना पञ्चमांशः कथितोऽत्र शिवेन हि ।
ज्योतिर्लिङ्गद्वादशानां (द्वादशक) महिमा तत्र कीर्तितः ॥
वामदेवोपदेशश्च श्रुतिसिद्धान्तकीर्तनम् ।
गङ्गासागरमाहात्म्यं प्रभासे पुरुषस्य च ।
हरिद्वारप्रभावश्च बिल्वमूलार्चनस्य च ।
सहस्रनामकथनं देवदेवस्य शूलिनः ।
महिमा देवदेवेन कथितोऽस्ति विशेषतः ।
शिवायै षट्सहस्रोऽत्र कथितो मुनिसत्तम
शङ्करांशस्ततःषष्ठो दिक्सङ्ख्याक्रमसङ्ख्यया ।
कथितः श्रीमहेशेन तस्मिन्रुद्रोपवर्णनम् ।
शिवलिङ्गार्चनस्यापि भस्मरुद्राक्षधारिणाम् ।
महिमा शाम्भवानां च कथितो विस्तरेण हि ।
उग्रो नाम्ना सप्तमोऽत्र कथितः शङ्करेण हि ।
देवस्य देव्या संवादः नामसाहस्रकीर्तनम् ।
अविमुक्तप्रशंसा च शतर्चनतपःक्रिया ।
नाम्नामष्टोत्तराख्यानं महिम्न(माहात्म्य)मथ वै हरेः ।
पुष्पदन्तमहिम्नाख्यकथनं तत्र सप्तमे ॥
काटकोटरजाख्यानं क्षेत्राणां महिमा तथा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

श्रीशैलस्यारुणाद्रेश्च तथा वृद्धाचलस्य च ।
श्रीमद्दक्षिणकैलासमाहात्म्यमपि विस्तरात् ।
पुण्डरीकपुरस्यापि काञ्च्याः श्रीमहिमाऽद्भुतः ।
कुम्भघोणप्रशंसा च तथा मध्यार्जुनस्य च ।
चतुर्दशसहस्रेण कथितोऽत्र शिवेन हि ।
भीमोऽष्टमो महांशोऽत्र कथितो विस्तरेण हि ।
दिङ्नागसङ्ख्यया चैव सहस्रेण मुनीश्वर ।
पाताललोकलिङ्गानां महिमाकथनं मुने ।
श्रीहारकेशमहिमा शेषस्यात्र तपःक्रिया ।
प्रसादश्च महेशेन तस्य भूभारधारणे ।
सदाशिवोऽम्शो नवमस्तस्मिन् शम्भोःकथानकम्
शिवेनोक्तं महादेव्यै नामसाहस्रमुत्तमम् ।
कलौ शैवसमाचारप्रमाणेन विमुक्तिदम् ।
महाशाम्भवधर्माणां कीर्तनं परिकीर्तनम् ।
षड्वक्त्रसङ्ख्यया मेऽद्य सहस्रेणैव कीर्तनम् ।
ईश्वराम्शोऽत्र दशमो दशधर्मानुकीर्तनम् ।
बिल्वार्चनं रुद्रजपःपञ्चाक्षरमहोदयः ।
शिवलिङ्गार्चनस्यापि भस्मरुद्राक्षकीर्तनम् ।
शाम्भवानां शिवक्षेत्रे शैवभक्तार्चनं तथा ।
शिवनाम्नः स्मृतेश्चापि दशके(मे)महिमा तु यः ।
तस्मिन् प्रकीर्तितो विप्र शङ्करस्याख्यसङ्ख्यया ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

एकादशो महादेवः प्रोक्तोऽम्शः शम्भुना तदा ।
मन्त्रेत्रक्रमसङ्ख्यातः शिवपूजाक्रमात्मकः ।
आभिषेचनिकानां च फलं पुष्पेषु कीर्तनम् ।
भक्तीनां दशकानां च कीर्तनं पूजने तथा ।
मुनिसङ्ख्याग्रन्थतश्च ईशोनाम्नात्र द्वादश ।
शिवनाम्नां सहस्रस्य कीर्तनं तत्र कीर्तितम् ।
प्रसादःशङ्करस्यापि ममैवानुग्रहात्मकः ।
शिवरत्नाकरकथा—माहात्म्यं मुनितोषणम् ।
एतदध्यायसाहस्रैः कीर्तितं श्रीशिवेन हि ।
देव्यै देवेन कथितं रहस्यं शिवसम्मतम् ।
यथा शिवसमो देवो नास्ति लोकत्रयेष्वपि(येऽपि च)
तथा शिवरहस्यस्य तुल्यमन्यन्न विद्यते ।
शैवसारमहारत्नकोशोऽयं मुनिसत्तम ।
पुण्योऽयं पावनश्चायं भक्तिसारकथाश्रयः ।
संसारायासधर्माणां कथनेन विवर्जितः ॥
वर्णाश्रमश्रमकथा(विचारादि)कथाश्रमविवर्जितः ।
अत्याश्रमोक्तधर्माणामाकरोऽयं महामुने ।
नानाकथासुपा(श्रयाः) शैवाः परमानन्दनिर्भराः ।
देव्यै देवेन कथिताः शतसाहस्रतोऽधिकाः ।
भक्तैः श्राव्योऽयमतुलः इतिहासवरोत्तमः ।
शैवसारकथारत्नसर्वस्वोऽयं मुनीश्वराः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्दे गजानने गौर्यां यथा प्रीतिर्महेशितुः ।
तथा शिवरहस्येऽपि गोप्याद्गोप्यमिदं शुभम् ।
न देवतैव(दैवतेषु) वक्तव्यमादौ तेभ्यस्त्वया मुने ।
शप मत्पदयोर्विप्र नोचेन्मूर्धाद्य ते पतेत् ॥
वेदान्तसारसर्वस्वं शिवभक्तिप्रकाशनम् ।
देयं भक्ताय विप्राय पुत्रायात्यन्तरागिणे ।
वक्तव्यमनहङ्कारचित्तायात्मगुणाय च ।
शैवाय शम्भोरुत्कर्षभक्तियुक्ताय ते मुने ।
संवत्सरोषिताय त्वं भक्तायान्तेनिवासिने ।
त्रिणेत्रचिन्तायात्राय नान्यस्मै सत्यमुच्यते ।

स्कन्द उवाच

जगाद जगतां गुरुस्त्रिजगतां जनित्रीं मुदा
जगत्त्रितयजन्तुहृत्त्रिविधतापदुःखापहम् ।
जडाजडगतस्थितिप्रलयभावभावं भवं
विशोषयदिदं मुहुः शिवरहस्यरत्नांशुमान् ॥
तदेव भवतां वदे भवदवाग्निसंशोषकं
विधुन्तुदमुखोत्थितप्रकटसोमधामप्रभम् ।
विकासितदिशामुखप्रथितपाण्डिमानोपमं
सुधामपि बुधाःपरं हवनवक्त्रहव्याशनाः ।
विधूय सुरलोकगाः परिपठन्ति शम्भोः कथा-
मनाथजननाथ ते प्रमथनाथनाथोऽस्म्यहम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गिरीन्द्रवरकन्यकाहृदयनाथ पादाम्बुजं
मनोरथपथातिगं प्रथय भक्तिभावं त्वयि ।
क्षमारथरथाङ्गकः स्फुटसुपाणिबाणासनो
हिरण्यनगकार्मुकः सकलविश्वनाथाधुना ।
स एव सुखसम्पदां निधिरपारपुण्यास्पद ।
स एव सुकृती सदा यजति वेदमध्येति च ॥
स दाननिचयार्जितप्रभवधर्मसाराधिक
स उत्तमससागरावसन उर्वरादानकृत् ।
क्षणार्धमधिकादरः शिवरहस्यधर्मश्रवाः
स एव गणनायकः शिवपदाब्जयुग्मार्चकः ॥
सुरासुरचराचरप्रभवनाशरक्षाक्रमैः
न वायुतरणाङ्कणप्रभवयुद्धदुःखोद्भवैः ।
श्रमैकरसधूर्गतैर्विविधवर्णधर्माश्रमैः
कथाभिरिह नश्वरं न भवति श्रुतीशेखरम् ।
तुषाद्रिरभि(परि)खण्डने किमिह लभ्यते तण्डुलः
तथा शिवकथां विना न हि शमाय जन्तोर्मनः ।
शैवानन्दरहस्यसागरमहाद्वीपोपमा द्वादश
तेऽम्शाः शाश्वतशङ्करेण विहिता नामानि तेषां वदे ।
माहेशः प्रथमोभवो हरशिवौ भर्गस्तथा शङ्करः
भर्गः शङ्करउग्रोभीमसदाशिवेश्वरमहादेवेशसंज्ञा क्रमात्
ग्रन्थैः पद्यमहाघमौलिभिदुरैर्वेदान्तसारातिगैः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शब्दैः सुन्दरवाग्विलासमधुरैरध्यायबृन्दैःशिवः ।
साहस्रैश्च शतैः सहस्र किरणाकारैस्तथा शङ्कर-
दिग्लोकामरब्रह्मवेदक्रतुभिर्दिङ्नागतःसङ्ख्यया ।
मद्वक्त्रामलनीलनीरजसमं नेत्रक्रमं शङ्कर-
स्यांस्याक्षिक्रमशो मुनिक्रममयो देव्यै शिवेनाकथि ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे स्कन्दजैगीषव्यसंवादे द्वादशांश कथनं नाम एकादशोऽध्यायः ॥

॥ द्वादशोऽध्यायः ॥

सूतः उवाच

जैगीषव्याय यत्प्रोक्तं स्कन्देनामिततेजसा ।
कैलासापारसौधानां गोपुराणां नगस्य च ॥
प्रमाणं लिङ्गसङ्ख्यानामालयानां च निर्मितम् ।
शिवेन निर्मितं साक्षान्मनसैवातुलप्रभम् ।

स्कन्द उवाच

जैगीषव्य श्रृणुष्वायं(श्रृणुष्वेदं)कैलासस्थानमुत्तमम्
श्रृणुष्व शैलं शिखरैः शम्भोरावासमुत्तमम् ।
सर्वगस्यापि देवस्य महादेवस्य शूलिनः ।
महाकैलासमित्युक्तं शिवतत्वार्थवेदिभिः ।
ईशानगणमुख्यस्य कैलासं दक्षिणाश्रयम् ।
अयं मुनेऽमरेन्द्राणां निवासो मेरुरुन्नतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रविष्टःषोडशाधस्ताद् द्वात्रिंशन्मूर्ध्नि विश्रुतः ।
वृषः स्तम्भमयो भाति महाकैलाससन्निधौ ।
कैलासादपि पूर्वस्यां पञ्चाशच्च सहस्रकैः ।
योजनैःप्राक्स्थितो मेरुर्नानासुरगणाश्रयः ।
ज्वलज्ज्वलनसङ्काशः कनकोत्तमपर्वतः ।

सहस्रयोजनोत्सेधं विद्धि मेरुं सुरालयम् ।
षष्ठिः कथितो योगिन्नूर्ध्वायामैकमूलतः ।
लक्षयोजनमानेन कैलासो धरणीधरः ।
कुलाचलाः सप्तशतं प्राकारपरिघास्तथा ॥
प्राकारस्यान्तराळश्च सप्तद्वीपाः ससागराः ।
सप्ताब्धयःसुधाम्भोधिकल्लोलामलवीजिताः ॥
कोटियोजनमानेन कैलासो भूधरो महान् ।
राजतो राजतेऽत्यन्तं पञ्चाशल्लक्षमानतः ।
सप्तपाताल मूलान्तः सप्तलोकान्त उच्छ्रयः ।
महाराजतभूभागश्चन्द्रकोटिसमप्रभः ॥
नाग्निर्नविधुर्नोसूर्यस्तत्तेजःसदृशो भुवि ।
चतुर्दशमहालोकानुच्छ्रायशिखरैरयम् ॥
मध्ये सुधासागरस्य फेनमण्डोपमःस्थितः ।
न हरो न हरिर्धाता महेन्द्रश्चैव देवताः ॥
न सुपर्णोरगा यक्षा गन्धर्वाश्च दितेःसुताः ।
न वीक्षितुं शक्नुवन्ति किम्पुनर्गन्तुमञ्जसा ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्प्रभाभिहता लोका हराजहरिणां द्विजाः ।
तत्तेजसा प्रतिहताः सूर्येन्दुपवनानलाः ॥
सुधासागरकल्लोलैः कैलासस्पर्शवायवः ।
पुनन्ति लोकानखिलान् विष्णुब्रह्महरामरान् ॥
सुरासुराणां गमनं न तत्र मनसापि हि ।
न वेदवचनैःशक्यो महाकैलासपर्वतः ॥
तल्लेशलेशमहिमां कःशक्तो वक्तुमप्यणु ।
सहस्रवदनः शेषः सहस्राक्षोऽपि नेक्षते ॥

किम्पुनर्नानताः क्षुद्रा वराकास्ते सुरासुराः ।
शतं कुलाचला मुख्या प्रकारा इव संस्थिताः ।
महद्भिरुच्छ्रितैःशृङ्गैःकेचिद्गोपुरवत्स्थिताः ।
तदन्तरान्तरालेषु परिघाकृतयोऽब्धयः ।
ततोऽपि सप्त प्राकारं शम्भोरन्तर्गृहं परम् ।
प्राकारभूतास्ते शैलास्ताञ्छृणुष्व द्विजोत्तमाः ।
कुमुदःपारियात्रश्च मैनाकः पूर्वदिग्गताः ।
दर्दरो मलयो विन्ध्यः पश्चिमे योगिपुङ्गव ।
उदयास्ताचलौ मुञ्ज उत्तरस्यां दिशि स्थिताः ।
नीलो दक्षिणकैलासो हिमवान् दक्षिणे स्थितः ।
विगाह्यावहिताः सर्वे चाब्धिभिः सर्वतो दिशम् ।
द्वीपाब्धयस्ते परिघाः सप्त सप्तैव पर्वताः ।
तदन्तरान्तरालेषु विहरन्ति दिवौकसः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गन्धर्वाप्सरसःसर्वा(सिद्धा) नागयक्षाः सुपर्णकाः ।
किन्नराः पुरुषाः पुण्या विद्याधरसचारणाः ।
मुनयो गणसङ्घाश्च नानाभूमैकभूभयः ।
ततोऽपि विष्णुब्रह्माद्या-ईशाना रुद्रमूर्तयः ।
विहरन्ति पयोऽम्भोधिप्राकारवरमाश्रिताः ।
स्वादूदकाब्धितीरे च ततोऽपि प्रमथाधिपाः ।
ततोऽपि रत्नप्राकारो दशसाहस्रयोजनः ।
तद्रत्नकान्ति-धाराभिर्मण्डितं भुवनत्रयम् ।
मत्तकोकिलनेत्राभस्तत्रास्ते रत्नपर्वतः ।
शतयोजनकोच्छ्रायः पद्मरागनगोत्तमः ।
मयूखमालाविततत्तन्मयूखतिरस्कृतः ।
चन्द्रकान्तमणिप्रोद्यत्प्राकारोऽस्ति तदन्तरा ।
पञ्चाशतं सहस्रं च योजनायामतो द्विज ।
सोमाच्छशतधाराभिर्निर्यत्पीयूषधारवान् ।
तत्कान्तिसारधाराभी रञ्जितास्तत्रभूमयः ।
हिमसारमहातारधाराव्यापिनगोत्तमः ।
दशसाहस्रमानेन तत्रास्ते हीरको ह्यगः ।
इन्द्रनीलामलमणिप्राकारोऽस्ति तदन्तरे ।
पञ्चाशत्सोऽपि मानेन नीलनीलोत्पलद्युतिः ।
तन्नैल्यगर्भसौन्दर्यधाराधारैकभूमयः ।
तत्रास्ति पर्वतवर इन्द्रनीलशिलोच्चयः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नीलनीरदसंश्लिष्ट विद्युल्लेखान्वितच्छविः ।
दशसाहस्रविस्तारः परिणाहेऽपि तादृशः ।
हरिन्मणीन्द्रप्रवरः प्राकारोऽस्ति तदन्तरा ।
तन्मणीन्द्रप्रभाभासिहरिता एव भूमयः ।
प्रवालपर्वतस्तत्र विंशत्साहस्रमुन्नतः ।
बिम्बामललसत्कान्तिः कान्तो भूधरनायकः ।
तदन्तरेऽपि प्राकारो गोमेदमणिकल्पितः ।
त्रिंशत्साहस्रमानेन मधुपिङ्गलसुन्दरः ।
तत्रोच्चपर्वतो विप्र कुरुविन्दमणिप्रभः ।
पक्षसङ्ख्यासहस्रेण शिखरश्चापि तादृशः ।
तस्यान्तरेऽपि प्राकारः पुष्परागशिलाञ्चितः ।
चत्वारिंशत्सहस्राणां योजनोन्नतमानतः ।
तस्यामलच्छविगणैः सदृशामलभूमयः ।
तत्रापि भूधरश्रेष्ठो मुक्तामणिशतैश्चितः ।
उन्मत्ताखुभुजोत्तुङ्गलोचनामलसच्छविः ।
तदन्तरा त्विषाकारविंशत्साहस्रमानतः ।
तत्त्विषभि(प्रभाभि)स्ततः सर्वपीतीभूतदिगन्तरः ।
वैडूर्यात्मकसत्वोत्थधारारसविजृम्भिताः ।
भूमयस्तत्र शोभन्ते विस्मयानां स्मयप्रदः ॥

तत्रास्ति पर्वतवरो नवरत्न(ना)युतच्छविः ।
क्वचिन्मरकतस्वच्छलहरीहरिताकृतिः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

क्वचिद्विद्रुमसङ्काशः सन्ध्याघननिभः क्वचित् ।
क्वचिद्धीरकजात्यच्छफलामलसमच्छविः ।
क्वचिद्वैडूर्यसूत्रोत्थभाभासितदिगन्तरः ।
उन्मत्त कोकिलाक्ष्याभकुरुविन्दनिभःक्वचित् ।
पुष्पराग सरागोद्यद्रागरक्तोऽरुणः क्वचित् ।
तृणग्राहिमहानीलनीलिम्ना च नभोपमः ।
क्वचिद्गोमेदकस्फारमधुधारासमच्छविः ।
मुक्ताकान्तितिरस्कारिश्लक्ष्णनैर्मल्यभायुतः ।
स्वच्छाच्छस्फटिकोपान्तबिम्बिताखिलदिक्तटः ।
नानारागमयूखौघ इन्द्रचापनिभः क्वचित् ।
तत्रास्ति मण्टपवरं नानाचित्रविचित्रितम् ।
पद्मरागमणिस्तम्भस्तम्भपीठमनोहरम् ।
सिह्मशार्दूलशरभगजहंसशुकाकृति ।
व्यालिशुण्डानलिन्यादिचित्रचित्रितविस्मयम् ।
एकैकरत्नसङ्क्लृप्तनीलोच्छ्रायैकभासुरम् ।
पङ्क्तिशः स्तम्भसाहस्रैर्नवरत्नपरिष्कृतैः ।
आपादपीठजश्लक्ष्णगोपानसिसुभित्तिकम् ।
स्वच्छादर्शतलप्रायभूमिभागैकरञ्जितः ।
ततः स्तम्भप्रभाज्योत्स्नाप्रभाकरशतप्रभम् ।
न सूर्यचन्द्रौ भासेते वह्निनक्षत्रविद्युतः ।
तिरस्कृताः प्रभास्तत्र न रात्रिर्न दिवा क्वनु(क्वचित्) ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

एवं लक्षस्तम्भयुता मण्टपास्तत्र कल्पिताः ।
पर्यन्तगोपुरोत्तुङ्गरत्नसौधायुतैर्वृतः ।
सहस्रलक्षफलकैस्तम्भकुम्भैर्युतो मुने ।
गोपुराणां प्रमाणं तु मनसापि न शक्यते
नानारुद्रावतारादिमणिकल्पितविग्रहः ।

मूर्तयो देवदेवस्य देव्या वाहनसंयुताः ।
स्कन्देहेरम्बनन्दीनां सप्तलोकान्तमुच्छ्रिताः ।
गोपुराणां तलैर्दिव्यैर्विस्तारायामलक्षकम् ।
लिङ्गोद्भवस्ततः पार्श्वे वृषवाहस्ततःपरम् ।
सिन्धुरत्वक्परीवीतः क्वचित्साम्बः सपुत्रकः ।
स्कन्दहेरम्बसहितः क्वचिद्गणगणैर्वृतः ।
उमार्धविग्रहश्चापि नृत्ताटोपयुतः क्वचित् ।
वामाङ्गदक्षिणाङ्गोद्यज्जनार्दनविधिः क्वचित् ।
देवीपरिणयाकारः क्वचिद्भिक्षाटनाकृतिः ।
शूलासक्तकरश्चापि मृगपाणिः पुराभिहा ।
अन्धकासुरसंहारो दक्षिणामूर्तिरूपधृक् ।
मुनीनां ज्ञानदःसिद्धश्चिन्मुद्रापरिचिह्नितः ।
तत्पूरुष(षे) वामदेवाद्या ईशानाघोरसंज्ञकाः ॥
बालेन्दुमुकुटाः सर्वे कपर्दवरशोभिताः ।
रत्नाभरणभूषाढ्या मूर्तयः शङ्करस्य हि ।
दिक्पालपालिकाभिश्च तत्तद्रागमणिप्रभाः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कल्पिताः परमेशेन शिवलीलाविचित्रिताः ।
पर्यन्तस्फटिकाभाश्च वृषा लीला(नील) विलोचनाः ।
महाश्रृङ्गैकमकुटघण्टामणिविभूषिताः ।
गोपुरोर्ध्वगताः सर्वे महाहीरकश्रृङ्गकाः ।
प्राकारराजद्वृषभा महार्हमणिकल्पिताः ।
तलानां कोटिभिश्चापि गोपुराणां प्रकल्पनैः ।
गोपुराग्रमहारत्नकलशोद्यत्सुतारकैः ।
दोधूयमानोच्चलितसमीरणपताककाः ।
तत्र गर्भगृहं शम्भोर्नवरत्नान्वितोज्ज्वलम् ।
तत्रास्ति मणिपीठोद्यच्चन्द्रस्फटिकसम्भवम् ।
महालिङ्गं महाकारं रत्ननागफणान्वितम् ।
महारत्नवने जातफुल्लमालाविभूषितम् ।
सुवर्णखचितानेकबिल्वचम्पकपूजितम् ।
शम्भुना च महादेव्या लोकानुग्रहकाम्यया ।
समर्चितं त्रिकालेषु प्रदोषेषु विशेषतः ।
तत्रस्थरत्ननिर्यातकान्तिभिर्दीपितं तदा ।
तत्रातोद्यानि कुर्वन्ति गणाः शम्भोर्महात्मनः ।
काहलीमुरजापारमड्डुडिण्डिमजर्झराः ।
शङ्खमर्दलभेर्यश्च निःसाणपटहानकाः ।
गोमुखाः स्वस्तिपाताला वेणुवीणानि(वि)नादिताः ।
रुद्रकन्यासहस्राणि वाद्यं कुर्वन्ति तत्र हि ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

हावभावमनोज्ञानि पेशलालापवन्ति च .
यौवनोन्मादधाराणि रणिताङ्घ्रिजनूपुरैः ।
क्वणद्रत्नजटाटङ्ककपोलामलसच्छवि ।
धूपामोदैकबहलगन्धगन्धायिता दिशः ।
नन्दिप्रोत्सारितगणास्तत्रास्ते शङ्करोऽम्बया ।
पूजितं तं महालिङ्गं पश्यन् रत्नैः सुपूजितम् ।
रुद्रकन्याकराब्जोत्थनखक्वणनघट्टितम् ।
तन्त्रीमुखोत्थगन्धर्वगानं श्रृण्वन् सदाम्बया ।
शिव शिव शिव शम्भो चन्द्रमौलेऽमलात्मन्
हर हर गुरुभारं साम्ब शम्भो दयस्व ।
वितर परममुक्तिं संसृतिर्मा कदाचिद्
भवतु भव भवाब्धेस्तारकं त्वां प्रपन्नः ॥
एवं शङ्करनामसारसुधया प्लावयन् गणाञ्छङ्करः
पश्येशि प्रसभं शिवावदनजाम्भोजभ्रमत्षट्पदः ।

ईश्वरः

कैलासेश्वरलिङ्गमेतदमलं दृष्टं सकृत्पूजितं
मामप्याशु सुधार्द्रसारहृदयं कर्तुं प्रवृत्तं शिवे ।
इत्यम्बावदनं निरीक्ष्य भगवान् प्रोवाच साक्षाच्छिवः
तल्लिङ्गालयदर्शनं च सुकरं पुण्यैरगण्यैरपि ॥
नो पश्यन्ति सुरासुराः प्रमथपाः विष्णुर्विधिर्नेश्वरः
पश्यत्येव महेश्वरो गिरिजया स्वं लिङ्गमत्यादरात् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

भोगीभोगफणामणिप्रविलसल्लिङ्गैकमौलीलस
च्चन्द्रासारकरप्रचारजनितानङ्गप्रभावोज्झितम् ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णनं नाम
द्वादशोऽध्यायः ॥

॥ त्रयोदशोऽध्यायः ॥

सूत उवाच –

कैलासेश्वरलिङ्गस्य महादेवः सनातनः
वरिवस्यां ततश्चक्रे सर्वपूज्योऽपि शङ्करः ।

मुनयः

कथं स सर्वपूज्योऽपि भगवानगजापतिः ।
कैलासेश्वरलिङ्गस्य पूजनं कृतवान्वद ॥

सूत उवाच –

एवमेव पुरा पृष्टो जैगीषव्येन शङ्करः ।
तमाह विनयानम्रं देवसेनापतिः पुरा ॥

स्कन्दः

साधु पृष्टं त्वया विप्र तत्ते वक्ष्यामि साम्प्रतम् ।
देवदेवस्य चरितं शृण्वतामघनाशनम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्दः—

स सर्वगोप्यो धर्मात्मा सर्वाकारतया स्थितः ।
लिङ्गार्चनं हि सर्वेषां विमुक्तिदमिति द्विजाः ।
स्वयं करोति भगवानम्बिकापतिरीश्वरः ।
भुक्तिदं मुक्तिदं चेति सर्वेषां बोधनाय हि ।
संसारसागरे मग्नान्समुद्धर्तुं महेश्वरः ।
कार्यं सुरासुरैश्चैवं विष्णुब्रह्ममरुद्गणैः ॥
देवैर्मुनीन्द्रैर्गणपैर्द्विजैश्चैवाथ शाङ्करैः ।
पूजैव परमं श्रेयः इति दर्शयितुं शिवः ।
स्वयं देव्या महादेवः पूजां लिङ्गे करोति हि ।
तल्लिङ्गपूजनं देव्या शिवेनाकारि तच्छृणु ॥
प्रातः सङ्गवमध्याह्ने(ह्न) प्रदोषेषु मुनीश्वराः ।
नन्दिकेशादिगणपै रुद्राणीभिः सदाशिवः ।
पूजाप्रकल्पनं शम्भोः शम्भुना वरिवस्यया ।
कैलासेश्वलिङ्गस्य पूजनं तच्छृणुष्व मे ।
सप्तसागरपात्रोत्थरसधारादिभिः शिवः ।
गणानीतैश्च सम्भारैर्मनसा कल्पन(ना)क्षमैः ।
पूजया भोगमोक्षौ च सर्वेषां च प्रदर्शितुम् ।
करोत्यपचितिं शम्भुः कैलासेश्वरपूजनम् ।

जैगीषव्यः-

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्पूजनप्रकारं मे कथय श्रवणे धृतः ।
एभिर्मुनिवरैर्देवैर्गणेन्द्रैश्च विशेषतः ।

स्कन्दः-

श्रृणु त्वं देवदेवेन कैलासेश्वरपूजनम् ।
यथाकृतं महेशेन श्रृणु त्वं मुक्तिदायकम् ।
श्रवणेनापि भक्तानां सर्वेषां मुक्तिदायकम् ।
श्रृणुष्वैकमना विप्र त्वमेभिर्भूसुरैः सुरैः ॥
गणौघैर्नन्दिकेशाद्यैरम्बिकापतिपूजनम् ।
देव्यै देवेन कथितं पृच्छन्त्यै शङ्करः स्वयम्
तद्वक्ष्यामि समासेन श्रृणुत्वं पापनाशनम् ।
स्नात्वा कैलासगङ्गातट मणि कलिते मण्टपे शम्भुरीशो
देव्या नन्दीश मुख्यैर्गणवरसहितो भस्मनोद्धूल्य गात्रम् ।
(स्थित्वा लिङ्गालये स्वे मणिगणखचिते स्वासने सन्निविष्टः
शिष्टः सर्वेष्टदाता समसमसमदो ह्यर्चति प्राज्ञवर्यः ।)
कृत्वा फालतले त्रिपुण्ड्ररचनां बालेन्दुमौलिः स्वयं
रुद्राक्षामलहारकण्ठवलयः पञ्चास्यपञ्चाक्षरः ।
(किञ्चित्किञ्चिदुदञ्चदञ्चलदृगम्भोजावलीमालिकां
वारं वारमिहार्पयत्यगजया जीवज्जयार्थी शिवः ॥)
तत्रेशानवरस्य पञ्चवरदास्यस्यास्य पञ्चानने-
शानस्येश्वरलिङ्गमद्भुततमं तत्पञ्चवक्त्रेश्वरम् ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तद्वक्त्रामलतो झरीभररसैः पञ्चापगा निःसृताः
कैलासाचलनिम्नगातटमहालिङ्गैकसौधालयाः ।
प्राच्यां रत्नाच्छगङ्गा शिवतरगभवा देवगङ्गा किलास्ते
पश्चात्कैलासगङ्गा तदपरभुविगा रत्नसोपानयुक्ता ।
(तत्रावाच्यां च शुद्धा कमलगणगणैःसंयुतात्युग्रगङ्गा
तन्मध्ये ब्रह्मगङ्गा स्फटिकनिभजला पञ्च ताः पञ्चतान्ताः ॥
एता या मणिलिङ्गपञ्चमुखतः सन्निस्सृता मण्टपा —
त्पुण्याःपुण्यतरङ्गशीतलजलाःकूलङ्कषाख्याः पराः ।)
दिव्यापारशिवालयस्थितमहालिङ्गैकसङ्गाकुला-
स्तीरेषु प्रथितोरुमण्टपमणिक्लृप्तैःसुधाब्धिङ्गमाः ॥

नाना बिल्ववनैरपारतरुजैः फुल्लप्रसूनाकुलैः
(पक्षीणां च रवैश्चतीर) वकुलै रक्तच्छदैर्हल्लकैः ।
कोकानां च कुलैःसुकच्छपमहामीनैर्बकानां कुलैः
स्तोकैः पोतकचक्रवाककुररैः पुण्यैश्च सत्सारसैः ॥

स्कन्द उवाच–

तत्तीरामलमण्टपे मणिमहाक्लृप्ते सुसिंह्मसने
देव्या नन्दिगणेश्वरैर्हरवरः पश्यन् सरिन्निर्झरीः ॥
लिङ्गं पञ्चमुखेश्वरं मधुरिमा नेत्राञ्चलैःशङ्करः
तद्वक्त्रामलपङ्कजोद्भवनदीः पुण्यास्तदाहेश्वरः ॥

ईश्वरः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रालेयाचलमिन्दुकुन्दधवलं गोक्षीरफेनप्रभं
भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहनज्वालावलीलोचनम् ।
विष्णुब्रह्ममरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयं
वन्देऽहं सकलं कलङ्करहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम् ।
गौरं कुङ्कुमपङ्किलं सुतिलकं व्यापाण्डुगण्डस्थलं
भ्रूविक्षेपकटाक्षवीक्षणलसत्संसक्तकर्णोत्पलम् ।
स्निग्धं बिम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतं
वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्त्रं हरस्योत्तरम् ॥
बालार्काग्नितटित्प्रदीप्तकनकप्रस्पर्धितेजोऽरुणं
गम्भीरध्वनिसामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम् ।
(अर्धेन्दुद्युतिलोलपिङ्गलजटाभारप्रबद्धोरगं)
वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः ।
बा(का)लाभ्रभ्रमराञ्जनद्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गेक्षणं
कर्णोद्भासितभोगिमस्तकमणिप्रोद्भिन्नदंष्ट्राङ्कुरम् ।
सर्पप्रोतकपालशुक्तिशकलं व्याकीर्णमाशेखरं
वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम् ॥
व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं शुद्धांशसत्वाधिकं
तस्मादुत्तरतत्वमक्षरमिदं ध्येयं सदा योगिभिः ।
ओङ्कारादिसमस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परं
ध्यायेत्पञ्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापितेजोमयम् ।
एतानि पञ्चवदनानि महेश्वरस्य

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

ये कीर्तयन्ति मनुजाः सततं प्रभाते ।
गच्छन्ति ते शिवपदं रुचिरैर्विमानैः
क्रीडन्ति शङ्करगणैः सततं शिवाग्रे ॥

इत्युक्त्वा निरगात्ततो सुरसरित्तीरात्तदान्दोलितै–
र्हारैस्तैर्भुजगेश्वरप्रकलितै रत्नाच्छसत्पादुकः ।
कैलासेश्वरधाम सुन्दरमहानन्दैकसारास्पदं
दृष्ट्वा लिङ्गवरं प्रदोषसमये सम्पूज्य पूजाभरैः ।

(श्रीविश्वेश्वर उग्र उग्रतनुजारातिप्रियः शङ्करः
श्रीकण्ठः कलुषाद्रिपक्षदलनस्वाराडसङ्गः शिवः ।)
प्राहोत्फुल्लसुरक्तपङ्कजलसद्वक्त्रो भवनीं हरः
पश्येति प्रसभं मदीयमहिमारम्भैकपूजाभरम् ॥

ईश्वरः–

कुम्भैरम्भोधराच्छछविजितधवलैः पूरितैःक्षीरवार्धौ
पूर्वोद्यच्छशिसन्निभैः स्फटिकजैः कोट्यावधीसङ्ख्यया ।
तत्क्षीरोत्तममण्डसारसुभगैःसिञ्चामि लिङ्गं मम
कैलासेश्वरनामके जनिजरारोगापहे शङ्करि ॥

आनीतं मम तत्पयोऽम्बुधिभवं वीरैर्गणेन्द्रैः शिवे
सद्वृत्तामलधारया जनिमुमे तुष्टः प्रदोषेष्वहम् ।
कष्टानि प्रसभं हरामि सुकृतां राशिं दिशामीक्षणा –
त्सिञ्चन् लिङ्गसुपूजकाय गिरिजे तस्मादहं पूजये ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

दध्यम्भोनिधिसम्भवैर्निबिडितं तत्खण्डमण्डं दधि
प्रोद्यड्डिण्डिममण्डलाभमगजे दत्वा स्वलिङ्गोत्तमे ।
गोदोहप्रथिते प्रदोषसमये सन्दारिताघौघके
कार्यं पूजनमेतदेव समये सर्वैः सुरैरप्यहम् ॥
तल्लिङ्गं परिपूजयामि वसुधाधृग्धुर्यमौलौ निश –
श्चोत्तुङ्गमलरत्नकुम्भविलसत्प्राज्याज्यधारादिभिः ।
स्वाज्याम्भोधिसमाहतैर्मम गणैः सङ्ख्यातिगं तद्घृतं
तत्राज्यामलगन्धसारसुभगा गन्धीकृतास्ता दिशः ॥
सिञ्चामि प्रसभं सुगोघृतघनैः कैलासलिङ्गं मम
मध्वम्भोधिसमाहृतैर्मणिघटैर्माध्वीकसारं मधु ।
गर्भोद्यन्मणिसारकान्तिसुभगैर्गोमेधिकाच्छप्रभैः
सिञ्चाम्यद्रिवरात्मजे सुमधुराधारेयगर्भं मधु ॥
धाराकारमदीयलिङ्गशिरसि हर्षेण पश्याम्बिके
शैलोद्दामशिखानिभाःशिखरितादुत्तुङ्गसारोपमाः ।
प्रालेयाचलमौलिसारसुभगाश्चापाण्डुराःशर्करा
दत्वा तन्मम लिङ्गमौलिविलसच्चण्डांशुधारा समम् ।
हर्षाप्लाविहृदन्तरः प्रतिदिनं हृष्यामि पश्याद्रिजे
कुल्यांस्तत्र मनोरमाद्रितनये नारेलनीलोद्भवाः ।
ताभिः सम्भृतसद्घटादिविततैर्लक्षैः प्रवाहाकुला
तल्लिङ्गसेकनीरैः प्रवहति मधुजा देवगङ्गेति नाम्ना ॥
(सर्वे विष्णुपितामहेन्द्रवरुणाश्चामन्दभक्त्या वृताः—

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सेवन्ते सततं नितान्तमगजे जेतुं पुनःसंसृतिं
तुङ्गौघतरङ्गभङ्गसुभगास्तस्यान्तरास्ते सुराः ॥

सप्तच्छदाच्छफलशैलवरोऽद्रिकन्ये
क्लृप्तो मया सुगुरुपीततरश्च मेरोः ।
तज्जैस्त्वगाररहितैः शशिखण्डमौलि—
लिङ्गार्चनस्य फलमेव जनुर्भवानि ॥
उत्तुङ्गसालसुरसालरसालसारै—
र्निष्टप्तहेमझरिसोदरगर्भजातैः ।
तल्लिङ्गसेचनमुमे सुघटैः करोमि
पुंसामपि प्रमथनाथपदं ददाति ॥
देवि स्त्रीकुचसन्निकाशलिकुचापारप्रभागन्धज-
स्फारासारमहारसादिकलशैःसंसेचयाम्यम्बिके ।
कैलासाचललिङ्गमौलिविलसत्(लिङ्गैक)सद्भूषणं
लिङ्गं त्वेतदपारगन्धलुलितैर्नीरैश्च गन्धोदकैः ॥
इक्षुसागरमहोर्मिभिरीशे
लिङ्गमौलिरियमेव विशिष्टा ।
सिक्तये घटसहस्रगधारा—
कारिता गिरिसुते कमनीया ॥
कोशैः काननसम्भवैर्मधुझरीसारातिसारस्फुटं
निर्यत्पीततरातिकान्तिनिवहैर्गन्धीकृताशामुखैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्कोशामलराजिभिर्गिरिसुते सञ्छन्नमैशं शिरः
पश्यामि प्रथितेक्षणः प्रकटिते पुण्ये प्रदोषे मम ॥
कस्तूरीघनसारकुङ्कुममहापाटीरसारैर्घटै–
श्चन्द्रासारविलोलिताम्बुघटितैः सत्पाटलामोदितैः ।
श्रान्ता मे गणपुङ्गवाश्च नितरां पुण्ये प्रदोषे मम
स्वादूदामलनीलधारितघटोद्वाहे परं शैलजे ॥
शङ्खानां च सहस्रकैर्मणिचितैर्गोश्रृङ्गधारादिभिः
क्षीराज्यादिमधुप्रवाहजलधिप्लुष्टैश्च तैलैरपि ।
तद्गन्धोत्तमपिष्टलेपनगतश्रीचिक्कणाघर्षणैः
श्रीपत्रैर्मृदुसारसूक्ष्मतृणकैरुत्पञ्चगव्यैरपि ॥
सौवर्णोत्तमकुम्भसम्भवमहाधारासहस्रैः शतैः
अर्घ्यै रत्नसुवर्णकल्पितकुशाग्राम्बूद्भवैस्तज्जलैः ॥
अष्टाङ्गार्घ्यक कल्पितैः सुमधुरैर्गर्भाम्बुकुम्भैः शिवे
संसिच्याखिलमिन्दुकुन्दजमहापाटीरसत्पाटलाः ।
मोदोत्थाम्बुदसन्निभैश्च कलशैस्तौर्यत्रिकोद्भावनै–
र्धूपैश्चापि महामधूत्थमधुपर्कासारपारैरपि ॥
प्रदोषसमये मया शरदुदीचराकाशशि–
प्रकाशचयसौहृदे विमलकुड्मलैरन्धसाम् ।
मदीयरजताचलप्रकटशङ्खिभाराशिभिः
सुधाकरकलालसल्ललितलिङ्गमौल्यर्पितैः ।
वेदाश्चत्वार एते प्रथित मम(तम)यशः स्तोमधारानुरागाः
स्वादूदामलनीरसेचनविधौ शाखाशिखाभिः क्रमात् ।
रुद्राणां स्तवनेन मामपि शिवे सन्तोषयन्तः स्थिता–
मूर्तास्ते विहिताग्रपङ्कजकरा विश्वासभूता मम ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

घनरसमृगनाभिसारधारा—
मृगमदपटलीपटीरचन्द्रगन्धैः ।
परिवीतं भुजगेशसन्निवीतं
प्रभया कोटिशशाङ्क सूर्यतुल्यम् ॥
गोत्राधिराजतनये विनयेन पश्य
सम्पश्यदात्मगतिसौख्यदमेकभास्वत् ।
घुमुघुमितसुगन्धगन्धिताशा—
मुखमुखरैः परिलिप्य लिङ्गमेतत् ॥
परिहृष्टो नितरां भवामि गौरि
त्रिदशालभ्यसुगन्धयक्षकर्दमैः ।
मणिजालाततरलकूलचित्रैः
परिधायामलस्वर्णसद्दुकूलैः ॥
शिवलिङ्गं मम शैलराजकन्ये
परिपश्यामि सुगन्धिगन्धवस्त्रैः ।
ब्रह्माण्डगोलकमुमे प्रभया न तुल्यं
मल्लिङ्गगोलकवरोत्तमरत्नधारा ॥
(भा)सावधूतशशिमौलिकलाललामं
तद्रत्नमौल्यकलने न विधिर्न विष्णुः ।
यक्षाधिपोऽप्यगसुतेऽद्य विकुण्ठिताक्षः
केऽन्ये क्षमा वद समानहृदा निरीक्ष्य ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

फणामणिसहस्रकैर्विधृतवक्त्रमुक्ताफलैः
प्रभाततसभावलीमणिगणात्तकान्त्यायुतम् ।
त्रिपुण्ड्रनिटिलोल्लसत्तिलकिताच्छसद्धीरकं
प्रपश्य गिरीकन्यके विमलमौलिलिङ्गं मम ॥

सहस्रमुखसत्फणिप्रवरमौलिमाणिक्य स-
द्द्युतीविजितकान्तितो मम स्वभोगसंवेष्टितैः ।
फणाछविकृताम्बरछविजिताद्यसच्छत्रकं
शिवे शिरसि मे सदा दधति लिङ्गमौलौ मम ॥

विश्वेश्वराख्यवरलिङ्गसमानमान-
मानन्दसौख्यदमिदं मम सुप्रिये यत् ।
हन्तुं समग्रजनपातकराशिमेव
सर्वार्थराशिदमिदं परिपूजयामि ॥

नानामणिद्युतिसरावलिभूषितं त-
न्मल्लिङ्गमेव कमलाच्छदृशा प्रपश्य ।
पुण्ये प्रदोषसमये मुदितस्त्वयाहं
तल्लिङ्गमध्यभवने महिमास्थितोऽहम् ॥

विकसितसितपद्मरत्नकञ्जमाला-
नवनीलोत्पलजैःसहस्रमालिकाभिः ।
दिनान्तसमयोल्लसन्मधुरगन्धजातीसरै-
र्वसन्तकलिकास्फुरन्मधुरगन्धमल्लीसरैः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

विकुण्ठितमिदं मम प्रकटसोमधाम प्रभा—
समुत्थमगकन्यके विमलद्रोणमालायुतम् ।
कदम्बवननीपजस्फुरदपारमालाभरै—
र्विलोलवरपीठगं प्रकटमौलिलिङ्गं शिवे ॥
प्रपश्य नयनाञ्चलैर्विकचमञ्जरीकप्रभैः
प्रदोषसमयेऽम्बिके नयनजन्मनस्तत्फलम् ।
तद्बिल्वरत्नकमलैरमलैर्भवानि
पुन्नागनागनवचम्पकदूर्वयापि ।
नीलोत्पलैर्दमनकैः करवीरजाजी—
द्रोणार्क काश जवकैः(कनकैः)समर्च्य ।
सत्पुण्डरीक बकुलैर्धवकर्णिकार—
मालूर कुन्दकुसुमैरतिहर्षितोऽहम् ॥
राजीवामल मल्लिका सुमसरस्फारोत्थगन्धान्धकै —
र्लोलम्बैर्विकसत्सुमोत्थमधुपैः पश्याम्बिके पूजितम् ।
एतल्लिङ्गवरं प्रदोषसमये बिल्वीदलोत्तंसकं
धत्तूरेण हि शोभतेऽद्य नितरां मौलिस्थचन्द्राधिकम् ॥
अगरुतरु जातधूपधूमै—
र्बहुलामोद विकासिदिक्समूहैः ।
मरुदाकुललम्बितोरुधारा—
विकसत्स्वर्गपथाः प्रचारतालैः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सुवर्ण मणिभाजने शिशुनभोद्यदम्भोजिनी—
प्रियांशु चयसङ्क्रमि प्रकटदाक्ष्यरत्नांशुभिः ।
मनोरथ पथातिगैर्मम सुलिङ्गमालायितै—
स्सुपाण्डरशशि प्रभैर्हिमतुषारकुन्दप्रभैः ।
सचन्द्रवरखण्डकैर्विरचितोरुदीपावली—
सुगोघृत सुवर्तिकोज्ज्वलसुदीपजालैरपि ।
गृहाङ्गण तमस्तति प्रविददार दृत्यादरै—
रखण्डतरु(र)मण्डनैःप्रथितपद्महंसोपमैः ।
सुतारक गणावलीललित मुक्तजालप्रभै—
र्विलोकय गिरीन्द्रजे मम सुमौलिभासंकरैः ॥
नानाभक्ष्य महाद्रिगन्ध सुरसाश्चामोदितास्ता दिशः
सुस्वाद्वन्नजराशिभिश्च घृतजैः सूपप्रवाहैः शिवे ।
शाकैः शैलनिभैः मधुप्रमथितैः क्षीरादिदध्योदनैः
प्रालेयाचल सन्निभैः सुगुडकैः नैवेदितैः शङ्करि ॥
नारिकेललिकुचैः सुकपित्थैः मातुलिङ्गकदलीसुरसालैः ॥
खर्जूरैः बदरीसुगन्धजरसैः दाडिम्बनारङ्गकैः
कङ्कोलामलकैः सुरादनफलै राजादनैर्जातिकैः ।
नैवेद्येक्षुजकाण्डकैः गिरिवराज्जाते मुदे मे भवेत्
ताम्बूलैः खदिरैः लवङ्गसुखरैः जातीफलैलायुतैः ॥
मुक्ताचूर्ण सुपूर्णपूगमधुरैः कर्पूरसंवादितै—
रुत्फुल्लामलनागवल्लिजदलैः प्रोद्यद्गिरीन्द्रप्रभैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नैवेद्यं परिकल्पयामि गिरिजे तस्मिन् प्रदोषे ह्यहं
वीणानिक्वणमञ्जुमञ्जुलसुधाधारासमैर्गायनैः ॥
मन्त्रामामृतमीश्वरेश्वरि मुदा रुद्राणिभिः कल्पितं
शम्भो शङ्कर धूर्जटे त्रिणयन कालान्धकारे हर ।
पाहीश प्रमथाधिनाथ महिमन् लिङ्गाकृते पाहि नः
रत्नैः कल्पित मद्दलध्वनियुतैः शङ्खोत्थनादैः शिवे ॥
प्रोद्यत्काहल निस्वनैर्मधुरितं तन्मड्डुडिण्डीरवैः ॥
दुन्दुभ्याघातनादैः मम गणवरगास्योरुनिश्वासरागैः
वेणूरन्ध्रनिषेवणाङ्गुलिभवैस्तालैश्च सज्झल्लरैः ।
तुष्टोऽहं प्रथिते प्रदोषसमये तल्लिङ्गसेकादरो
नान्यत्किञ्चिदवेदिषं त्रिजगतां व्यापारमप्यद्रिजे ॥

रङ्गे तुङ्गतरङ्गभङ्गचपलैर्नृत्यैर्महामर्दलैः
वीणावेणु निनाद साम्यलयतो नृत्यन्ति लिङ्गाग्रतः ।
रुद्राणीगण कोटयोऽत्र सुभगे मञ्जीर शिञ्जस्वनैः
शम्भो शङ्कर साम्ब पाहि शिव नस्तूर्णं प्रसादं कुरु ॥
इत्येवं सुभगा विलासमधुरा हावैश्च भावैरपि
चोत्क्रान्तावृतरत्नकान्ति विलसत्फोल(पूर्णे)न्दु साम्याननाः ।
कुम्भोद्यत्करिकुम्भसन्निभकुचाः काञ्चीझणन्निस्वनाः
तालोत्थाहतिपादपद्मजरवैः कुर्वन्ति विद्युद्ध्वनिम् ॥
गणेश करभास्वता विविधलोकसाम्राज्यधुग्—
विविक्तकृतलाञ्छनैः शशिसुवृत्तमुक्ताशतैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

महोडुगणमौक्तिकीप्रकटतारपङ्क्तीततैः
गिरीन्द्रतनये धृतान्यमितछत्रकोट्यो गुणैः(गणैः) ॥
वरटारमणोत्थकामिताङ्गो–
त्थितपक्षाहननाभचामरौघैः ।
गणवृन्दैरखिलैश्च सेव्यमानं
मम लिङ्गलयधूननैः शिवेऽद्य ॥
प्रवालमयदण्डिना मलयशैलभूमारुत–
सुपोततरवायुना नगवरारिपाणीजुषा ।
जयेन चमरीमृगप्रचल वालगुच्छात्मना
सुवीजितमुमे तदा मम सुलिङ्गमत्यादरात् ॥
धृतैः प्रमथपाणिभिः वनकलापिपिञ्छोच्चयैः
कृतैर्व्यजनकोटिभिः हरितकोटिचन्द्रांशुभिः ।
मदीय मणिमण्टपं हरिमणीभिराकल्पित–
मिवाद्य गिरिजे तदा प्रथितभाभिरादीपितम् ॥
प्रमथप्रकरोर्ध्वहस्तसंस्थैः
मणिवर्यैर्विविधैःसराग्रलम्बैः ॥
विलसन्नवरत्नगुच्छसच्छैः
ध(धु) वदीशान वराग्रका:(गाः)पताकाः ।
लिङ्गप्रक्रमणैरहं स इति तल्लिङ्गप्रणामादरः
स्वात्मानं परिचिन्तयामि गिरिजेऽप्यानन्दधारावृतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वृत्यु(प्रत्यु)त्थाखिललोकजालमखिलं मत्तो न भिन्नं क्वचित्
किञ्चात्रापि शिवे ममैव मनसः सङ्कल्पजातं जगत् ।

मय्येवागसुते लयं प्रयाति निखिलं चैकोऽद्वयोऽहं सदा
नानेति प्रसभं वदन्ति निगमा वाचां मनोदूरगम् ॥
अन्यानन्दमुमे मदीयममलं जानन्ति नो योगिनः
नो वेदा यतयः सुरासुरगणा विष्ण्वादयोऽप्यब्जजः
।(विष्ण्वब्जशक्रादयः)
ज्ञानं ज्ञेयमिदं जगद्गतमुमे ज्ञाता न किञ्चित्स्थितिः
भूमाहं सुखधामको हि महतां ह्रस्वो न चाणुः स्थिरः ।
स्वात्मानन्दमुमे ममाल्पकमिदं लिङ्गोऽप्यलिङ्गोऽस्म्यहं
आ(चा)काशादिविदूरगस्थितिलयोत्पत्तिष्वसङ्गोऽस्म्यहम्
इत्येवं परमार्थतस्त्रिभुवने तिष्ठामि विश्वातिगः
गोप्यं मद्धृदयं गिरीन्द्रतनये तुभ्यं मया दर्शितम् ।
इत्युक्त्वा परमेश्वरस्त्रिजगतां नाथोऽपि विश्वाकृतिः
दृष्ट्वा लिङ्गमपारबिल्वकुसुमैः सम्पूजितं मस्तके ॥
दृष्ट्वा तामगजां ननर्त परमानन्दप्रसादैकभूः
कैलासाचलमौलिमण्टपवरे तल्लिङ्ग सान्निध्यके ।

अण्डखण्डनमहाघनघोष–
श्चण्डताण्डवललद्विधिमुण्डः ।
कुण्डलीशकृतकुण्डलगण्ड–
स्तण्डुमड्डुनिनदोत्थलयाङ्घ्रिः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नन्दिभृङ्गिकृतडिण्डिमनादैः
मण्डितो हि शिवया स हि रङ्गः ।
डुण्डिराजकृत शङ्खनिनादै–
स्तुण्डषट्ककृत तूर्यनिनादैः ॥

जटाच्छटविघर्षिताः परिपतन्ति तारागणाः
वमन्ति रुधिरं मुखैर्भुवननागनागा नगाः ।
जगन्नटन सम्भ्रमाद्भवति हेलयान्दोलितं
हरीन्द्रविधयः सुराः मुनिजनाः सकम्पाङ्कयाः ।
अष्टावक्र सुगीतसाममुरजोच्चण्डप्रचण्डोल्लस–
डिण्डीमध्वनि मड्डुमद्दलमहासामाष्टदंष्ट्रारवैः ॥

भ्राजत्पद्मजमुण्डषण्डजमहामालालसद्वक्षसं
लीलाचालितहस्तकङ्कणमहानागोर्ध्वमौलीलसत् ।
रत्नाप्लावितकान्तिरञ्जितदृशं नृत्यन्तमैक्षच्छिवा
चोद्यद्भानुमरीचिसन्निभजटा साम्राज्यपट्टायिता ।
लोलन्नील सुरक्तपङ्कजलसद्गङ्गातरङ्गोस्थिता
पारावारसुधाघनोत्थनटनाटोपा फणीमञ्जुलम् ।
आनम्राखिल लोकजालमुमया सद्रत्नरङ्गान्तरे
नृत्यन्तं ददृशुः सुरेन्द्रगणपाः कैलासमौलिस्थितम्

झलञ्झलितकङ्कणं पदवलत्क्वणन्नूपुरं
किणिङ्किणितसद्ध्वनिं स्फटिकरत्नसन्मेखलम् ।
घुणङ्घुणकृतारवं पदगरत्न मञ्जीरकं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

चटच्चटरवोत्थितप्रपदपद्मघोषं शिवम् ।
तौर्यत्रिकोत्थित महारव जातघोष–
लोकत्रयोद्गतसुरासुर किन्नरेड्यम् ।
मन्दस्मिताखिल विमोहनवेषभूतं
राजच्छशाङ्कमहसा धवलीकृताशम् ।
तं नीललोहितमुमा जगदादिहेतुं
नृत्यन्तमिष्टदमुपैति च तुष्टवक्त्रम् ।
अष्टाकृतिं निखिलकष्टहरं प्रदोषेऽ–
पश्यच्छिवा सुकरुणारससारदृष्ट्या ॥

तां वीक्ष्यागसुतां स्मयन्निव महादेवःस कैलासभू–
कैलासेश्वरपूजया सरसया कष्टानि सञ्जह्विवान् ।
लोकानां गणपात्मनामउमां प्राह प्रसन्नाननः
पश्याम्बेति वदन् सदाशिव तरोर्मुग्धेन्दुचूडः शिवः ॥

ईश्वर उवाच–

कैलासेश्वरलिङ्गमेतदमलं मुक्तिप्रदं शाश्वतं
चाऽऽपातालनिमग्नमूलमसकृत् सम्पूजितं तन्मया ॥
तस्योर्ध्वामल मौलिरप्यगसुते जानन्ति नैवागमाः
देवाद्यैर्मुनिभिस्त्वयापि च मया को वास्ति तत्पूजकः

पूजापूजकपूज्यशब्दरहितं तत्केवलोऽहं शिवः
तल्लिङ्गं च सदा चकास्ति(गिरिजे)मच्छैलवर्येऽम्बिके ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तद्दर्शनार्थं मुनयः सुरासुरा–
स्तप्यन्ति चाद्यपि जगत्यविप्लवाः ।

देवी (उवाच)

त्वयापि न ज्ञायत इत्यहो मे
साश्चर्यमुक्तं हि त्वया सदाशिव ।
तथापि तत्किं कृतलिङ्गपूजया
रहस्यमेतन्मम तद्वद प्रभो ॥

इत्युक्तं गिरिजामनोहरवचः श्रुत्वा प्रहस्याम्बिकां
लोकं स्रष्टुमथात्ति पाति सुतरां तत्पालकः शङ्करः ।
वाचा चन्दनशीतया सुखकरःशीतांशधारी शिवः
प्राहोत्फुल्ल मनोहराब्जवदनो देवीं तदा भूतपः ॥

ईश्वरः

न कर्मणा नैव समाधिभिर्जपै–
स्तपस्यया वा विविधैश्च यज्ञैः ।
व्रतैश्च दानैर्नियमैर्यमैश्च ।
प्राप्नोति किं मत्पदपूजनं विना ॥
तस्मादहं लिङ्गवरं सदा मुदा
सम्पूजयामीष्टदमेव लोकान् ।
संरक्षितुं कार्यमिदं विमुक्त्यै
सर्वार्थदंचेति मतं मुदे मम ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

ध्यायामि तद्वेदशिरोऽधिगम्यं
ओङ्कारगम्यं परमार्थतत्त्वम् ।
सत्यं शिवं ज्ञानसुखं सुबोधं
निर्द्वन्द्वमद्वैतमनन्तरूपम् ।
एकं स्थिरं शाश्वतमव्ययं त–
त्प्राक् सृष्टितो विश्वमिदं न यत्र ॥
संवीक्षं तत्पुनरुद्बभूव
तदेव जाये हृदि भावयामि ।
(यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चित्
यस्माद्गरीयो न हि किञ्चिदस्ति ।
येनैव पूर्णं परिदृश्यमानं
विश्वं तदेवाद्य विभावयामि ॥

इत्युक्त्वा गिरिजां महाशिवतरो ध्यायन् भवःस्थाणुवत्
निर्व्यापारतरङ्गसागर इवात्य(इवाप्य)क्षुद्रगात्रः शिवः ।
देवीचापि मुमोद हर्षभरिताऽऽनन्दाङ्कास्ते गणाः
इत्येतस्य सुपूजनं मुनिवराःसत्यं वदामि स्फुटम् ।

*इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासेश्वर(प्रदोष) पूजा–
वर्णनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥*

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ चतुर्दशोऽध्यायः ॥

मुनिदेवगणा ऊचुः—

कुमार सा(मा)रसङ्काश मारमराङ्गसम्भव ।
उमारमणपादाब्जध्यानमारितपातक ॥
अमरारिमहाशूरतारकासुरसंहृते ।
त्वत्तः श्रुतमशेषेण कैलासेशस्य पूजनम् ॥
भवद्वक्त्रोत्थितशिवकथानन्दितमानसाः ।
निर्धूतपातका जाता धन्याः पावनपावनाः ॥
पुनः शिवकथासिन्धुतरङ्गोद्यतमानसान्
कुरुष्व त्रिपुराराितवरपुत्रातुलप्रभ ॥

सूतः—

इत्थं देवैश्च मुनिभिर्गणपैः प्रार्थितः सदा ।
कुमारः प्राह तान् धन्यान् जैगीषव्यं पुरःस्थितम्

परिणत हिमधामकान्तवक्त्रः
स्फुटपद्मोपमलोचनो नगारिः ।
नवचम्पककुड्मलाभनासः
कुरुविन्दाभरदो बभाण विप्रम् ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्द उवाच–

पर्णादा मुनयः सर्वे ह्यपर्णापतिवैभवम् ।
तूर्णमभ्यर्णगाःसर्वे समाकर्णयताऽधुना ॥
सुपर्णवाहनाद्याश्च यूयं कर्णरसायनम् ।
अर्णवान्तर्निवसतेश्चरितं वर्णयाम्यहम् ॥
महाकैलासभूभागे पञ्चकोटिप्रमाणके ।
शैलप्राकारमध्ये तु गणानां वसतिःकृता ॥
नवलक्षप्रमाणेन पूर्वद्वारादिगोपुरम् ।
नीलशैलजसारेण नानारुद्रगणान्वितम् ॥
पट्टिकापिण्डकाद्यैश्च देवकोष्ठैश्च शोभितम् ।
महद्भिरुच्छ्रितैःश्रृङ्गैरुल्लिखन्तमिवाम्बरम् ॥
(दशसाहस्रफलकैर्गवाक्षितमिव स्थितम् ।
वृषभैश्च शिलाराजद्भद्ररूपैः परीवृतम् ॥
नन्दीश्वरालयं तत्र हे(है)मरौप्यविराजितम् ।
सहस्रस्तम्भसंयुक्तं पताकोज्ज्वलकुम्भकम् ।
कक्ष्यागवाक्षविततं सिह्मासनवरान्वितम् ।
तत्रस्थं नन्दिकेशानं स्वर्णवेत्रलसत्करम् ।
नवरत्न प्रभाभास्वत्किरीटाकल्पशोभितम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सोमधामसमानास्यं राजद्बालेन्दुशेखरम् ।
चतुर्भुजमुदाराङ्गं त्रिपुण्ड्रोज्वलफालकम् ।
भस्माभ्यक्तं जटाशोभिमस्तकं(रक्त)(रत्न)कुण्डलम् ॥
मुक्तान्तरितरुद्राक्षमालाशतविराजितम् ।
सुयशापतिमाशास्यं ध्यानपूतहृदन्तरम् ।
गणपैश्च मुनीन्द्रैश्च सुरेन्द्रैर्नारदादिभिः ।
गन्धर्वाप्सरसां सङ्घैः रुद्रैर्नागैश्च सिद्धकैः ॥
उपासितं महात्मानमिन्द्रेण मरुतो यथा ।
सेवितं नन्दिकेशानं प्रमथैःपरिवारितम् ॥
तत्रालयं महेशस्य नवरत्नविचित्तम् ।
हेमप्राकारसम्पन्नं नानावृषभशोभितम् ॥
गर्भागारं तत्र शम्भोः स्फटिकोपलनिर्मितम् ।
नन्दीश्वराभिधं लिङ्गं तत्रास्त्येकं मनोहरम् ॥
दर्शनात्स्पर्शनाच्चापि पापसङ्घनिबर्हणम् ।
धूपदीपोपहाराद्यैर्भक्ष्यैर्भोज्यैश्च नित्यशः ॥
कमलामलमालाभिर्नीलोत्पलसहस्रकैः ।
बिल्वचम्पकपुन्नागबकधुत्तूरपाटलैः ॥
सहस्रबिल्वपत्रैश्च पञ्चामृतनिषेचनैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

साम्राण्यगरुधूपैश्च दीपैः कर्पूरखण्डजैः ॥

पूजयन्तं महेशानं नन्दिकेशं शिलादजम् ।

स्तोत्रैःस्तुवन्तमीशानं त्रिकालं सावधानतः ॥

तत्स्तुतिं कथयाम्यद्य तन्मुने श्रृणु सादरम् ॥

नन्दिकेश्वर उवाच–

इन्दुखण्डललितामलमौले

कुन्दकान्तिसदृशोत्तम देव ।

इन्दिरारमणलोचनपूज्य

मन्मनोगहनपङ्कजवास ॥

स्कन्दः–

इत्थं स्तुवन्तं तल्लिङ्गं प्राक्प्राकारस्य सौधकः ।

संस्थितः सुयशानाथो गणकोटिपरीवृतः ॥

निषधो हेमकूटश्च प्राक्प्राकारस्य पर्वताः ।

पञ्चलक्षप्रमाणेन तत्रैवाग्नेयगोपुरम् ।

रुद्रावतारचरितैर्वृषभैः शिखरैर्वृतम् ।

तत्रालयं विकेशस्य(महेशस्य)गणेन्द्रस्य महात्मनः ॥

लिङ्गाकारस्तत्र शम्भुः सुकेशेश्वरसंज्ञकः ।

पूजितो गणपेन्द्रेण गणलक्षैः परीवृतः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सुकेशेन स्तुतं लिङ्गं सुकेशेश्वरसंज्ञितम् ।
पूजितं च त्रिकालेषु बिल्वपत्रैः सुमैस्तथा ॥

सुकेशः–

पञ्चकोशगगनातिग शम्भो
व्योमकेश गुणसारसहंस ।
काशिकापुरनिवास महेश
पाहि शङ्कर सुकेश महेश ।

नीलश्च मन्दरश्चैव प्राकारे दक्षिणे नगाः ।
तत्रापि गोपुरं शम्भोः नानारुद्रगणावृतम् ।
दशलक्षप्रमाणेन ह्युच्छ्रितं गगनातिगम् ।
उल्लिखन्तं देवमार्गंसहस्रतलसंयुतम् ।
रुद्रावतारक्रीडाभिः वृषभैश्चैव शोभितम् ।
चण्डीश्वरालयं तत्र तप्तहेमविभूषितम् ।
सहस्रस्तम्भसंयुक्तं मुक्तावितततोरणम् ।
नीलसन्मणिसङ्क्लृप्तं कक्ष्याशतविराजितम् ।
सौधापारलसच्छृङ्गैरुपेतं वनभूषितम् ।
तत्र सिह्मासनासीनं विद्युत्पिङ्गजटाधरम् ।
पर्वशर्वरिनाथार्धधरं भस्मविभूषितम् ।
त्रिपुण्ड्रविलसत्फालं रुद्राक्षाभरणान्वितम् ।
महार्हवसनोपेतं नवरत्नपरिष्कृतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

निमीलिताक्षं ध्यायन्तं दिव्यं शम्भोःपदाम्बुजम् ।
किम्पुरुषैःसिद्धसाध्यैश्च मुनिवृन्दैर्यमेन च ।
(किम्पूरुषैःसिद्धसाध्यैर्मुनिवृन्दैर्यमेन च)
गणेन्द्रैः सेवितपदं रुद्रसङ्घैर्निषेवितम् ।
तत्रेश्वरस्य सदनं मदनान्तकरस्य च ।
प्राकारगोपुरोपेतं-नवरत्नप्रकल्पितम् ।
चण्डिकेशेश्वरं लिङ्गं चण्डपापविनाशनम् ।
तल्लिङ्गज्योतिषा सर्वे ज्यो(द्यो)तिताःसूर्यसोमकाः ।
तल्लिङ्गं पूजयत्येष त्रिकालं चण्डिकेश्वरः ।
बिल्वैर्मन्दारकुसुमैर्मल्लिकाकरवीरकैः ।
कर्णिकारैरपामार्गैर्मालाभिरपि शङ्करम् ।
धूपधीपोपहाराद्यैर्नर्तकैः(नैः)करतालनैः ।
स्तोत्रैः स्तौति महादेवं प्राञ्जलिश्चण्डिकेश्वरः ॥

चण्डिकेश्वरः–

चण्डीश खण्डपरशो शशिखण्डचूड
ब्रह्माण्डमौलिग धराधरकार्मुकेश ।
विध्युत्थमुण्डवरमालक कुण्डलीश–
उच्चण्डताण्डव महेश्वर शूलदण्ड ॥

स्कन्दः–

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इत्थं विधाय स्तुतिमादरेण
चण्डीश्वरस्त्रिजगतां पतिमिन्दुमौलिम् ।
नत्वा महेश्वरपदाम्बुरुहं सदैव
ध्यायन् स्वकीयहृदयाब्जसुखं विधत्ते ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलास-प्राकारवर्णनं नाम चतुर्दशोऽध्यायः

॥ पञ्चदशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

नैरृते गोपुरं शम्भोः पञ्चलक्षप्रमाणकम् ।
रुद्राणां चरितैश्चैव शोभितं शिखरैरपि ।
बाणस्तत्र महादेवमुपास्ते गणलक्षकैः ।
नवरत्नसरोभूषो महाप्रासादमध्यगः ।
तदालयं रत्नक्लृप्तं सहस्रस्तम्भमण्डितम् ।
तत्र बाणेश्वरागारं तेन लिङ्गं समर्चितम् ।
मण्डपैर्गोपुरैर्युक्तं त्रिकालं बिल्वपत्रकैः ।

बाणः(उवाच)

बाणेश शम्भो हरिबाणपाणे
त्वं पाहि गङ्गाधर चन्द्रचूड ।
विश्वेश भर्ग मदनान्तक कालकाल
मामद्य शङ्कर विभो गणनाथपूज्य ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

भद्राणि मे संविधत्स्वाद्य शम्भो

दीक्षादिदक्षाध्वरध्वंसकाव

महेशान पञ्चाननेन्दु प्रकृष्टै—

कधाम प्रभो सम्प्रसीद प्रसीद ॥

इत्थं स्तौति गणेन्द्रोऽसौ बाणो बाणेश्वरे शिवम्

नैरृऋते गोपुरे तत्र प्रासादवरमध्यगः ॥

अस्ताद्रिःपारियात्रश्च पश्चात्प्राकारसन्नगाः ।

तत्रैव गोपुरं शम्भोर्दशलक्षैकयोजनम् ।

पट्टिकादेवकोष्ठैश्च स्तम्भैःकुम्भैश्च कोणजैः ।

रुद्रावतारक्रीडाभी रचितं वृषभैर्वृतम् ।

तलानां च सहस्रेण निर्मितं चित्रवेदिकम् ।

सुवर्णरत्नकलशैः कैलासादपि सुन्दरम् ।

तत्रास्ति सौधप्रवरं सहस्रस्तम्भमण्डितम् ।

मणिमाणिक्यखचितं दिव्यसिह्मासनैर्युतम् ।

धूपदीपादिबहुलं भक्ष्यभोज्यसमन्वितम् ।

तत्र श्रृङ्गी महातेजा भस्मोद्धूलितविग्रहः ।

त्रिपुण्ड्रविलसत्फालो मणिमाणिक्यकङ्कणः ।

चन्द्रार्धशेखराबद्धराजत्पिङ्गजटाधरः ।

सिह्मासनस्थो वरदो गन्धर्वैर्गणपैर्वृतः ।

वरुणेन च गन्धर्वैर्गरुडैरप्सरोगणैः ।

सेवितो रत्नसौधस्थो दशलक्षगणैर्वृतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वासुकिः शङ्खपालश्च कम्बलाश्वतरौ तथा ।
शेषश्च तक्षकश्चैव दैत्यनाथैर्नृपैस्तथा ।
उपासते(स्तेऽत्र)भृङ्गिरिटिः शिवध्यानहताशुभः ।
तत्रास्ति गर्भभवनं प्राकारवरगोपुरम् ।
भृङ्गीश्वराख्यं तल्लिङ्गं संपूज्य स्तौति भक्तितः ।
पञ्चामृतैः फलरसैः पञ्चगव्योदकैरपि ।
चन्दनैः पुष्पमालाभिर्बिल्वमन्दारचम्पकैः ।
धूपैर्दीपैस्तथापुष्पैः नैवेद्यैर्मुखवासजैः ।

भृङ्गी–

भृङ्गीश मे मनसिजस्तव पादपद्म-
भृङ्गो भवत्वनुदिनं सरसानुमोदः ।
प्राप्नोतु भक्तिमखिलां तव पादपद्मे
माया तु यातु दुरितं चरितं तवेश ॥
श्रीशङ्करामयहरेश्वर विश्वमूर्ते
विश्वाधिकेश कररङ्गकुरङ्गबाल ।
मन्दारकुन्दनवचम्पकबिल्वमाला-
दिव्योत्तमाङ्गदभुजङ्ग सुरेश पाहि ।

स्कन्दः–

इत्थं स्तौति सदाकालं शङ्करं लोकशङ्करम् ।
गणानां दशलक्षैश्च स्वसमानैःपरीवृतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वायव्यगोपुरं शम्भोः पञ्चलक्षप्रमाणतः ।
रुद्रावतारक्रीडाभिरन्वितं मणिवेदिकम् ॥
रत्नकुम्भशताकीर्णं वायूद्धूतपताककम् ।
वृषभालङ्कृतं दिव्यं तत्र सौधो महात्मनः ।
सहस्रस्तम्भसंयुक्तो हेमासनवराश्रितः ।
रिटिरास्ते शिवध्यानविधूताखिलहृत्तमः ।
भस्माभ्यक्तस्त्रिपुण्ड्राङ्को रत्नाकल्पविभूषितः ।
सोमार्धशेखरोद्भासिमकुटो वायुसेवितः ।
द्विलक्षगणपैश्चैव रुद्रवृन्दनिषेवितः ।
तत्र गर्भगृहं शम्भो रिटीशस्य महेशितुः ।
प्राकारगोपुरोपेतं धूपैर्दीपैर्मनोहरैः ।
जातीमल्लिकमन्दारबिल्वैरभ्यर्च्य शङ्करम् ।
कराञ्जलिपुटः स्तौति रिटीशं भक्तिभावितः ।
समुद्यत्पुलको देवं त्रिकालं लिङ्गसंस्थितम् ॥

रिटिः (उवाच)

विश्वेश विश्व मदनान्तक विश्वमूर्ते
गौरीवरामर भुजङ्गफणाभिराम ।
गङ्गाधरान्तकरिपो प्रमथाधिनाथ
पाहीश मामकधियाद्य ललामसोम ।

स्कन्द उवाच–

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इत्थं स्तौति रिटिर्भक्त्या रिटीशं मुदितान्तरः ।
ततो(अथो)त्तरे च प्राकारे संस्थिताश्च कुलाचलाः ।
दुन्दुभिर्मन्दरो नाम्ना पर्वतो रैवतस्ततः ।
तत्रापि गोपुरं शम्भोः दशलक्षोर्ध्वगं स्थितम् ।
सहस्रतलसंयुक्तं पट्टिकावेदिकान्वितम् ।
रत्नशृङ्गाग्रविलसद्धूयमानपताककम् ।
रुद्रावतारक्रीडाभिरन्वितं वृषभैरपि ।
तत्रास्ति सौधप्रवरं माणिक्यतलकुट्टिमम् ।
सहस्रकनकस्तम्भैर्निर्मितं वनराजितम् ।
हेमसिंहासनैर्युक्तं धूपगन्धानुमोदितम् ।
मणिप्रभाभासितं च तिरस्कृततमोगुणम् ।
कालाग्निरुद्रस्तत्रास्ते यक्षेशैश्च निषेवितः ।
भस्मरुद्राक्षवीताङ्गो मुक्तामाणिक्यभूषणः ।
मकुटोद्यत्सुधाधामखण्डोज्ज्वलितवक्त्रकः ।
त्रिपुण्ड्ररेखावितत्तफालभागमनोहरः ।
त्रिशूलपाणिर्वरदो हेमसिंहासने स्थितः ।
कुबेरेण च देवैश्च पञ्चलक्षगणैरपि ।
हेतिपाशमहाशूलधरैस्तैरहिमन्युभिः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्रागारं महेशस्य कालरुद्रेश्वरस्य च ।

प्राकारगोपुरयुतं धूपदीपशतावृतम् ।

नैवेद्यैश्चन्दनैश्चैव बिल्वमन्दारपङ्कजैः ।

सम्पूज्य परया भक्त्या स्तौति देवि पिनाकिनम् ।

कालाग्निरुद्रः–

त्रियम्बक सदाशिव त्रिपुरमार कालान्तक
त्रिशूलवरपाशसंयुतकराद्रिबाणासन ।
प्रसादजनितानान प्रकटचण्डधामागम
सुधांशुकशिखण्डक सुरसनाथ मां पालय॥
इत्थं स्तौति प्रहृष्टात्मा कालरुद्रो महेश्वरम् ।
तस्य प्राकारकोणे च ईशान्यां दिशि संस्थितः ।
वीरभद्रः सदैवास्ते गणलक्षैः परीवृतः ।
तदुत्तरं हि कैलासं तत्र गोपुरमुत्तमम् ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन वेदिकापट्टिकान्वितम् ।
सुवर्णरत्नखचितकलशैः शोभितं मुने ।
रुद्रावतारवृषभैः शोभितं तन्मनोहरम् ।
तत्र सौधवरे क्लृप्ते सहस्रस्तम्भमण्डपे ।
हेमरत्नचिते दिव्ये हेमसिंहासने स्थितः ॥
ईशानेन च रुद्रैश्च गणलक्षसमन्वितः ।
भस्मोद्धूलितसर्वाङ्गः त्रिपुण्ड्रपरिचिह्नितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

राजद्रत्नाङ्गदैर्युक्तो मणिरुद्राक्षहारकः ।
मकुटोद्यत्सुधाधामखण्डार्धजटिलालकः ।
सदाशिवार्चकवरः शूलहस्तो हि भैरवः ।
तत्रैकं भवनं शम्भोर्वीरभद्रेश्वरस्य च ।
नवरत्नान्वितं दिव्यं प्रकारवरगोपुरम् [शोभितम्]
धूपामोदितदिक्चक्रं मणिद्युतिविराजितम् ।
तल्लिङ्गं पूजयत्येव बिल्वमन्दारचम्पकैः ।
दीपोपहारधूपैश्च चन्दनेनाक्षतादिभिः ।
स्तौति हृष्टस्त्रिकालं सः लिङ्गं तत्पारमेश्वरम् ।

वीरभद्रः

क्षयद्वीर दक्षाध्वरध्वंसकाशा -
वसेशान चाशाविहीनेति तुष्टः ।
त्वमेवासि भद्रं त्वमेवास्यभद्रं
सतां चासतां आशु मां मोक्षयाद्य ॥

इत्थं स्तौति सदा देवं वीरभद्रो गणाग्रणीः ।
शैलावरणमेतद्वै शम्भोः शिवगणाश्रयम् ।
दशलंक्षप्रमाणेन परिघाकृतिविस्तरम् ।
गोपुरार्बुदकोपेतं रम्यमण्डपमण्डितम् ।
सहस्रनियुतस्तम्भैः कुम्भैश्चापि समन्वितम् ।
रम्यलिङ्गालयोत्तुङ्गराजद्वृषभशेखरैः
धगद्धगिति दिक्चक्रं शैलावरणमीशितुः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

व्यायामायतदीर्घं चाप्येतद्वोऽभिहितं मया ।
एवमाभ्यन्तराक्लृप्तप्राकारवरगोपुराः ।
(एवमाभ्यन्तराःक्लृप्ताः प्राकारवरगोपुराः)
सहस्रप्रमथाधीशैः सप्तसागरमध्यगैः ।
शैलद्वीपसरिद्भिश्च निर्मितं विपिनैरपि ।
ध्यात्वाध्यायमिदं(मं) विप्र गणो भवति शाङ्करः ॥

स्कन्दः

सदा(नैव)प्राकारमध्ये हरिविधिहरयो नो गणा नापि वातो
नो चन्द्रो न च सूर्यरश्मिनिचयो नाग्नित्रयं नो सुराः ।
एकस्तत्र महेश्वरो विहरति स्वैरं सहाम्बो मुदा
तद्वेदैरपि वक्तुमेव कठिनं का वा कथान्यस्य हि ।
शरशरधिरथाङ्गं यत्र यानं वहा वै
धनुवरमथ तज्ज्या वैरिवर्गं रथी च ।
हरिविधिश्रुतयःक्ष्मापुष्पवन्तौ तथाब्धि-
र्नगवर उरगेन्द्रस्त्रैपुरं श्रीमहेशः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे शैल–
प्राकारवर्णनं नाम पञ्चदशोऽध्यायः ॥

॥ षोडशोऽध्यायः ॥

जैगीषव्यः-

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

शिखिवाह नमस्तेऽस्तु नगपौत्र महाप्रभो ।
सुन्दराननसन्दोह द्वादशोत्पललोचन ।
नाकनायक मैनाकमातुलानलसम्भव ।
शोकमूकसुदैत्याजिगतप्राणापहारक ।
तारकक्रौञ्चमथन पुनर्विस्तरतो वद ।
नहि तृप्यामि त्वद्वक्त्रात् कथारसं झरीभरैः ।
पुनः कियन्तः प्राकाराः पुराट्टालफसुन्दराः ।
कैलासस्य महेशस्य(या) वसतेरतुलस्य च ॥

सूतः—

इत्थं नन्दितम(वृ)न्दारो जैगीषव्येन चोदितः ।
सुरान्गणान् मुनींश्चैव प्रोत्फुल्लमुखपङ्कजः ।
उवाच प्रमथेशानं नत्वा देवीं स्वमातरम् ।

स्कन्दः—

श्रृणुध्वं ब्रह्मविष्ण्वाद्या मुनयश्च गणोत्तमाः ।
जैगीषव्य महाप्राज्ञ श्रृणु त्वममलाः कथाः ।
शम्भोर्विचित्रविमलाः श्रोत्रपात्रामलाः कथाः ।
क्षीरोदधिमहाखातप्राकारोऽस्ति तदन्तरः ।
तद्धु(उद्धू)तचन्द्रकिरणैस्तद(र)ङ्गैश्चैव भासुरः ।
रजतोच्छ्रायश्रृङ्गाग्रो महावृषभलालितः ।
नानागोपुररत्नोद्यत्प्रभाभासितदिङ्मुखः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्फटिकैःकृतदेवेशंवरसुन्दरविग्रहैः ।
शोभितो गोपुराणां च समूहैः परिशोभितः ।
तत्पूर्वदेशे/देवस्य/तत्पूर्षस्य/मनोहरम् ।
गोपुरं सौधसुभगं स्तम्भविद्रुमपुत्रिकम् ।
मणिक्लृप्ताच्छवलभीनिर्यत्पारावतीगणम् ।
तत्रसिंह्यासनवरं-नवरत्नविचित्रितम् ।
तत्र स्थितैः(स्थित)गणैर्दिव्यैःशूलतेजोलसत्करैः ।
कपर्दधृतचन्द्राङ्कैर्भ(भा)सितामललोचनैः ।
त्रिपुण्ड्रलेखोज्ज्वलितफालैः फालविलोचनैः ।
रत्नान्तरितरुद्राक्षमालाललितकन्धरैः ।
नीरदोद्यत्प्रभाभास्वन्नीरजोपमकन्धरैः ।
वाताशनकृतोच्छ्वासचलद्धारमनोहरैः ।
महाडमरुनादेन भीषिताखिलदिक्तटैः ।
फणामणिकृतापारनूपुराङ्गदकङ्कणैः ।
रणन्मञ्जीरवलयैः सिंह्यसंहननैर्गणैः ।
पुण्डरीकाजिनभवत्कृष्णरेखाकटीतटैः ।
महेभचर्मवसनैः बालातपसमप्रभैः ।
गणेन्द्रैर्वारणेन्द्राभैः करिशुण्डोरुबाहुभिः ।
अहिमन्युभिरुत्कृष्टैः कोटिभिर्गणपैर्वृतः ।
पृषत्क कर निस्त्रिंशबाणासनधरैर्वरैः ।
पूर्वतो भाति तत्पूर्ष इन्दुकुन्दसमप्रभः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जटामकुटसंशोभिराजराजकलाधरः ।
भस्माभ्यक्तस्त्रिपुण्ड्राङ्कश्चतुर्बाहुरुदारधीः ।
त्रिणेत्रो नीलकण्ठश्च बालसूर्यायुतप्रभः ।
तत्पूरुषं महालिङ्गं सर्वदा वरिवस्यया ।
समर्चयति विप्रेन्द्र बिल्वपत्रैः शिवार्चकः ।
संस्तौति सावधानेन तल्लिङ्गं रत्नधामगम् ।

तत्पूर्ष उवाच–

स्वच्छछत्राभिरामं छविजितरजतं छन्दसां गीततुष्टं
स्वच्छन्दायां निरिच्छोदधिनिजमहिगोच्छन्नमच्छाच्छदेहम् ।
छद्मेभारिछदाच्छच्छदमजमजरं पिच्छतापिच्छगुच्छ-
च्छायासच्छायवामाङ्गममदधिषणे सद्विपच्छेदनेच्छम् ॥

आशीविषाङ्गद सदैव महेश काशी-
वासीकृतानन्दवन प्रसीद ।
संसारवाराशितरे पुरारे
कीनाशनाशभयमाशु विनाशयाद्य ॥

स्कन्दः-

इत्थं स्तौति सदाकालं तत्पूर्षः परमेश्वरम् ।
तत्रास्ते गणपाधीशः प्राचीं तां पालयन्दिशम् ॥
क्षारोदधिपरिवृतः कालायसविनिर्मितः ।
प्राकारो राजते विप्र दक्षिणे गोपुरैर्वृतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इन्द्रनीलमणिज्योतिर्नीरदावलिसन्निभः(भासुरः) ।
तन्नीलजातरुद्राणां विग्रहैर्वृषभैर्वृतः ॥
लवणाम्भोधिकल्लोलघर्घरानिलघोषितः ॥
तत्र नानामहाभोगफणारत्नालयो महान् ।
सौधान्तरस्य पीठस्थो भ्रुकुटीकुटिलाननः ।
उच्चण्डतर कोदण्डखण्डितारातिमण्डलः ॥
जटामण्डलकोद्भासि सुधामण्डल शेखरः ।
विद्युल्लतेवं घनवद्दंष्ट्राशोभितवक्त्रकः ॥
नीलामलतनूभास्वद्भसितालेपसुन्दरः ।
सजलोद्दामघनगगर्भान्तरसुविद्युता ॥
सदृशामलपुण्ड्राङ्कस्तिलकाकल्पभूषितः ।
धनुर्हेतीधरस्ताद्दग्गणपैरभितो वृतः ॥
प्रसन्नकरसङ्काशदोर्दण्डवरचण्डकैः ।
ब्रह्माण्डस्फोटनारावैः कोदण्डवरमण्डितैः ।
अघोरो घोरवदनः पातितां दक्षिणां दिशम् ।
चण्डाज्ञानतमोच्चण्डखण्डने मण्डितालकः ।
अघोरेशं महालिङ्गं सम्पूज्य(स्तौति)भक्तितः ॥

अघोरः–

सज्जन्निर्जरराजराजमकुटीनीराजनभ्राजिप-
द्राजीवं जगदार्तिभञ्जनमजं जेतारमाजौ पुर(रा)म्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

आसाम्राज्यमिहैव जीवितनये सायुज्यमेवेज्यया ।
दातारं भज धूर्जटिं हृदय मे जह्नुकन्याभुजङ्गम् ।

अनिकटगम् अकपटगिराम्
अहिकटकं नटनलम्पटं खपटम् ॥
अघपटलीपाटपटुं
हाटकगोधारिधारिणं वन्दे ॥

स्कन्दः—

प्रतीच्यामपि तत्रास्ति प्राकारः पुष्परागजः ।
पुष्परागमणिज्योतिर्विभासितदिगन्तरः ।
तन्मणीन्द्रकृतानेकरुद्रकीडादिविग्रहैः ।
वृषभैस्तादृशैरेव गोपुराग्रप्रकल्पितैः ।
गोपुरैःभूधराकारै राजत्कलशसुन्दरैः ।
तत्रास्ति भवनं पुण्यं नानामणिविराजितम् ॥
वेदिकापङ्क्तिकोपेतं सिह्मासनवरैर्युतम् ।
सद्योजातं सुखासीनं क्षारसारविभूषितम् ।
पूर्वजातनिशानाथभासुराङ्गमनोहरम् ।
राजत्पिङ्गामलजटाकृतापीडनिशीश्वरम्(निशाकरम्) ।
उडुनायकसंशोभिफालानलविलोचनम् ।
प्रचण्डतरमार्ताण्डमण्डलोत्तमभूषितम् ।
नीलेन्दीवरसङ्काशग्रीवावलयसुन्दरम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पुष्परागकृतानेकमालाकलितकन्धरम् ॥
वैयाघ्रचर्मविलसत्कटीरत्नसुकाञ्चिकम् ।
दधिमण्डमहाम्भोधिमध्यसौधवराश्रयम् ।
अहिमन्युवरानेकतादृशैर्गणपैर्वृतम् ।
पाशाङ्कुशाभयकरं पाशिना परिषेवितम् ।
गणैश्चापि महोद्दण्डडिम्भारावविभीषणैः ।
सेवितं पाशिभिस्तत्र पश्चिमां प्रति तां दिशम् ।
सद्योजातेश्वरं लिङ्गं स्तौति भक्त्या प्रपूजयन् ।

सद्योजात उवाच–

पाटीरद्रुमकीटकेतन जटाकोटीरभागेरट –
त्स्पाटोच्चैस्तटिनीस्यदार्भटतटज्जूटीकृताहिच्छट ।
घोटाकृत्रिम गोकटीतट पटीभूतेभचर्माम्बर
क्षोणीरुण्णिकटाटखाटविटपिन् मच्चित्ततट्यामट ॥
वतंसितसुधाकरं वरगुणौघरत्नाकरं
स्फुरन्निटिललोचनज्वलनदग्धमीनध्वजम् ।
कुलाचलकुमारिकाकुचतटीपटीराङ्कितं
भजामि भजतां सदाभयदमीश्वरं शङ्करम् ॥

स्कन्दः–

इति स्तौति सदा लिङ्गं सद्योजातो महेश्वरम् ।
तदुत्तरेऽपि प्राकारो गोमेधमणिकल्पितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

घृतोदेनावृतस्तत्र तत्कल्लोलोत्त्थवायुभिः ।
परिवीतो गोपुरैश्च तन्मणीन्द्रकृतैः शुभैः ॥
वररुद्रावतारैश्च(रोद्यद)विग्रहैर्वृषभैर्युतम् ।
शोभितं तत्प्रभाभिश्च तत्रास्थानं च तस्य हि ।
सौधैरपारशिखरैर्बहुस्तम्भविराजितैः ।
तत्र संस्थं महाबाहुं वामदेवं त्रिलोचनम् ।
सिह्मासने सुखासीनं भस्मोद्धूलनपाण्डरम् ।
हरिन्मणिनिभाकारं विद्युन्निभजटाधरम् ।
त्रिपुण्ड्राङ्कितसत्फालं खड्गखेटधरं शुभम् ।
प्रसन्नास्यं नीलकण्ठं राजदिन्दुकलाधरम् ।
हरितैर्गणपैश्चैव वायुभिःपरिषेवितम् ॥
उद्यन्मरतकीगर्भसुन्दरैर्वायुवेगितैः ।
त्रिपुण्ड्रचन्द्रार्धधरैः जटामण्डलमस्तकैः ।
बाणबाणासनधरैर्हल्लकाभूषभूषितैः ।
वल्लकीमुरजोत्तुङ्गमृदङ्गवरवादकैः ।
सेवितं परितो वीरैःशूलामललसत्करैः ।
वामदेवं सामजाताजिनबद्धकटीतटम् ।
कठोरभुजयुक्ताङ्गं मृगेन्द्रामललोचनम्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कण्ठे भुजङ्गसंयुक्तं मृगेन्द्रामललोचनम् ।

कुबेरेणोत्तरां पाति दिशं यक्षेश्वरावृताम् ।

वामदेवेश्वरं लिङ्गं पूज्य संस्तुवनिशम् ।(सम्पूज्यास्तौन्महेश्वरम्)

वामदेवः

तिष्ठन्ते स्तुतिपाठने तव विभो निष्ठ्यूतनिष्ठीवव —

च्छाठ्यं निष्ठुरतां विधूय मनसा ब्रह्मैकनिष्ठाः कति ।

वैकुण्ठार्चितरत्नपीठनिलय श्रीकण्ठकण्ठोल्लस —

न्नीलज्येष्ठकनिष्ठकुष्ठहनन श्रेष्ठान्तरातिष्ठ मे ॥

सुरकुवलयसोमं वामदेवाख्यसाम-

स्तुतमखिलगुणानां सीमधामानमीशम् ॥

जगदवनविनाशं शाम्भवोद्यत्सुकामं

निजनयनकटाक्षैर्दग्धकामंभजेऽहम् ॥

स्कन्दः

एवं स्तौति महादेवं वामदेवः प्रसन्नधीः ।

तदन्तरा गिरेर्मूर्ध्नि संस्थो हीरकसौधकः ।

रुद्रावतारप्रभवैर्विग्रहैर्वृषभैरपि ॥

उरगेन्द्रमहासारो मध्यन्दिनरविप्रभः ।

शर्वरीशानमकुटी भूतिभूषितविग्रहः ॥

गजेन्द्रचर्मवसनो हीरमालावृताङ्गकः ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

आन्तरिक्षै रुद्रगणैः पाति व्योममनोहरम् ।
निषङ्गिभिः कवचिभिश्छुरिकाहेतिधारिभिः ।
व्योमकेशप्रसादेन ईशानो ईशिता सताम् ।
ईशानेशं महालिङ्गं संपूज्य स्तौति भक्तितः ।

ईशान उवाच–

रथन्तररविप्रियं रथरथाङ्गपाणीशरं
मनोरथपथातिगं सुरथनागसत्कङ्कणम् ।
भगीरथरथानुगाविहितजह्नुकन्याजटं
भजामि सुरगोरथं प्रियमपारपापापहम् ॥

चकषे(चषके)निजवाजिहेषितै-
श्चरणे वायुसुभोजिशिञ्जितैः ।
कटिसीम्नि सुभूरिबृंहितै–
र्मुखरं दैवतमाविरस्तु चित्ते ॥

अश्वीकृतस्वीकृतवेदराशि–
र्नाङ्गीकृताङ्गीकृतशाम्बरारिः ।
अस्त्रीकृतस्त्रीकृतदानवारि–
र्देवः सदा मे हृदये चकास्ति ॥

एवं स्तौति सदेशानो वररुद्रगणावृतः ।
आन्तराः परिघाश्चैव प्राकारवरगोपुरम् ।
महाकैलासभवने मणिकल्पितमुत्तमम् ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

रत्नप्राकारमेतद्धि पञ्चब्रह्मप्रकल्पितम् ।
महेशेन तदा विप्र शृण्वतामघनाशनम् ।

स्कन्द उवाच–

विचित्रं शिवनिर्माणं विचित्रं शिवचेष्टितम् ।
विचित्रा शिवमाया सा महामायस्य शूलिनः ।

यस्यांशलेशलवलेशशतांशलेश–
लेशैर्जगज्जननकर्मगतिप्रणाशम् ,
कुर्वन्ति वामभुजभूर्मधुकैटभारि –
र्दक्षाङ्गनेत्रजननौ भवतां हराजौ ॥

क्वचित्कल्पे स्रष्टा हरविधिमुकुन्दाः प्रतिभुवः
क्वचिद्ब्रह्मा विष्णुःक्वचिदपि च रुद्रोऽपि करणम् ।
जगत्संस्थानाशप्रकृतिजगुणैर्नैव करणा
भजन्तश्चान्योन्यं जनक जननाः शम्भुकृपया ॥
मनोवाचां चक्षुर्विषयमपि नो तस्य चरितं
शिवस्यैता लीलाः प्रथितवितता जागतगताः ।
स्वतन्त्रोऽयं शम्भुः गुणगणविहीनोऽपि सगुणः
स्वया शक्त्या चित्रं विदधति गिरीशोऽद्य जगति ॥

इति श्री शिवरहस्ये प्रथमांशे पञ्चब्रह्म –
प्राकार वर्णनं नाम षोडशोऽध्यायः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सप्तदशोऽध्यायः

स्कन्द उवाच

तदन्तरेऽपि प्राकारश्चन्द्रकान्तशिलामलः
कलधौतमहासानुशिखरोपरि संस्थितः ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन चायामेनोच्छ्रयेण च ।
परिणाहेऽपि विप्रेन्द्र परिवर्तोज्ज्वलप्रभः ।
कनकामलकुम्भाग्रो रत्नभ्राजन्मणिप्रभः ।
सुधाब्धिजलकल्लोलविलसत्पादपीठकः ।
चतुर्दिक्षु महाद्वारगोपुरोत्तमशेखरः ।
सोमधामायुतोद्भासि(सी)चाकचक्यकृतान्तरः ।
जगच्चक्र महाबिम्ब बिम्बितान्तरसुन्दरः ।
तत्कान्तकान्तिधाराभिः दिशोऽपि धवलीकृताः ।
उद्यत्सुधांशुकिरणनिसृष्टोत्सृष्टनीरकः ।
सुधातरङ्गनित्योर्ध्वहासफेनोपमोऽमलः ।
कैलासाचलसर्वस्वसारभूतोऽयमुत्तमः ।
धवलिम्ना तु ये लोके पादपाः सन्ति वर्णिने ।
तेषामंप्यतिधावल्यानुपमः स द्विजोत्तम ।
तत्प्राकारमहामौलौ स्फटिकोपलनिर्मिताः ।
वृषभा नीलनयनाः पुच्छे शृङ्गे विभूषिताः ।
कुरुविन्दोल्लसज्जिह्वाः ककुदाभोगभासुराः ।

9 CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कर्णाग्रलम्बितात्यच्छस्फुरच्चामरपङ्क्तयः ।
केचिदानन्दभरिताः पश्यन्त्यन्योन्यमीक्षणैः ।
केचिदाताम्रनेत्रान्ताः सुरघदृमहोपलाः ।
प्रवालमणिक्लृप्तेन नन्दिना(लम्बिना)वृषणेन च ।
नर्दन्ति घनसन्नाहध्वनिभिर्जितदिङ्मुखाः ।
एवं तत्र महासौधप्राकारवरसंस्थिताः ।
कल्पकानां वनं तत्र छद्पुष्पफलावृतम् ।
नानापलाशकलितं राजद्रामण्यवेदिकम् ।
तत्र तत्सुमगन्धोद्यद्बन्धुरामलमारुतम् ।
घ्राणतर्पणमत्यन्तं शीतासारविसारिणम् ।
वसन्तप्रमुखानेकैः;ऋतुभिः परिशोभितम् ।
कामादिकप्रदं तत्र तत्कल्पककुलं महत् ।
मन्दारपारिजातैश्च सन्तानैश्चन्दनैर्वृतम् ।
नयनानन्दजनमं तापत्रितयवारकम् ।
तत्कैलासमहापारसारभूतं मनोहरम् ।
हरिन्मणिनिभं स्वच्छच्छत्रछायासमप्रभम् ।
तत्सुमप्रभवामोदघुमुग्घुमितमारुतम् ।
विष्णुब्रह्मामरेन्द्राद्या मुनयश्च गणाः सुराः ।
तृप्तान्तराः प्रमुदिता नेच्छन्त्येव हि नन्दनम् ।
तत्सुखांशशतांशांशशतकं तत्र नास्ति हि ।
इत्यन्योन्यं संवदन्ति कथं तत्राप्यते वनम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

केवलं श्रीमहेशस्य प्रसादेन विना द्विज ।
नास्माकं प्रसरस्तत्र इति विस्मायितान्तराः ।
तत्रोत्फुल्लमहारत्नसोपानावलिभासुराः ।
स्वच्छाच्छस्फटिकाकारपानीयोत्तमसंवृताः ।
सुवर्णमृदुलालोलमृणालोच्छ्रितकुड्मलैः ।
रत्नकल्हारकञ्जैश्च कुमुदैश्चैव शोभिताः ।
उत्फुल्लारक्तकमलसहस्रदलसंवृताः ।
हरिन्मणीन्द्रविततहरिच्छदवरैर्युताः ।
तत्पत्रविलसन्नील(र)बिन्दुमुक्ताफलोपमाः ।
तत्पङ्कजरजःपुञ्जरञ्जिता मन्दमारुताः ॥
तद्गन्धमधुरामोदविसर्पितदिगन्तराः ।
नीरतीरजवल्योऽपि वितताास्तत्र शाङ्कर ॥
इन्द्रनीलकृतानेककलिकोद्दामकेसरैः ।
वेल्लिताकीलितापारनीलेन्दीवरभासुराः ।
विकचत्कुमुदासारकेसरच्छदसंवृताः ।
कासारसारसरसचलनाच्चलपत्रकाः ।
उद्यत्सुपुण्डरीकाक्षतुच्छीकृतसुधावलिः ।
सन्त्यक्तनीरजदलस्वच्छशारदवत् स्थितः ।
तस्यान्ते रत्नविलसत्पद्मरागमणिद्युतिः ।
प्रासादश्रृङ्गसाहस्रैःपरितःसरसस्तदा ।
विचित्रापारसद्रत्नस्तम्भपङ्क्तिविराजितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तद्विद्रुमलताजालस्तम्भविद्रुमपुत्रिकः ।
गोपानसीगतापारगवाक्षोज्ज्वलकुम्भकः ।
राजत्सुरत्नकलशप्रभाकीलितदिङ्मुखः ।
उद्यद्भानुसहस्राभः किञ्जल्काकृतिभासुरः ।
किञ्चि(क्वचि) न्मञ्चा रत्नपादा मूलके विद्रुमान्विताः ।
स्फटिकोपलसङ्क्लृप्ततलादिविततः शुभाः ।
हरिन्मणितलाश्चापि कुरुविन्दतलामलाः ।
इन्द्रनीलमणिक्लृप्तमहापीठमनोहराः ।
मुक्तावितानकलिता मणिलम्बितशृङ्खलाः ।
मञ्चा मनोज्ञा रुचिरा सोपधानोपशोभिताः ।
पुष्परागकगोमेदवैडूर्यतलकान्तिभिः ।
भान्ति तत्र महापीठा विद्युदुद्यत्प्रभायुताः ।
क्वचिन्निम्नभ्रमास्तत्र पतन्ति प्रसभं गणाः ।
उन्नतेषु प्रदेशेषु निम्नभ्रान्तिकराः सदा ।
स्थले जलभ्रमं चापि जले तत्र स्थलाभ्रमः ।
नानारत्नपतत्पत्रशुकशारिकरान्वितः ।
रत्नपञ्जरमध्यस्थशुकशारिकपङ्क्तिभिः ।
क्रीडामयूरावलिभिर्लम्बिपिञ्छैकभासुरः ।
तत्र पक्षिगणारावः शिव शङ्कर पाहि नः ।
धूपधूममहागन्धबन्धुरामलमारुतः ।
मणिप्रभाभिः सततं सोमसूर्यौ तिरस्कृतौ ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सरसीमध्यसङ्क्लृप्तसौधोद्यद्वरकुम्भकः ।
मणिस्तम्भकृतासारभाभासितदिगन्तरः
सुवर्णाम्बरसङ्क्लृप्तविततामलमौक्तिकैः ।
जालिकापालिकापारवितानावलिभासुरः ।
तन्मध्ये हीरकोत्तुङ्गसिंहासनवराश्रितः ।
तत्र देव्या महादेवो विहारशयनासनैः ।
सरः प्रान्तोरुकलशधारासारोर्ध्वशीकरैः ।
यन्नीरतीरगन्धोद्यद्धारासारङ्ग(रौघ)शीकरैः ।
कदाचित्तत्र मध्यस्थो देव्या व्यजनहस्तया ।
सेवितः श्रीमहेशानः क्वचित् पीठस्थितः शिवः ॥
तत्र नानाविधाः क्रीडा देव्या चक्रे महेश्वरः ॥
विचित्राणां चरित्राणां त्रिणेत्रप्रियकाम्यया ।
देव्या प्रमुदितो देवस्तत्र सौधवरेषु च
काश्चित्तत्र वदाम्यद्य श्रृणु भूसुर शाम्भव ।
विपिने सरसस्तीरे प्रासादाग्रेषु गोपुरे ।
विजहार महादेवो भवान्या शङ्करस्तथा(दा) ।
शैलमालोकयद्देवो देव्या देवीसखीगणैः ।
अदर्शयद्विचित्राणि तस्मिन् कैलासपर्वते ।

सालतालकृतमालतमालै—
    रामलक्यवकुलार्जुनपाटलैः ॥
पानसैर्लिकुचवाह्लिकनीपै—

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

दाडिमैश्च सुरसालरसालैः ।

जम्बू निम्बकदम्बवञ्जुलमहातक्कोलहिन्तालकै–

रङ्कोलैः सरलैरशोकतिलकैस्तिन्दूकमालूरकैः ।

पुन्नागैर्नगनागसर्जरसिकैश्चाम्पेयमाधूककैः

प्लक्षाश्वत्थकपित्थतिन्त्रिणिभवैर्भूनिम्बजालैर्धवैः ।

क(व)टकुटजकुरण्टैः कर्णिकाराश्वसारैः

खरबदरपलाशैर्लोध्रसच्चन्दनैश्च ।

कुरवक शुकतुण्डैःशिंशुपाचेङ्गुदीभि–

र्लिकुचविकचभण्डैःकेतकैःसिन्धुवारैः ॥

केदारकोविदारैश्च देवदारुकपित्थकैः ।

तगरागरु कृष्णाभ्रतुङ्ग नीपककम्रकैः ।

मन्दारद्वयपारिजातवकजैरर्कैश्च सप्तच्छदैः

पूगीनागरखर्जुरैश्च कुटजैर्नारङ्गजाती(नि)द्रुमैः ।

प्लक्षोदुम्बरकुद्दलैर्मुनिभवै राजादनैर्बर्बरैः

शाल्मल्यैर्वरशिग्रुकैर्मधुभवैःसन्मातुलिङ्गैरपि ॥

भूतावास हरीतकीत्रिकटुकैःशम्युद्भवैःकिन्दरैः

प्राचीनामलकैःकरञ्जककुभैर्गन्धाक्तजम्बूफलैः ।

बन्धूकैश्चिरबिल्वजैश्च तरगैःकृष्णागरूत्थद्रुमै-

र्मालिङ्गैश्च शिरीषकैःकुसुमितैरन्यैश्च शाखीशतैः ।

मल्लीमालतिजातिकासुरभितैःसायन्तनोन्निद्रितै–

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

श्चन्द्रासारविकासितैररविसितैःसच्चन्द्रिकावल्लिभिः ।
वल्लीनां निवहैःकदम्बजरजःसन्दोहगन्धानिलैः
उत्फुल्लैस्तिलकैस्तमालजसुमैःफुल्लैलसत्केतकैः ॥
कुन्दैरिन्दु कर प्रसारित मुखैरलोलसप्तच्छदैः
कौसुम्भैररुणप्रभासुमधुरैःप्रोद्भूत सत्केसरैः ।
द्राक्षागुच्छसुवल्लिकासितसितापुण्ड्रेक्षु साराकराः
पूगद्रूकवलीकृताङ्गमधुराःसन्नागवल्लीलताः ॥

मन्दार सुन्दरतरुप्रकरैःप्रफुल्लै-
रुत्पुल्लदाडिमसुमैर्बककर्णिकारैः ।
पीतायमानसुषमायुतचम्पकैस्तै-
रुत्फुल्लपाटलकदम्बज राजवृक्षैः ॥
सत्किंशुकैः शुकमुखैर्वरशाल्मलीभिः
पुन्नाग नागनवनीपसुमैः प्रफुल्लैः ।
भारातिभारशिखरैःकलधूतशैलः
पश्याम्बिकेऽद्य सुमनोहरवृक्षसङ्घैः ॥
वल्लीविकासिततनुःप्रसभं भवानि
प्रोद्यत्सुधांशुचयकोटिनिभो विभाति ।
उत्फुल्लामल पुण्डरीक कुमुदैर्नीलोत्पलैःसुन्दरै-
रारक्ताम्बुजकञ्जनीभिरभितःसद्रत्नसोपानकैः ।
तत्रान्तामलबिल्वमूलजमहालिङ्गाकृतिःशङ्कर —
स्तुष्यत्येव सरस्सु रुद्रगणपैर्देव्या गिरीन्द्रेऽधिकम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तद्ध्यानधारामृतपानपीनाः-
स्वात्मैकताना इव चक्रवाकाः ।
सरस्सु कल्लोलच(ज)लात्तपक्षा
हंसा बकाःसारसपङ्क्तयश्च ॥
नार्द्रीकृताङ्गाःखलु सञ्चरन्ति
भावा भवाब्धाविव मे प्रभावात् ।
कपिवरकुलमाद्यच्चालनालोकनाद्यैः
फलपतनजवर्षैःपुष्परेणुप्रकीर्णैः ।
शिखरि शिखरसारा भूमयःशोशुभन्ते
करिकटमदधाराप्रस्रवैःपङ्किलाश्च ॥
शुकबकपिक काक कोकधूकै-
र्निभृतविनादित चक्रवाकपाकैः ।
गिरिवर शिखराग्रे नृत्तसाटोप बर्हा-
हरिकुलकृतघोषैर्बृंहितैर्वारणानाम् ।
गिरिशिरसि निनादैः सारसानां शुकानां
पिकरवकलकण्ठैर्नादितं तद्गुहान्तः ॥
महिष चमरकुञ्जदन्तश्रृङ्गैः
खर खुरघट्टन शैलसानु निम्नः ।
सुमनजगतवायुबन्धुरानुमोद -
द्रुमरजझंङ्कृतिद्रोणिलम्बिक्षौद्रः ॥
फलकुलसुमभारैर्दोर्घितानम्रशाखा-

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

व्रजदलिकुलमालानील नीलाब्जतुल्याः ।

मधुररससुपेशीलम्ब हस्ताग्रशाखा-

हरगिरिवरमौलौ भान्ति सौवर्णवृक्षाः ।

कल धौतनख प्रशस्तमुस्ता-

पुलकाम्रेडित कोलजालमेतत् ।

शितदंष्ट्रोत्थितघोण घर्घरोरुरावं

परिपश्य प्रसभं मुदा गिरीन्द्रजाते ।

हरिखर नखरैर्विदारितोद्य — ॥

द्धरि(त्करि)कुम्भोद्यतरक्तयुक्तमुक्ता —

मणिजालावृतभूमिभागमेतत् ॥

द्विपकुलमिदमत्युदारघोषं

हरिणैर्धावति सिह्मनादभीतम् ।

वल्मीकोर्ध्वफणं फणीश्वरकुलं वातोत्थदिक्चक्रकं

आर्तत्रस्तविलोचनं हरिवरैर्भीत्या प्रसूतं शिशुम् ।

त्यक्त्वा धावति पश्य पश्य गिरिजे प्रोड्डीनमेणीकुलम् ॥

कैलासाचलरत्नसौधगमहासिह्मासनाध्यासितो

देव्युत्फुल्लमुखारविन्दविगलन्माध्वीकसारं मधु ॥

पीत्वा लोचनषट्पदैर्वदति तां पश्येति लिङ्गान्युमे

बिल्वीकोमलपल्लवैरनुदिनं कैलासशृङ्गेऽर्चितम् ॥

पश्याम्बिके मदनमत्तमयूरपिञ्छै-

स्सञ्छादितानि चमरीगणपुच्छभारैः ।

संवीजितानि करविस्तृत कर्णतालै —

CC-0. Saraswati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्सिक्तानि तद्वनगवां पयसैव नित्यम् ॥

सङ्घर्षणान्मृगकरीन्द्र ज(सु)देहभारै –

बिल्वच्छदैःपतनतः परिपूजितानि ॥

स्कन्द उवाच–

गौरीयल्लकभल्लशौरिरुरगोऽसच्छिञ्जिनी ते नगो

लीलाकार्मुकतां दधाति भगवन् भिल्लाकृते तेऽधुना ।

वेदास्ते तुरगा विधिर्नियतिकृत् विश्वेश विश्वाधिक

त्वल्लीलाधिगमेन सर्वजगतां नाशप्रभावस्थितिः ॥

वीक्षाशिक्षितमन्मथत्रिपुरक दक्षादिदीक्षापह

त्र्यक्षाक्षादिविदूर भिक्षितमहामौनीन्द्रविज्ञानद ।

ईक्षाभोजनपक्षापात दयया कक्षाधिवासाव माम् ॥

इति श्री शिवरहस्ये प्रथमांशे कैलास प्रासादवर्णनं नाम सप्तदशोऽध्यायः

॥ अष्टादशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

हीराकार महासौधे घर्मतप्तो हि शङ्करः ।

देव्या सरस्तटे दिव्ये सिह्मासनवरे स्थितः

सुचन्द्रचन्दनद्रावविलेपितमहाङ्गकः ।

महागरुमहाधूपविधूपित शिखस्तदा ॥

महापात्रस्थितापार महामोदान्तभोजनः ।

CC-0. Saraswati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

ततोऽपि कल्पकफलं देव्या भुक्तं महेश्वरः ।
सुरत्नखचितानेक रत्नपात्रस्थितान् फलान् ।
दृष्ट्वा तुष्यति देवेशः कदाचिदमृताशनः ।
रत्नादर्श विलोकाच्छप्रतिबिम्बैकदर्शनः ।
देव्या ललाटफलके तिलकं रत्ननिर्मितम् ।
कल्पयत्यतिहृष्टात्मा सदानन्दघनः शिवः ।
पाटीर चन्द्रकस्तूरीलिप्तं मलयपङ्कजम् ।
देवीं विलेप्य संहृष्टः स्वाङ्गमीशोऽति हर्षितः ।
देव्या धम्मिल्लमल्लीनां घ्राणानन्दकुतूहलः ।
कल्पकामोदबहुलपुष्पस्रग्भिश्च भूषणैः ।
त्यक्त्वा कपर्दमकुटं रत्नकल्पितमुत्तम् ।
धारयत्यतिसंहृष्टः चन्द्रद्वन्द्वं महेश्वरः
हारकेयूरवलयैर्भूषणैःस्वाङ्ग मप्युमा ॥
काकोदरमहारत्नं त्यक्त्वा रत्नप्रभाधिकम् ।
नवरत्नमहाहारावलीलम्बितमौक्तिकैः ।
स्वकण्ठं कीलयत्येव देव्याःकण्ठेऽपि शङ्करः ।
शितिकण्ठो विरूपाक्षो देव्या क्रीडति तत्र हि ।
तयोः सङ्क्रीडतोस्तत्र ब्रह्मकल्पशतं गतम् ।
भूतं भावि भवत्तत्र कालकल्पं द्विजोत्तमाः ।
कालातीतस्य देवस्य सदामृत्युञ्जयस्य च ।
तस्य क्षणार्धं ताःक्रीडाःकेन वक्तुं हि पार्यते ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्द उवाच–

धारासारगृहेषु शङ्खमुरजोद्घुष्टेषु तुष्टःशिवः
चन्द्रोशीरसुगन्धबन्धुरजलैः सत्पाटलामोदितैः ।
लालाटोत्थहुताशसूर्यकिरणैःसन्तप्तगात्रोऽम्बया
लीलालालितरत्नकीरकरया चास्ते च सिंह्वासने ॥
हीरराग(गार)निबद्धरत्नज महाडोलासनाडोलनै–
रत्नश्वेतजकान्तिबृन्दनिवहैस्तत्स्फीतवातोत्थितैः ।
सूक्ष्मैरम्बरकान्तिभिर्विकसितैःसच्छैल सानुप्रभैः
अम्बामीक्षति लोकयेति ससुधाकल्लोलवारांनिधिः ॥

ईश्वरः–

मणिद्वीपनीपान् प्रपश्याम्बिके त्वं
तवापारमोदप्रदा सा च भूमिः ।
सुधासिन्धुकल्लोल शीतातिवातो
महानन्दकन्दं विधत्ते महेशि ॥
हरिन्मणिनिभेऽद्रिजे तव शरीर कान्त्याधिकं
समस्तकलधौतजोऽप्यगवरोऽयमप्युन्नतः ।
विभाति हरितप्रभः समृगपक्षिवल्लीद्रुमः
प्रपश्य मुकुरेऽम्बिके तव सरूपभाग्याधिकः ।
मन्मौलिस्थितचन्द्रकान्ति निकरैःकान्त्या स्वया शैलराट्
स्वाम्या(?)पारशिखाभिनृत्तशिखिभिःपुंस्कोकिलानां रवैः ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सारङ्गैरुरगै(रुरुकैः)र्वृकैश्चमरिभिः प्रोद्धूतपुच्छैःसदा
खड्गानां निवहैर्लुलायजकुलैःप्रोड्डीनमे(दे)णीकुलैः ।
हरितमणितृणाग्रं सञ्चरन्तश्चरन्ति
कनकमयमृगास्ते मुक्तबिन्दूचिताङ्गाः ।
रजतनिभकपोता रत्नपादाःकणाशाः
स्वकगलरणितैस्ते स्वप्रियापृष्ठलग्नाः ॥
हंसानां च कुलं स्ववक्त्रजमहामुक्ताफलैः पक्षति-
व्याधूनात्त दिगन्त कान्तिबहलास्ते स्वच्छदेहामलाः ।
क्रीडन्ति प्रसभं प्रभूतपयसि प्रोत्फुल्लरक्ताब्जिनी-
मध्यस्था इव चक्रवाकजकुलं मौनं विधत्ते शिवे ॥
सुखयति मृदुवातोऽप्यत्रभीत्या ममाद्य
मृगमद सुमसंस्थैर्गन्धमाद्यत्परागैः ॥
कस्तूरीमृगका अपि द्रुततरं धावन्ति गन्धाशया
स्वस्याङ्गस्थितमप्युमे न हि तरां जानन्ति मूढा इव ।
देहेषु स्थितमप्युमे यमिसुरा जानन्ति नो मां यथा
तद्वत्तेऽपि मृगा विमूढमतयःकैलासशैले मम ॥

मृदुतरकेतकधूली-
पालीपिञ्जरितशैलवरसानुः ।
को नु सुखं न भजेत
ह्यत्रस्था दिविषदो हसन्त्येव ॥
हरिन्मणिनिभांशुका चंद(वद)नरत्नगोमेदकाः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सुरत्नमणिकल्पिताः कनकहीरनीलप्रभाः ।
वदन्ति नगमौलिगाः शिव शिव प्रभो पाहि नः
प्रकृष्टदयया दृशा प्रमथनाथ कष्टं हर ॥
सुशारिक सुकोकिला हर हरेश विश्वेश्वर
अनाथजनवत्सल पुरहर प्रपश्याद्य नः ।
इति ध्वनिकृतः सदा शिखरिशीर्ष जह्रूद्रताः

सुरत्नमणि सन्निभास्तरलकान्तरक्ताक्षकाः ।
पश्याद्रिजे किसलयं सुरसालजातं
पुंस्कोकिलाः स्वलपनेन तुदन्ति भुक्त्यै ॥
कीराननं परिपतन्त्यलयः प्रकामं
जम्बूफल भ्रमजितः शुक एष मूढः ॥
पलाशकलिकाभ्रमात् मधुपरागसौख्यादसौ
यथा विषयिणोऽम्बिके सुकृततर्षदुःखाकुलाः ॥
वृक्षालम्बितश्रृङ्खलासु चलिते वैडूर्यमञ्चे शिवः
तद्वत्पुष्पकराग कान्तिविलसन्मञ्चस्थिता साम्बिका ।
डोलाडोलनकैर्वने विहरतःस्वैरं शिवौ सुन्दरौ
देवीभिःकलितैःसुचामरगणैःसेव्यौ च वृत्तैरपि ॥

श्रीचन्दन प्रभवसारविलिप्तगात्रौ
चिक्रीडतुर्नगसुमोद्ध(द्धु)तवायुगन्धैः ।
नखमुखविघटित दाडिमी फलोद्य—
न्मणिनिभबीजवरं ददाति देवी ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्वकराम्बुजसंस्थ कीरवक्त्र-

च्छदनं वीक्ष्य महेशितुःसहासम् ॥

कीरोऽपि शङ्करमुखाब्जमवेक्ष्य देवी

नत्वा गिरा समभियाचत बालवाचा ।

देहीश शङ्कर विभो शशिखण्डचूड

माद्यद्रसालकदलीफलसारमम्बाम् ॥

आज्ञापयेति तव नाम वदामि शम्भो

विश्वेश मात्तुमिति तस्य गिरा सहासः ।

इन्द्रनीलमणिकल्पितसौधे

मञ्चसंस्तुतशशिद्युतिकान्ते ।

तल्पकेऽधिशयितस्य पुरारेः

पादपङ्कजयुगं स्वकराब्जैः ।

रङ्गमण्डलगता मुहुरम्बा

वीणया वदति शङ्करनाम ।

रत्नोत्थामलसौधभूमिषु पुरो देवस्य देव्याःपुरो
रुद्राण्यो नवयौवनोन्नतकुचाः क्रीडन्ति हल्लीसकैः ।
मल्लीगुच्छकचानताननकराःप्रोद्यज्झणन्नूपुराः
कैलासाचलमौलिगाः सुमधुरं गायन्ति नृत्यन्ति च ॥

रुद्राण्यः-

विश्वेश विश्वाधिक दीनबन्धो

पाहीश शङ्करविभो दययार्द्रदृष्ट्या ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पाहि प्रसीद मदमत्तमरालराज-

मातङ्गजेतृगमने जगतां जनित्रि ॥

स्कन्दः—

आसत्यलोकादपि शैलमौलौ

स्वशेखरापार त्विषा तिरस्कृतौ ।

तत्रस्थ एव प्रणमन्ति देवा-

स्तौ चन्द्रसूर्यौ गतिवर्जितौ भयात् ।

महेश्वरापारदयानिधानं

सुधाब्धिकल्लोलितपादपीठम् ।

समुल्लिखन्तं शिखरैरपारै-

र्लोकास्त्वहो तं कलधौतशैलम् ।

शोशुभ्येत सदैव तत्र न दिवा रात्रिर्महेशश्रयात्

नो गन्धर्वमरुद्गणा मुनिगणा नो ब्रह्मविष्ण्वप्सराः ।

(नो ब्रह्मविष्णू सुराः ।)

न वाति वायुः प्रसभं हि तत्र

तिग्मांशुशीतांशुरुभौ हि बिभ्यतः ।

अग्निर्न ईष्टे स्वावलीढं (न दृष्टःस्वशिखावलीढं)

कक्षेषु तत्कीचकवेणुरन्ध्रे ।

एको रुद्र इति श्रुतिस्तदितरो नास्त्येव तत्रागमे

देव्या दत्तकरःसदैव पशुपस्तत्रैव सञ्चार्यसौ ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पश्यन् लिङ्गकदम्बकं गिरिवरं फुल्लद्रुमाणां गणं
तत्रापारसुगोपुराङ्गणगतः स्वैरं मुदा शङ्करः ॥
तत्राकारवरैकरक्षणचणाः सन्त्येव कोट्यो गणाः
रुद्राण्यश्च चरन्ति तस्य सविधं नान्ये गणा वा सुराः ।
वातोऽपि न प्रचलति द्युमणेः कराश्च
सोमस्य सुन्दरकराः प्रभवन्ति नैव ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासमौलिवर्णनं नामाष्टादशोऽध्यायः ॥

॥ एकोनविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

तदन्तरास्ति प्राकारो वैडूर्यमणिकल्पितः ।
राजल्ललामवृषभैर्वैडूर्यमणिकल्पितैः ॥
तत्सूत्रसङ्क्रमात्कान्तिकाञ्चिताखिलपर्वतः ।
निष्टप्तरजतोद्भास्वत्तत्कान्त्या पीतवत्स्थितः ।
तत्र पुष्पवनं दिव्यं नानारत्नगणान्वितम् ।
नीलगोमेदहीरैश्च पुष्परागैःप्रवालकैः ।
कुरुविन्दैर्मरकतैर्मुक्ताभिरभिशोभितैः ।
नीलोत्पलामलजलं कासारमभितःस्थितम् ।
प्रवालैः स्तबकैश्चैव कलिकोत्फुल्लपुष्पकैः ।
तत्तद्द्रव्यैश्च सङ्क्लृप्तैरिन्द्रचापनिभप्रभैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वितताच्छमणिभ्राजच्छाणोल्लीढकरप्रभैः ।
द्योभूमिसर्वलोकेषु तादृशं न वनं क्वचित् ।
सौन्दर्यसारसर्वस्वं रम्यं मञ्जुलमारुतम् ।
सुवर्णचम्पकोत्फुल्लधूलिकोद्यत्समीरणम् ।
तद्वातस्पर्शनेनापि ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
कृतकृत्या भवन्त्येव तदा धन्यतराः शुभाः ।
हरिन्मणिप्रभाकारैःकेक्यालम्बितत्सुमैः ।
प्रफुल्लतत्सुमामोदधूलिकेलिसुगन्धधृक् ।
पाटलामोदबहुलमिन्दीवर गणावृतम् ॥
बृहत्सारङ्ग सँल्लूननवशाद्वलसुन्दरम् ।
घासावृतेव भूर्भाति महामारकतोपलैः ।
स्वच्छन्दचमरीपुच्छैर्वीजनोड्डीनषट्पदैः ।
कर्णिकारैःस्वर्णवर्णैर्नभो भाति हिरण्मयम् ।
शुभ्राभ्रचयसङ्काशकाशमन्दारसंयुतम्
रक्ताच्छ मणिमन्दारफुल्लकोरककैःशुभैः ॥
तद्गन्धबन्धुरामोद शीत बन्धुरमारुतम् ।
तमाल सालजोद्दाम घर्घरारावभीषणम् ।
आरग्वध सुमालोल फुल्लमञ्जरिशोभितम् ।
शुकतुण्डप्रभास्वत्पलाशैर्गुच्छसुन्दरैः ।
फुल्लपुन्नागजैश्चैव सुमैस्तत्कोरकैरपि ॥
नभो विकीर्णताराभं भाति मुक्ता इवाधिकम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देवदारुसुमैः फुल्लैः कदम्बालम्बिगुच्छकैः ॥
शेफालिगुच्छैरताम्रैः कुब्जाम्र निबिडच्छदैः ।
कुरवामोदवकुलमञ्जरीभिर्मनोहरम् ।
उद्यदिन्दुकरस्वच्छगुच्छैर्हल्लकसल्लकैः ।
भल्लभल्लातकोद्दाम पारिभद्रोद्भवैः सुमैः ।
तमाल पिप्पलीगुच्छ सुमामोदितमारुतम् ।
उग्रगन्धायित दिशासमूहैर्मधुकोद्भवैः ॥
एतत्सुमैश्च भूर्भाति तारा इव नभश्च्युताः ।
पुण्यक्षयादिवोत्तुङ्गा यथा सुकृतिनोऽफलाः ।
पनसोद्दाममूलस्थफलभारावनामितम् ।
सुवर्णकन्दुकाकारविलसल्लिकुचैरपि ।
सौरभामोद पक्वोद्यच्छलाटुकुलकैरपि ।
उत्तुङ्गमातुलुङ्गैश्च स्थूलनम्रोरुशाखकैः ।
रसगर्भरसालैश्च कम्रकाम्रककैः(जैः) फलैः ।
महानीलमणिप्रख्यैः जम्बुकारञ्जकैः वृतम् ।
आनम्र दाडिमोत्फुल्लसुमैः स्फुटित तत्सुमैः(फलैः) ॥
अङ्कोलक शिरीषाक्ष(षैश्चापि)अर्जुनभ्राजिगुच्छकैः ।
पक्व बिल्वफलामोद तत्सुमोद्बुद्धगन्धितम् ।
पतत्कपित्थनिवहैस्तथैवामलकादिभिः ।
नारङ्ग रञ्जितोत्तुङ्ग शाखिशाखाभिरन्वितम् ।
वादामाक्रूरखर्जूर तत्फलानम्रशाखकम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

जातीफलरसास्वाद माद्यत्कपि गणाकुलम् ।
रम्यतालीफलोद्भूत गन्धानन्दितमारुतम्
हरिद्दल प्रभात्यच्छ सुपीतकदलीफलैः ।
रम्य सप्तच्छदोपेतं नारेलफल गुच्छकैः ।
सितासित फलानम्रमारुतोद्धूत मौलिभिः ॥
उद्यद्द्युमणिगर्भाभपूगीफलभरैर्द्रुमैः ।
स्तबकानति सम्फुल्लराजत्कुटजपङ्क्तिभिः ।
कुटजैर्वटजैश्चैव कूटागारमिव स्थितम् ।
विभ्राजद्धवलाकार(त्यच्छ)बालार्कसुमकेसरम् ।
नीपानोकहजात्युच्चैरशोकैःशोकनाशकैः ।
प्रभातबुद्ध सद्बुद्धि(बोधि)द्रुमरवाण्डजैः ।
वकुलैर्धवकेलैश्च केसरामोदसुन्दरैः ।
तक्कोलाङ्कोलकैः शुभ्रैः सुगन्धिबदरीधवैः ।
सुगन्धाबद्धजम्बूकसुगन्धामोदमारुतम् ।
कन्दर्पवर्ष्मसङ्काश काश्मीरद्रुमकेसरैः ।
तगरामोद बहलं कृष्णागरुनगैर्युतम् ।
लोध्रवध्रजभेरुण्ड काण्डताण्डवगुच्छकम् ।
वटं तपस्यन्तमिव सटाजालाञ्चितं स्थितम् ।
खदिरैर्बदरैश्चैव प्रवाला इव तत्फलैः ।
कोविदारमहाशाखा विदारितनभोघटम् ॥
भल्लालिङ्गितसन्मल्ली सुमबन्धुरमारुतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वेणुसङ्घर्षणरव वीणानादोपमं वने ।
सल्लकीसल्लयैर्युक्तं मल्लीवल्लीवृताङ्गकम् ।
हल्लीसल्लास्यं कुर्वन्तं शाखाभिः फुल्ल भल्लकम् ।
गन्धगन्धितदिक्चक्रं च(व)क्राङ्गं शाखिसुन्दरम् ।
वैकङ्कतं विकर्षन्तं नभोमण्डलगान् गृहान् ॥
उडुपोडुगणाकारं फुल्लं गलिततत्सुमम् ।
नल्वमात्र महाशाखं तद्दल विपिनं महत् ।
चन्दनैर्नयनानन्दि सुमगन्धि सुमारुतम् ।
आन्दोलितमहाशाखालम्बिताधोमुखस्रजम् ।
गुच्छगच्छदलिव्रातं सरसान्दोलसुन्दरम् ।
वनवाटी परिवृतं रत्नकान्तिझरीभरम् ।
तत्राच्छस्फटिकाकार राजज्जल तरङ्गकम् ।
वनसौरभ शीताच्छ शीकरासारमारुतम् ।
गन्धगन्धितपद्मोत्थरजःपटल सुन्दरम् ।
नीलनालीकसुभगं सरस्तत्र विराजते ।
रत्नसोपान सम्बद्ध चलदारक्तहारकम् ।
तन्मध्ये सौधशृङ्गाग्र कलशोज्ज्वलदीप्तिमत् ।
विद्रुमामल बिम्बोद्यत्कानकान्तरङ्गकम् ।
सहस्रस्तम्भ विततं पीठगोपानसीयुतम् ॥
राजत्प्रवालवृषभं दोधूयित पताककम् ।
तत्रोज्ज्वलमहारत्नवेदिका समलङ्कृते ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इन्दुकान्तितिरस्कारि हीरधारासमावृते ।
सिंहासन वरे देव्या सहास्ते वृषभध्वजः ।
जिघ्रंस्तद्वनसम्फुल्ल सुमगन्धमनोहरम् ।
मरालकुलसञ्चारं सारसानां रवं हरः ।
देव्याः पश्यन्मुखाम्भोजं कालं नयति शङ्करः ।
तत्रैव रुद्रकोट्योऽपि शूलामललसत्कराः ।
प्राकारं परिरक्षन्ति बहिस्तत्रान्तरे तु न ।
तत्प्राकारं तद्वनं च नलिनीं तां च सुन्दराम् ।
ते रुद्रा देवदेवस्य चन्द्रचूडस्य शासनात् ॥

ईश्वरः—

गिरीन्द्रशिखरस्रुतैर्हरितपीतनीलारुणैः
स्रवज्झरिभरीभरैर्निखिलरीतिनिर्यासितैः ।
स्रवत्करटिकुम्भवत्पटु मदाम्भोऽयं गिरि—
स्तमालतिलकैर्धवैस्तिलकितो गिरिर्गैरिकैः ॥
नगेन्द्र वरवारण प्रति कृतैश्च सद्वारणै—
र्महिङ्गुद मनोहरोज्ज्वलित तेजवल्लीगणैः ।
विभाति मदशैलराट् गिरिवराङ्गकन्ये भज ॥
तद्बिल्वमूल परिकल्पित रत्नवेदि—
मध्यस्थरत्नकमलामल कर्णिकायाम्
दृष्ट्वा गिरीन्द्रतनयाञ्चितबाहुरीश —

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

श्चन्द्रोपलाकलिततलिङ्गवरेषु देव्या ॥
समर्चयति दूर्वया हरिमणिप्रभाभाऽधिक —
प्रकृष्टतरकान्तया द्युमणिबालकन्तिप्रभः ।
नवारुण सुबिल्वजैश्छदवरैर्मुहुःशङ्करः
फलैश्च रसगर्भितैर्विमल जम्बु नारङ्गकैः ।
सुदाडिम वरोद्भवैर्विदलित प्रभाभासुरैः
कपित्थ कदलीफलै रसरसालपक्वैः फलैः ।
निवेद्य गिरिजाकरे दधति रक्तकञ्चाधिके ।

स्कन्दः-

सरस्यो देवेशः प्रथितमहिमा वेदशिखरै —
र्नतानामुद्बोधे प्रकटकरणे वारणशिराः ।
प्रचण्डोच्चण्डाण्ड स्फुटन विधिजोद्दण्डकुहरो
हरोच्चण्डाखण्डप्रधनमुदितस्ताण्डवपरः ॥
मुकुन्दब्रह्मेन्द्रैरमरतिलकैः सेवितपदो
गणैश्चण्डीशाद्यैः सुरवरतुहण्डादिगणपैः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णनं
नाम एकोनविंशोऽध्यायः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ विंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

तत्रान्तरे हि प्राकारे लक्षयोजनविस्तरः ।
हीरसारमहाधारातिरस्कृत शशिद्युतिः ।
कैलासाचलकान्त्या च तद्धीर प्रभयापि च ।
सुधाम्बुधिमहावीचीबिम्बितेन्दु करैरपि ॥
महेश मकुटोद्दाम चन्द्रास्फारकलादिभिः ।
भाभासितदिशांस्तोमस्तत्प्राकाराग्रशृङ्गकैः ।
चन्द्रसूर्यग्रहास्तारा विद्युतोऽप्यनलो द्विजाः ।
तिरस्कृतास्तत्प्रभाभिस्तद्गोपुरवराग्रगाः ।
महाहीरकसङ्क्लृप्ता नीलनेत्रा विषाणिनः ।
तदग्रगोपुरं शुभ्रं पञ्चलक्षप्रमाणकम् ।
आसप्तपाताल-तलादुत्थितं हीरकल्पितम् ॥
कपोतव्यालिपालीभिर्देव गोपविराजितम् ।
रुद्रावतारक्रीडाभिः कलशैर्वृषभैरपि ।
तस्मिन(न्नू)ध्र्वतले देव्या दिव्यसिंह्मासनाश्रयः ॥

स्कन्द उवाच–

कैलासशैलवरगोपुर हीर सौधैः(धे)–
दिव्यैरनेकमणिकल्पित विष्टरस्थः ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देव्यै वदत्पशुपतिः सुमहच्च कालं
देवादिलोकमखिलं कथयत्युमायै ॥

ईश्वरः–

कैलासशैलशिखरस्थित दिव्यलिङ्ग–
सङ्ख्या हरीन्द्रविधिनाप्यहिनायकेन ।
गण्यन्त एव दिवि तारक पांसुजालं
धारापि वर्षजनिता श्रृणु शैलकन्ये ॥

लिङ्गानां कुलमेतदेव गिरिजे मन्दारमालार्चितं
बिल्वीकोमलपल्लवैरभिनवैर्दूर्वाङ्कुरैःशङ्करि ॥
काले पुण्यतमे प्रदोषसमये वीताघसङ्घे शिवे
कार्यं सर्वसुरासुरैरिति मया रत्नप्रभादीपितम् ।
कैलासाचल लिङ्गमण्डलमिदं भास्वज्जटामण्डलं
गङ्गातुङ्गतरङ्गशङ्कितमहाकाकोदराकल्पकम् ।
मन्दारद्रुम पुष्पसञ्चयमहाबिल्वादिमल्लीसुमैः
रत्नाकारसुकुम्भमध्यविलसन्मध्येऽर्चितं पश्य वै ॥
बिल्वानां मूलभागे विलसति मणिभिश्चन्दनैःशीतशीतैः
कर्पूरैश्च सुगन्धिते हरि गणैरामोदजिघ्रासुभिः ।
नित्यं वेष्टितमौलिभागममलैस्तच्छीतवाताशनैः-
सेव्योऽहं करुणापयोनिधिरुमे लोके स्वलिङ्गोच्चयम् ॥
स्वीयैर्मौलिशशाङ्कदीधितिचयैर्गाङ्गैरिवाम्भोधरैः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कूजत्कोकिल सद्विजैरिव महारुद्रादि सन्मन्त्रितैः ।
सर्वाङ्गेष्वभिषिक्तमैश्वर महालिङ्गं च तत्पत्रकैः
वातैरेव विलूनवृत्तपतितैः सम्पूजितं पश्य मे ।
एषामग्रभुवि प्रचण्डतरया प्रोच्चण्ड पिञ्छोत्थितै –
र्वातैरेव शिखण्डिमण्डलमिदं प्रोत्तुङ्ग(प्रोच्चण्ड)सत्ताण्डवम् ।
केकालापमनोहरं च विपिने सन्नर्तकीनां दशां
प्राप्यैवोद्गायतीव प्रथितबहुरसं पुण्यसङ्घैःकिलेदम् ।
अस्मिन्बिल्ववने नवारुणदलाक्रान्तोरुशाखान्विते
प्रच्छाये चमरीगणाः पतनतो भूत्यैव मूलं गताः ।
तत्रत्येषु पतत्पतन्ननिचयो(त्सङ्गाकुलत्पत्रकैः)
पुच्छैश्चामर पङ्क्ति(वच्छकलितैः)वीजन्ति लिङ्गान्युमे ॥
सन्तुष्टा भव शैलनन्दिनि शिवे नातःपरं विद्यते
मल्लिङ्गार्चनमेव साधनवरं मुक्तिप्रदं शाश्वतम् ।
किं यज्ञैरखिलव्रतादिचरणैः किं दानसङ्घैर्जपै–
रेतत्किं वितनोति मुक्तिरिति या सा धीर्हि दुःखात्मनाम् ।
उद्यद्बालदिवाकरेन्दुसदृशैः कैलासशृङ्गाग्रकैः
माणिक्यामलहीरकैश्च कलितैःसौधाग्रशृङ्गैः शिवे ।
तत्तल्लोक निवासिभिःसुरगणैःसञ्जात विस्मापकैः
नानासूर्यशशाङ्कसम्भवमहाकान्त्याधिकं शोभते ॥
कैलासाचलपादसानु शिखरे सत्यादि(धि)के म(मे)रुगाः
लोकालोकिन एव तत्र विहिता दिक्पालसङ्घाः शिवे ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

ब्रह्माविष्णु हरामरेवरे(महेश्वरामरवराः)सप्तर्षयोऽमी ग्रहाः
उत्तानात्मज एव भाति(भान्ति) नितरां तारागणा राशयः ॥
तं मेरुं निरतो(परितो)भ्रमन्ति गिरिजे पश्याधुना सम्प्रति(सन्ततं)
तत्तद्गोपुरमध्यभागविलसत्तौर्यत्रिकाणां स्वनैः ।
तत्तत्कालशिवार्चनेषु कलितैः भेरीजशङ्खारवैः
कैलासोऽप्ययमीश्वरेश्वरि महासन्नाद नादान्तरः ।
मेघानां शतकैरपि प्रमुदितो घोषैकभूषामुखः ॥

वसुधाधरकन्दरान्तसंस्था
रदखण्डद्विरदाः किशोरसिह्माः ॥
स्वककन्धरकेसरैर्नगेन्द्रैः
परिणिन्दन्ति विदीप्तमित्युमेऽद्य ॥
रविरथतुरगोत्थहेषघोषं
परिशृण्वन्ति इमे हयारिसङ्घाः ।
विनतानन कर्णश्रृङ्ग नेत्रा-
स्तटिदुत्थाखिलघस्मरैकरावाः ।
खरखुरपरिघट्टनोत्थधूल्या
जलद निभं रविमम्बिकेऽद्य पश्य ॥
रविरपि स्वतनूजमुख्यवाहैः
गिरिसंस्थैरभिजात लज्जयेव ॥
प्रसभं मेघगणं विशीर्य हस्तै –
र्विजितोऽस्मीति दिशं प्रयाति यामीम् ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मदालयोऽयं कलधौतशैल–
स्तदग्रतो भाति सुवर्णशैलः ।
तदूर्ध्वमौलिस्थितलोकजालं
विलोकयाधो विहितं नगस्य मे ॥

ब्रह्माप्येष सृजत्यजस्रमखिलं लोकं हरिःपात्ययं
रुद्रः संहरतेऽनिशं सुरवरैर्दिक्पालसङ्घैःशिवे ॥
सत्यस्थो विधिरेष विष्णुभवनं वैकुण्ठमालोकया–
पीशानस्य पुरीयमद्रिवरजे चेन्द्रस्य चैषा पुरी ॥
एषा सम्यमिनीपुरी सुविहिता क्षीरोदधेः पारतो
गङ्गैषा सरितां वरा त्रिजगतां पापापहा मे पुरी ।
लिङ्गालङ्कृत कोटिकार्मुकनिभा वाराणसीज्या शिवे
विश्वेशाख्य महेश लिङ्गवरकं देव्यन्नपूर्ण्या त्वया ॥

सुरासुरा यत्र वसन्ति मुक्तये
वसन्त्यनिष्टं परिहाय मत्सरम् ।
यतो न मुक्तं हि मयाविमुक्तं
वदन्ति वेदा अपि तत्प्रभावम् ॥

गङ्गाद्वारमिदं पितुस्तव महामौलौ च केदारकं
चैषा सा बत पाटलीनगरगा मानसाद्याप्रसूता (यस्याःसुता मानसाः)
गङ्गासूर्यतनूजयोश्च विहितःसङ्गोऽत्र मुक्त्यै नृणां
स्नातानां च सदा सरित्पतिवरेणालिङ्गिता जाह्नवी ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गङ्गासागरसङ्गमोऽत्र गिरिजे सोमेश्वरोऽयं सदा
सेव्यानां सफलं करोति च मनःसन्तापपापापहम् ॥

एष प्रयागःसकलापगाश्रयः
गङ्गापि यत्राम्बुजमित्रजायुता ।
तत्राप्लुतानां दिवि देवि वासो
विसर्जिताङ्गा यदि तेषु मुक्तिः ॥
सा ब्रह्मणो वेदिरनन्तपुण्यदा
गया पितॄणां प्रमुदे भवानि ॥ [तृ दीर्घम्]
पश्याद्य तत्रैव पदं मदीयं
सुरद्विजानां तु तथैव वैष्णवम् ।
तन्नैमिशं पुण्यतमं महर्षिभिः
समाकुलां तां बदरीं विलोकय ।
स चित्रकूटः सुरसङ्घसंवृतः
सप्तैव पुर्योऽत्र विमुक्तिहेतवः ॥

एतद्द्वादशलिङ्गसङ्घमगजे तत्तत्पुरीषु स्थितं
ओङ्कारो घुसृणीश्वरोऽयमगजे श्रीकामनाथाम्बिके ॥
असौ महाकालवरो महेशो
नागेश्वरो वेणुवनैकसंश्रयः ॥
एषा शर्मदनर्मदात्र कलिता लिङ्गैकसङ्घावृता
शोणोऽयं सरितां पतिं प्रवहते लिङ्गैकसङ्घाश्रयः ।
पुण्या बाहुनदीषु पुष्करमिदं पुण्यं प्रभासं त्विदं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मल्लिङ्गमलपातकं गिरिवराज्जातेऽमरं कण्टकम् ।
श्रीरुद्रोऽमरकोटिरेष विहितःपिण्डारकं मन्त्रियं
चैतत्क्षेत्रवरं कुरु प्रभवजं विन्ध्योह्ययं शैलजे ॥
एष श्रीचन्द्रमौलिर्भवजनितमहापापसङ्घैक हर्तृ(र्ता) ।
चैषा त्र्यम्बक शैलजा सुविहिता गोदावरी निम्नगा ॥

तत्रान्तसंस्थो घटजो मुनीशो
मया पुरा प्रेषित एव विन्ध्यहृत् ।
पश्चादथाम्भोनिधि तीरसङ्गतं
गोकर्णमेतत् मम लिङ्गमम्बिके ॥
अरुन्धदेषोऽमरमार्गमम्बिके
प्रजात रोषः कनकाचलेन ॥
विन्ध्योऽप्ययं शैलवरस्त्वदाश्रयात्
पुण्यं प्रतिष्ठानगरं सुपुण्यदम् ।
कोलासुरेणात्र समीहिता पुरी
तपस्यया तस्य वधात्त्वया जिता ॥
एषोऽरुणाद्रिः प्रथितप्रभावो
वृद्धाद्रिरप्येष ममेष्टवासः ।
गोपर्वतश्चात्र विभाति शैलः
काञ्ची जगत्काङ्क्षितलिङ्गसंयुता ॥
त्वदाश्रयात्कान्ततमा च सैव
त्वदर्चनार्थं हरिणा च सेविता ।
शेषाचलस्त्वेश सुताश्रयो मम
तदुत्तरे भाति महेशि पश्य ।
(कैलास एषोऽभिमतो हि दक्षिणः
सह्याचलो ह्येष यतो मरुद्वृधा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सह्यापगा तीरगलिङ्गमण्डलं
महाप्रभावं किल शैलकन्ये ।
कवेरकन्यागतलिङ्गसङ्घं
श्रीकण्ठरत्नाद्रिगमातृभूतम् ॥
तज्जम्बुलिङ्गं च हरिस्ततोऽपि
पञ्चापगेशाख्यमहो भवानि ॥
कुम्भेश्वरं लिङ्गमिदं मनोज्ञं
तदर्जुनं चापि मयूरलिङ्गम् ॥
श्वेतेश्वरं तत्प्रथितं विमुक्तिदं
तदुत्तरे यद्विरजं विशोकम् ।
हृत्पुण्डरीकं विमलं ममाश्रयं
यत्रैव मे नर्तनमम्बिके त्वया ।
सदैव दृष्टं प्रथिते प्रदोषे
क्षाराम्बुधेस्तीरगतं सुपुण्यदम्
वेदाख्यसत्काननमब्जसंज्ञं
लिङ्गावृतं तत्कमलालयाख्यम् ।
श्रीसुन्दरं विष्णुपुरं च देवि
ततोऽपि तद्द्वीपगगन्धमादने ॥
नगोत्तमे लिङ्गवरं ममाम्बिके ॥
हरिः पुरा भार्गवजेन शप्तो
भार्यावियुक्तोऽप्यहनत्स रावणम् ।
तेनैव तत्पूजितमम्बिकेऽद्य
पश्याधुना सेतुवरं सुपुण्यम् ॥
तत्पश्चिमे पुण्यतमं ममाम्बिके
हालास्यसंज्ञं वर वेणुसंज्ञम् ॥
तत्रैव ताम्राचलसङ्गतोऽब्धि-

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्तत्तीरसंस्थान्यपि देवि पश्य ॥
लिङ्गानि तुङ्गानि मनोहराणि
महेन्द्रशैलो मलयश्च शैलः ।
एतानि ते क्षेत्रवराणि देवि
दृष्टानि च श्रोत्रवरैः श्रुतानि ॥
पापाद्रिमौलेर्भिदुराणि पश्य
क्षेत्रे क्षणेनापि विमुक्तपापाः ।

क्षेत्राणां च पतिः सदैव कथितो देवेषु पश्यादरात्
आरात्सर्वजगद्गतोऽपि विदुषां दुष्टात्मनां शैलजे ।
कष्टान्यप्यसमीक्ष्य योऽत्र विहितःक्षेत्रेषु वा सादर-
स्तस्मै तां वितरामि मुक्तिमगजे रुद्राक्षभस्माहते ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे ईश्वरदेवी-संवादे क्षेत्रवर्णनं नाम विंशोऽध्यायः ॥

॥ एकविंशोऽध्यायः ॥

देव्युवाच–

के गच्छन्ति महादेव ह्येते देवगणाः शिव ।
भित्त्वैव मण्डलं भानोः क एते पुरुषोत्तमाः ।
सोमधामप्रविष्टाः के निवृत्ताश्च पुनः पुनः ।
धूमलेखानिभास्ते के काःस्त्रियस्ता वराननाः ॥
के ते गच्छन्ति मुदिता विमानैरर्कसन्निभैः ॥
ताडयन्ति कशाघातैर्मुद्गरैरायसैर्नराः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्त्रियो बालाश्च पुरुषैर्विकृताङ्गैः प्रहारिणः ।
पाशबद्धा विकर्षद्भिर्यान्ति के दक्षिणां दिशम् ।
तद्वदाद्य महादेव जगच्चक्रप्रवर्तक ।
सृष्टिस्थित्यन्तकार्याणां प्रवर्तकनिवर्तक ।

स्कन्दः (उवाच)

पश्योन्निद्रसुरक्तपङ्कजलसद्वक्त्रे सुनीलोत्पल-
(भ्राजफुल्ल) विलोचने हि यतयश्चोद्यद्रवेर्मण्डलम् ।
भित्वा यान्ति समुल्लसत्सरसिजप्रोद्भूतलोकं शिवे
वेदान्तार्थविचारसारहृदयाः श्रुत्वा गुरोर्वक्त्रतः ॥
तत्वं शब्दमसीत्यपीह च महावाक्यार्थतात्पर्यतः
शब्दब्रह्मपराश्च ये यतिवरा गच्छन्ति ते ब्रह्मणा ।
मुक्ता नैव निवर्तका हि गिरिजे तद्ब्रह्मलोकादुमे
ये वै त्वन्तिम कालशब्दत इमे मन्त्रेण कर्मन्दिनः ॥

ते वै सूर्यगतिं गता अपि शिवे तेनातुराःक्षीणतो
विद्युत्पुञ्जसमाः पतन्ति च ततो ब्राह्मण्यमासाद्य ते ॥
कृत्वा चाश्रममन्तिमं पुनरुमे वेदान्तनिष्ठा गुरो-
र्वक्त्राब्जच्युतवाक्यतो द्विजवरा नालीकजातासनो ।
लोकं प्राप्य विमुक्तये च सततं ते चाप्युपासन्त्यपि ॥
एते चागमसङ्गताश्च हि सदा यज्वानमित्याहुतिं
वैतानेषु हुताहुतीभिरधुना नीताश्च ते पूजिताः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

विद्युत्पुञ्जसमप्रभाभिरभितो ह्येहीति च प्रार्थिताः —
श्चन्द्रासारकरैः सदैव नितरां यान्त्येव तद्धामतः ॥

नित्याग्निहोत्रविधिपूर्णमसादिदर्श —
चान्द्रायणैश्च पशुभिःसुचतुर्मसेज्यैः ।
सौत्रामणीभिरथ चेष्टिसमूहजातैः—
स्तोमैस्तथैव कठकाग्निचितो द्विजाग्र्याः ॥

एकाहाहीनसत्रैर्यजति च सततं चाग्निचेता द्विजो यः
यज्वा चारुणकेतुतोऽपि नगजे यात्येव चन्द्रांशु तत् ।

किं पाकयज्ञगतिभिः स्मृतिजातधर्मैः
पाकोभवत्यतितरां सुकृतैश्च पाकैः ।
किं पाकसेवितजलेन किमत्र सारः
किम्पाक एव फलतो भवतीति मन्ये ॥
ये राजसूयनर सर्वगवाश्वमेधै-
र्मेधाधिपं च सकलाधिपमाद्रियानाः ।
ये सप्तहोतृविधि याजनतो भवानि
सूर्यातिवाहिकगतिं सुकृतैः प्रयान्ति ॥
इष्टापूर्तं दत्तमि(धर्म इ)त्येव यो वै
मत्पादाब्जध्यानपूजाविहीनः ।
अभ्रं धूमो रात्रिमासार्धमासैः
यान्त्येवान्ते धाम सोमस्य गौरि ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तपःश्रद्धायोगैर्विविधभववर्णाश्रमरता—
स्ततो नैष्कर्म्येण प्रथितगुरुवेदान्तनिरताः ।
तथैवाह्नोमासा(?)ः पुरुषमथवा मानवमुमे
गतिं यान्तः सौरीं मम विविधपूजैकनिरताः ।

चन्द्रादभ्रं धूमजालं च वायुं
विद्युद्वर्षं चौषधीनां गणेषु ।
जाताश्चान्नं पूरुषो योऽद्यते य—
द्रेतो भूत्वा स्त्रैणगर्भे पतन्ति ।
ये वे पापाः श्वान चण्डालसर्पा—
भूदाराणां यान्ति योनौ तिरश्चाम् ।
ये वै पुण्या विप्रबाहूरुजाताः
शूद्राःपुण्यापुण्यगर्भेषु देवि ॥
इष्टापूर्तविमोहिता बहुतरा अन्यार्चनध्यानिनः
नान्यच्छ्रेय इतीव मानसरसा बालाःपुनर्मन्यते ।
प्लवाश्चैते अदृढाः सर्वधर्मा
यज्ञाश्चैते तर्तुमम्बे(मम्ब)भवाब्धिम् ॥

दीक्षाभिस्तपसा व्रतैश्च नियमैः कृच्छ्रैश्च दानैस्तथा
योगैर्वा श्रुतिपाठनैश्च पठनैरिष्टैश्च पूर्तैःशिवे ॥
वेदान्तार्थ विचार नन्दित महाकर्मन्दिवर्यैःशिवे
वर्णी चापि गृही वनी च सततं तत्प्रोक्तधर्मादरः ।
यत्प्राप्नोति फलं च लोकमखिलं भूयस्ततोऽप्युत्तमं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कैलासं समवाप्य मत्पदमहाध्यानेन सम्प्राप्यते ॥
मखमुखसुखसोमजातधारां शिखिशिख विततां तथाज्यधाराम्
लखलखितमुखास्तथेन्द्रलेखाखगपतिवाहयुताखुवाहयुक्ताः ॥

शिखिवाहाग्रसरा विमानयुक्ताः
परिपीत्वा हरिभिर्विमानवर्यैः ।
अभियान्त्यम्ब विलोकयाद्य नाकं
परिपश्यामलपङ्कजास्यनेत्रे ॥
सुरसङ्घं मुदितं प्रपीतसोमं
विहरति स्वगणैश्च नन्दनोत्थैः ।
सुमजालैश्च सुचन्दनार्द्रगात्रं
विहरति स्म विमानवर्यसंस्थम् ।

एते यज्विन एव केवलमुमे कर्मैकनिष्ठाःसदा
सन्त्यक्तान्यविधिप्रदानित महादानैकनिष्ठाः परे ।
ते वै चन्द्रमसं प्रयान्ति नगजे धूमादिमार्गेण वै
पाथेयात्मक कर्मजातमखिलं भुक्त्वा पतन्त्यन्ततः ॥
रम्भारम्भोपमोरुद्वयगतसुभगे भेकपृष्ठाभके ते
कुम्भोद्यत्कुम्भिकुम्भोपमघनजघनेनावृता नन्दनेषु ।
तद्बिम्बोपमसुन्दराधररसं पीत्वैव पीनाङ्गकाः
तद्वक्षोजविहार सारहृदयाः पश्याम्बिके यज्विनः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

एतद्यौवतमण्डलं कचभरासंसक्तसत्केतकं
भर्त्रालिङ्गनपानपीनमनसं दिव्याङ्गरागांशुकम् ।
नानारत्नविकासिताखिलदिशां स्तोमप्रभाभासुरं
यानैर्यातिसदा मुदा पितृवने भर्त्राग्निदग्धं हि तत् ।
गच्छन्ति पश्य मुदिताःसुरचामरौघैः
संवीजिताः सुरसशक्रसदो विमानैः ॥
गोभूमिवस्त्रान्न सुवर्णकुप्य—
रौप्यप्रदा धान्यमहीसुरत्नदाः ।
विप्राग्रहारवनरोपणवापिकाभिः
पान्थान् खरोग्रकिरणैःश्रमभारखिन्नान् ॥
स्विन्नाननाङ्गान् सुखशीतवातैः
कन्यान्नपानादिसुपादसेवनैः ।
विश्रामयन्ति क्षणमम्बिके ये
शालासु ते यान्ति शिवेऽद्य पश्य ॥
एते वीरभराः सुशस्त्रनिवहैर्बाणैरसिद्योतितै—
र्धारासारशरेषु ये सुमुखतःप्राणान् त्यजन्ति प्रियान्
तेऽमी मण्डलमाशु सप्रभमुमे तेजोमणेरन्तरा
यान्त्येवाद्भुतविक्रमार्जितयशःस्फीताखिलादिक्तटाः ॥
हीराकारसुतारकाकृति सुखं भुक्त्वेन्द्रलोकं गताः
भ्रश्यन्ति क्रमशोऽमरेश्वरि पुनर्नीरे तटे चौषधौ ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पश्यैतान् सुदति प्रकृष्टविभवोपान्ते पुनर्गर्भगा
नेवं शीघ्रतरं प्रयान्ति सुकृतैरिष्टैश्च पूर्तैरपि ॥

यमभट कृतपाशबद्धहस्ता
मुसलविदारित रक्तगन्धमस्ताः ।
सरभसमुपयान्ति चार्तरावैः
यमभवनं परिपश्य पापिजालम् ।

ते वै कालमुखे दयारसहते सन्तप्तभ्राष्ट्रस्थिताः
कुम्भीपाकमुखे शिवे कृमियुतापारे मलानां ह्रदे ।
क्षारापारसुकर्दमे व्रणयुतैर्गात्रैस्तु सन्मक्षिभिः
काकैर्वृश्चिकदन्दशूकविषतःखिद्यन्ति पश्याम्बिके ॥
ऐत नारकिणःसदोदररता दारैःपरैर्मैथुना—
न्नानापातकसंयुता गुरुजने शैवे च सन्दूषकाः ।
स्तेनाः पाप(न्थ)हराः परान्ननिरता दुर्द्यूतदुष्टालयाः
पाषण्डा भुजयोर्महायसवरैस्तप्तैश्च चक्रैर्युताः ।
येषां फालतलं त्रिपुण्ड्ररहितं ये रुद्रजाप्येज्झिता
ये लिङ्गार्चनसाधनादिविमुखा ये शम्भुनाम्नोज्झिताः
ये रुद्राक्षविधारणे च विमुखाःपञ्चाक्षरेणोज्झिताः
ये मत्क्षेत्रनिवासहीनमनसो भक्तेषु सन्दूषकाः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मां विश्वाधिकमीश्वरं त्रिजगतामाधारभूतं शिवं
विष्णुब्रह्ममरुद्गणैःसममुमे पश्यन्ति तान् पश्य वै ॥

ये वै प्रदोष परिपूजनतो विहीना
ये वा नरा मम निवेदितभुक्तिवर्ज्याः ।
तेऽमी कालभयं प्रयान्ति नरके दुःखाकुलाःपातका-
कल्पेनापि विमुक्तिरेव सततं नास्तीति मन्ये शिवे ॥

शिवालयविभङ्गकाः शिववनादिपुष्पाहराः
शिवद्रुहजनार्चका मयि सदा विनिन्दारताः ॥
त एव यममन्दिरान्तरनिवास लालाभुजो
भवन्ति कृमिवक्त्रका नरकचित्रवैचित्र्यके ॥

ये रुद्राक्षविभूषणाः सितलसद्भस्मत्रिपुण्ड्राक्षका
मन्त्रैर्वेद्यसुधाशना शिव महादेवेति नामादराः ।
मल्लिङ्गार्चनतत्पराश्च सततं रुद्रार्थपारीणकाः
ये रुद्रामल सत्कथासुरसिकास्ते मद्गणाः शाङ्करि ॥

भस्मत्रिपुण्ड्र शिवजाक्षधरास्त एव
हारा भवाम्बुनिधितारककर्णधाराः ।
रुद्राध्यायविचिन्तनैकमनसः पञ्चाक्षरे सादराः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तन्मन्त्रैश्च शिवाभिषेकनिरताः लिङ्गार्चने सादराः ॥
ते हारा मम सम्मताश्च गिरिजे तेषामियं वासभूः ॥

श्रुत्युक्ताचारधाराचरणपरिकराश्चान्तरायैर्विहीना ।
हीनाचारविचारवर्जितमनःस्वान्तादराः शाङ्कराः ।
पारावारभवोग्रसारविरसे त्यक्तादराः शैलजे
ते यान्ति प्रसभं ममालयमिदं नान्येऽद्य सत्यं ब्रुवे ।
कैलासाचलरुद्रमूर्तय इमे चन्द्रार्धचूडाःशिवे
नीलेन्दीवरलोचनत्रययुगास्ते नीलकण्ठाःसदा ।
मत्पार्श्वे गणपा भवन्ति गिरिजे ते शाङ्कराःसर्वदा ॥

स्कन्दः

इति सर्वगतीःश्रुत्वा शङ्करात्परमेश्वरी ।
प्रणम्याह महादेवी कैलासवरगोपुरे ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देवी

असारसारं प्रवदन्ति वेदाः
स्त्रियः प्रजानां पशवो हिरण्यम् ।
गुणत्रयीमध्यगता प्ररोचना
गुणातिगत्वान्न भजन्ति केऽपि ।
प्रवृत्त्युन्मुखा बालकाः कामयन्ते
सुखापारबुध्या महादुःखजालम् ।
यथा भक्ष्यबुध्या महापाशजालै –
र्निगृह्णन्ति(गृहीतास्तु) मत्स्या जले धीवरैश्च ॥
कथं त्वत्पदाब्जं खनिं वै विमुक्तेः
समायान्ति दुःखाकुला दुर्मुखास्ते ।
यथा त्वां चिदानन्दरूपं च सत्यं
असत्यैकलीला भवन्त्येव बालाः ॥

शशे श्रृङ्गवार्ता यथा स्याद्यथा वा
तथा कूर्मदौग्धं(दुग्धं)मरौ वा यथापः
तथा विश्वगाः प्रार्थयन्तीह कामान्
मनोमूलमेतन्मनो नास्ति यत्र ॥
भूमात्वं गिरिजापतिःशिवतरो वामार्धनारी हरः
वामार्धाकृतिरप्रमेयविभवस्त्वं सोमधामाननः ।
कामाङ्गारिरकामसक्तहृदयस्त्वं सामचर्माम्बरः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्वामप्राप्य महेश सामरवतस्तोषप्रदं शङ्करम् ।
कामान् प्रार्थयते विमूढहृदयास्तेषां श्रमःकेवलं
सामागोमनतो रमापतिलसन्नेत्राङ्घ्रिरीशःसदा ।
धूमाकारघनस्थितोऽसि भगवन् त्वं व्योमकेशः सदा
धौम्याग्न्यर्चितपादपद्मयुगलश्चोमापतिः शङ्करः ॥
कामान्मे दिश गौतमादिमुनिभिर्वेदस्तुतोऽसि प्रभो ।

इति श्री शिवरहस्ये प्रथमांशे शिवगौरीसंवादे गतिनिरूपणो नामैकविंशोऽध्यायः ॥

॥ द्वाविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

कैलासात्पूर्वतो भाति निष्टप्तकनकप्रभः ।
लक्षत्रयान्तरं तस्माद्भाति मेरुः सुरालयः ।
तदग्रवृषभस्तम्भे ध्रुवाद्यास्तत्रदक्षिणे ।
कालचक्रान्तराः सर्वे भ्रमन्ति च दिवानिशम् ।
ध्रुवः सप्तर्षिभिश्चैव राज्ञा चाथ त्रिशङ्कुना ।
तदूर्ध्वशैलमौलिस्थान् स्मरशासनशासनात् ।
नानाद्रुमलतोपेतो रम्यपक्षिमृगैर्युतः ॥
सरस्तत्रास्ति विपुलं मानसाख्यं मनोहरम् ।
उत्फुल्लहेमकल्हारहेमपङ्कजभासुरम् ।
तदग्रमौलौ देवानां ब्रह्मविष्णुहरात्मनाम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

दिक्पालानां च सर्वेषां गन्धर्वावसथाः कृताः ।

सत्यलोको ब्रह्मणश्च वैकुण्ठो वैष्णवं पुरम् ।

अंशोनत्रीणि रुद्रस्य पुराणि क्रमशो मुने ।

तादृशःकनकाकारः पर्यन्ते वर्षभूषितः ।

कुमुदाकारवद्भाति भूमेः पर्यन्तसागरैः ।

रत्नसालवनं तस्य मेरोर्मूर्ध्नि सुविस्तरम् ।

तत्रास्ति गोपुरं शम्भोर्मणिमाणिक्यभूषितम् ।

कदाचिच्छ्रीमहादेव्या देवो विहरति स्वयम् ।

शप्तोऽस्ति देवदेवेन तत्रान्तो भूधरस्य हि ।

यो वात्र कश्चित् प्रविशेत् स भवेत्स्त्रीवराकृतिः ।

वृषस्तम्भनिभो मेरुः कैलासस्यास्य सत्तम ।

स्कन्दः

तस्मिन्देव्या वसन् शम्भुः पार्वत्या रुद्रकैर्वृतः ।

देव्याः सखीभिरभितो दिव्यसिंहासने स्थितः ।

कदाचिद्देवसङ्घानां पुराणि क्रमशः शिवः ।

मेरुमौलौ महालिङ्गमौर्वीशाख्यं मनोहरम् ।

तद्गोपुरमहासौधराजत्कलशवेदिकम् ।

तत्र सम्पूजयन्त्येव ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।

तल्लिङ्गं बिल्वपत्रैश्च हेमपङ्कजकैरपि ।

धूपैर्दीपैश्च ते देवाः नैवेद्यैश्च मनोहरैः ।

प्रदक्षिणप्रणामाद्यैः स्तुवन्ति च सुरासुराः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देवा ऊचुः

कुन्दामन्दमरन्दसौभगमहामन्दारसन्मालिका –
लोलोत्तुङ्गतरङ्गरङ्गितमहागङ्गाम्बुजोत्कैरवम् ।
पर्वानन्दितशर्वरीरमणतोत्तुङ्गाङ्गमौलिं शिवं
ध्यायामोऽद्य महाघसंसृतिभवं दुःखं विहायादरात् ।

आरक्तसुन्दरतरैः कुरुविन्द वृन्द –
रक्तारविन्दमकरन्दपरागमौलिम् ।
वृन्दारवन्दित पदाम्बुरुहं महेशं
सुन्दोपसुन्दवरदं जगदादिकन्दम् ॥

मूर्ध्नोऽर्धं मधुपालिझङ्कृतियुतं चञ्चज्जटानिर्झरं
शैलान्निर्झरसारिणीव भवतो दृष्टिर्भवाम्भोझरी ।
उद्यद्रागमलीमसान् झटिति नो नोज्झन्ति पादौ हृदि ।
ते धन्याः सजलञ्झलौ स भगवान् भूयच्छ्रियै सर्वशः ॥

सूतः उवाच

एवं स्तुवन्ति ते देवा मेरुमौलिस्थितं शिवम् ।
गन्धर्वाप्सरसः सिद्धा मुनयो वीतकल्मषाः ।
केलासेऽत्र महादेवः सन्निधत्ते सदैव ।
देव्या मणिमये सौधे विहरत्येष शङ्करः ॥
तद्विहारं श्रृणुष्वाद्य सर्वपापविनाशनम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नानाचित्रविचित्राश्च क्रीडास्ताः परमेशितुः ॥

देव्या सह सुरश्रेष्ठाः केन वा वर्ण्यते हि ताः ॥

रुद्राण्यो नवयौवनोच्चलकुचास्ताःसोमधामानना

रत्नोत्थामलकान्तिभूषिततनूवल्यःप्रभाभासुराः ।

सम्बद्धस्तनचेलकेशवलयाः सेवाधिकारादराः

राजन्ते कलधौतसानुशिखरे लीला झणन्नूपुराः ।

उद्यत्काव्यनिभाच्छचम्पकमहानासालसन्मौक्तिकाः

ताराकारसुहीरहारवलयैस्तास्तत्र विद्युल्लताः ।

रुद्राश्चापि महेश्वरं त्रिजगतामाधारभूतं हरं

तत्तत्कालसुसेवनैरनुपमैःश्रान्तिं विहायादरात्

स्नानोद्यन्मणिसुन्दरैश्च कलशैः स्रग्गन्धधूपार्पणैः ।

दीपैः केशसुधूपनैः परिकरैः पर्यङ्कविश्राणनैः ॥

छत्रैश्चामरवीजनैः प्रपदकैरादर्शताम्बूलकैः

वीणाभिः पटवासखड्गनिकरैःसेवन्ति शर्वं शिवाम् ।

रुद्राण्यो नवकोटयश्च(तरुणा रुद्राश्च)कोट्यो दश

भैरव्योऽथ दिगम्बराश्च सततं कोटीभिरन्वास्यते ।

योगिन्योऽथ त्रिकोटयश्च परितस्ते डाकिनीकोटयो

रोहिण्या सहितेन्दुधामवदनाः सेवन्ति शम्भुं शिवाम् ॥

कैलासे नवशक्तिरत्नविलसत्पीठे महातत्ववा-

ग्जातेनैककोटिविस्तरयुते श्रीचक्रमध्यं गते ॥

बिन्दौ चन्द्रदिनेशकोटियुगले मञ्चे चतुष्पीठके

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पञ्चब्रह्ममये वयं गिरिजया सार्धं हृदा दध्महे ॥

शशिप्रसृमरैः करैःसितसितायमानो गिरिः
प्रभाततसुधाम्बुधेश्चलतरङ्गहस्तोत्थया
समुच्चलितनौकया सकलरत्नसङ्क्लृप्तया ।
सुधांशुशकलालको विहरति स्फुटं सोऽम्बया ॥

स्वच्छाद्रिपारदमहाकलधौत शैल—
सानुप्रभासमधिकोन्नतपाण्डराङ्गम् ।
चञ्चद्विषाणमकुटीतटलम्बमान-
सच्चामरौघपरिवीजितकर्णतालम् ॥

कान्त्या स्वया परिमुषन्तमिवोद्यतांशु—
मुक्षाणमद्रितनयापतिरक्षिफालः ।
आरुह्य याति नगराजसुतासहायः ॥

उक्षाधस्तलपक्षतिप्रचलितो देवस्य पादाम्बुजे
स्वस्कन्धे मणिपादुकोत्तमलसत्सानन्दनामा गणः ।
पाहीशेति वदन् शिव महादेव प्रभो मां सदा
तारानाथ कलाधर श्रुतिशिरःकोटीरपालीगत ॥

कैलासमौलिधवलोत्तम शृङ्गसंस्थ—
लिङ्गावलिं समभिवीक्ष्य महोरुहर्षाः ।
पश्येति तामगसुतां प्रवदत्यभीक्ष्णं
त्र्यक्षोऽक्षताक्षमनसा परिचिन्तनीयः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सौवर्णरत्नखचितैर्मणिजालक्लृप्तै-
श्चक्रे महोन्नततले शशिधामकुम्भम् ।
देव्या रथं रथपतिः प्रथितो हि वेदै(देवै)-
रारुह्य याति नगमौलिमहो द्विजेन्द्राः ॥

नानारत्नयुतप्रभाततिततं मुक्ताच्छगुच्छान्वितं
पालीपालिमरालराजनिकरैर्मुक्तावितानैर्युतम् ।
भ्राजद्दिव्यपताकचामरयुतं छत्रैरपारैर्युतं
आरुह्याखिलशैलराजसुतया दिव्यं विमानं हरः ।
कैलासोत्तममौलिपालिषु सदा पश्यन्प्रयातीश्वरः
देवादीनखिलान्विलोकयति वै तल्लोकलोकानपि ।
ब्रह्माण्डान्तिकतःस्फुरत्सुरतटी(टिन्याटोप)मौलिःशिवः
विश्वं चित्रमपारचित्रकयुतं युक्तोऽम्बया केवलः ।

ईश्वर उवाच-

सुरतरु निचितो भोगजालतर्कोः-
(सुरतरुचितभोगजाततर्षाः)
सुरतरुचितदेवपुण्यवार्भिः ।
सरभसमपयान्ति कर्मदेवाः
गिरिजे पश्य महाविमानवर्याः ॥

देवस्त्रीकरकङ्कणोल्लसमणिस्फारप्रभाभासुर
देवोद्यान निकुञ्जसीमसुभगैः स्रग्गन्धवातैरपि ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्रत्याच्छसुधा(सुधा)धररसास्वादौदनाः केवलं
ते दैवैः सह भोगभाग्यनिकरैः पुष्णन्ति पश्याम्बिके ॥
विष्णुब्रह्ममरुद्गणैःसममुमे मां पश्यते योऽधमो ।
लालाजालमुखेषु पूयकृमिजापारे मलाब्धौ स्थितः ।
शस्त्रोद्यद्विपिनाग्रगक्रकचघाताःकल्पविष्ठाशना-
स्तिष्ठन्त्येव कनिष्ठनिष्ठुरवचोदुष्टाःकशाताडिताः ।
दृष्टःकष्टजभोगभाग्यफलभाङ्मन्निन्दनादद्रिजे ॥
पश्य नारकगणं बहुदुःखितं
लिङ्गमङ्गलददर्शनोज्झितम् ॥

कुम्भतैलपचनेन सुपक्वं
भक्ष्यवन्निगिरते यम एनम् ॥
रुद्राक्षकण्ठवरकर्णमहोरुहाराः
कोटीरकङ्कणकशोभितबाहुदण्डाः ।
प्रदोषलिङ्गार्चनलिङ्गधाम-
सन्दर्शनानन्दितवृत्तयो ये ।
यान्त्येव कैलासवरं ममालयं
त एव हारा मम सम्मताःशिवे ॥
कैलासाचलमौलि संस्थित महालिङ्गालयेषूद्यतां
भ्रान्तिं ते जनयन्ति रत्नकलशा नानार्कसोमा इव ।
अत्रत्यामललिङ्गमौलिजजटाचूडेन्दुगङ्गादयो
द्योतच्छैलशिखाविराजितशिखाकारोऽद्य शैले मम ॥

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पश्याद्रिजे गिरिवरोच्चतलिङ्गसङ्घं
सम्पूजितं च विलसन्नवबिल्वपत्रैः ।
तत्रैव गाङ्गजपयोजवरन्यमील-
त्तन्मौलिचन्द्रजकरैर्विकचोत्पलमम्ब पश्य ॥

गणकरसम्पुटोत्थशङ्खनादै-
र्मधुरैर्मद्दलडिण्डिमोत्थनादैः ।
शिवलिङ्गाग्रगता गणा विरेजु-
र्मम शैलोऽपि सदैव घोषयुक्तः ।

कैलासोऽप्ययमद्रिराजतनये मल्लिङ्गमौलिःसदा
जातो मन्दरदानतश्च सुमहत्तेनापि तप्तं तपः ॥
तत्राहङ् न सुरादिसङ्घनिकरैस्तप्तं मुनीनां गणैः
शैवेन्द्रैर्मम सद्गणैरपि शिवे तस्मिन् दया मे परा ॥

इत्यम्बावदनं निरीक्ष्य भगवान् आह प्रमोदास्पदं
कैलासस्य गुणौघवर्णनमहो देव्याःपुरः शङ्करः ।
रम्यं तत्र ममालयं करिवरास्यस्यापि वक्ष्ये मुदा
तस्याप्यद्भुतमीश्वरस्य समुखे संस्थस्य धर्मस्य हि ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासलिङ्गवर्णनं नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

श्रृणुध्वं ब्रह्मविष्ण्वाद्या जैगीषव्य गणोत्तमाः ।
तत्रान्तरेऽस्ति प्राकारो गोमेदमणिकल्पितः ।
गोमेदगोपुरश्चैव चतुर्दिक्षु विराजितः ॥
चतुर्दिक्षु गोपुराणि लक्षमानेन सत्तमाः ॥
वेदिकापट्टिकाभिश्च तोरणालङ्कृतानि हि ।
राजत्कुम्भपताकाग्रैर्वृषभैस्तन्मणिप्रभैः ॥
रुद्रावतारचितैर्गवाक्षैः स्फाटिकैरपि ॥
कुमुदैर्व्यालिपीठैश्च देवगोष्ठयुतान्यपि ।
मण्टपावलिसङ्क्लृप्तैः सहस्रायुतशो गणाः ।
मणिकाञ्चनचित्रैश्च मुक्तावितततोरणैः ।
सरोभिः सागराकारै रत्नसोपानमण्डितैः ।
दत्त्रान्तमण्टपवरैः सहस्रस्तम्भशोभितैः ।
सरोमध्यमणिव्रातमण्टपैरुदितैरपि ।
तत्रान्तरे तु प्राकारे गोपुरान्तरदक्षिणे ।
तत्र मत्सदनं दिव्यं नानारत्नचितं शुभम् ।
लक्षस्तम्भयुतं सौधं नवरत्नाग्रश्रृङ्गकम् ॥
तत्सालभञ्जिकानिर्यद्रत्नकान्तिविभासितम् ।
तमःस्तोमतिरस्कारिमणिभिः कृतशेखरम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गवाक्षितं विचित्रैश्च नवरत्नप्रभाधिकम् ।
हरिन्मणिकृतैश्च मयूरवरकुक्कुटैः ॥
शोभितैर्मण्टपाद्यैश्च(ग्र्यैश्च)वरप्रासादतोरणैः
प्राकारैः सुन्दरतरैः गोपुरावलिभासुरैः ।
मणिद्वारकवाटैश्च शातकुम्भशलाककैः ॥
धूपामोदयुतापाररम्योद्दामसुगन्धितम् ।
मणिद्वीपप्रभाभासिरञ्जिताखिल दिक्तटम् ।
तत्र दिव्यसुमामोदि वनं चैत्ररथाधिकम् ।
मण्यालवालकलितं रत्न वेदित्विषा ततम् ।
नानादेवद्रुमापारवल्लीगुच्छ विराजितम् ।
कौमारं नाम तत्रास्ति सरश्चोत्फुल्लपङ्कजम् ॥
मणि सोपानपालीभिस्तत्रान्तमणि मण्टपैः ।
क्रीडामृगैः शुकैश्चापि मणिपञ्जरं शारिकैः ।
तत्र तत्सौध मध्यस्थं मम सौध वराश्रयम् ।
सिह्मासनं रत्नक्लृप्तं पञ्चयोजन विस्तृतम् ॥
तत्राहं सेवितो वीरैः नवलक्षैरुदायुधैः ।
सिह्म संहननैर्वीरैःकौमारैरुद्यतायुधैः ।
मत्तद्विप कराकारबाहुभिः शक्ति संयुतैः ।
वीरबाहुप्रभृतिभिः पुष्प वस्त्राङ्गलेपनैः ।
छत्रचामरहस्तैश्चाप्यासेऽहं सेवितस्तदा ।
महार्ह वसनोपेतो नवरत्नविभूषितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

षड्वक्त्रमकुटोद्भासि रत्नकुण्डलकाङ्गदः ।
रत्नाङ्गुलीय विलसत्तलाङ्गुलिपदाम्बुजः ।
मणि माणिक्यमञ्जीररणन्नूपुरमेखलः ।
देववल्या सेनया चापीन्द्राद्यैरपि सेवितः ।
षड्भिश्च वदनैश्चैव स्तुवन्द्वादशलोचनैः ।
पश्यँल्लिङ्गं हि कैलासे कौमारेश्वरमीश्वरम् ।
हीरसारमहाधाराप्राकारे दक्षिणे स्थितः ।
तन्नीलगोपुरोत्तुङ्गनीलधारावता दिशः ।
रुद्रावतार क्रीडादितलशोभैक भासुरम् ।
राजल्ललामवृषभं शम्भोःकैलासगोपुरम् ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन कलितं विस्तरायतम् ।
दक्षिणे गोपुरप्रान्ते शम्भोःप्राकारमध्यमे ।
तत्कुमारपुरं मेऽद्य नानासौधविराजितम् ॥
कौमारैर्मद्गणश्रेष्ठैर्मया च परिपालितम् ।
तत्र मत्पुरमध्यस्थं कौमारेशस्य गोपुरम् ।
नवरत्नप्रभा भास्वत्प्राकाराट्टाल सुन्दरम् ।
गर्भागारमहाकान्ति धगद्धगित दिङ्मुखम् ।
मणिकुम्भोद्यतशिखावलीढगगनाङ्गणम् ।
ममेष्टलिङ्गं तत्रैव देवदेवस्य शूलिनः ।
त्रिकालं तत्र तल्लिङ्गं पूजयामि गणैर्वृतः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैः पञ्चामृतनिषेचनैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वीणा वेणुमृदङ्गादिशङ्खकाहलनिस्वनैः ।
मधुरोद्दामगीतैश्च कौमारीणां च नर्तनैः ।
हावभावमनोहारि तौर्यत्रिक मनोहरैः ।
षड्वक्त्र फाल कलितत्रिपुण्ड्रतिलकोज्ज्वलः ।
भस्मरुद्राक्षवलय सरावालि विभूषितः ।
षड्वक्त्रपङ्कजस्यन्दि सुधासम महारसैः ।
स्तौमि स्तोत्रवरैःशम्भुं तत्स्तुतिं श्रृणु सत्तम ॥

स्कन्द उवाच–

छद्मस्वर्ग विनुतागम वर्य
कर्कर्यागम दूर्वयार्चित ॥

मेरुमौर्विकृतदर्विहस्तक
पाहि मामव महेश सर्वग ॥
विक्रमाक्रमित लोक चङ्क्रम
पादमूलमपि नो त्रिविक्रम ।
पाप(प्राप्त)कूपसदनः किमु भेक-
स्सागरोत्तरणहेतवे हर ।
स्वर्णवर्णकृतलोचन कर्णा-
पारहारक महार्णवसंस्थ ।

वर्णितागम अपर्णयार्चित
पर्णपत्ररथपूज्यपदाब्ज ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कर्णकुण्डलकृताहिवरेश

पारयार्णवभवं सुकर्णधारक ॥

गन्धबन्धुमधुपावलिभास्व-

द्राजराज शकलामल मौले ॥

देवलोकतटिनीगतफुल्लैः

नीलकैरवकुलैक सुपूज्य ।

वाहा जिह्वाति सङ्ख्याकृतनयनयुगं तल्प सङ्ख्यापि तादृक्

दशयुगलललामं देव मन्दार मालम् ॥

कौमारशङ्कर गिरां मनसोऽतिदूर

कर्पूरगौर सुशरीर धृतोरगेन्द्र ।

मारापहार पुरगर्वहराव्ययेश

विश्वेश्वराव दयया तव बालमिष्टम् ॥

इत्थं षड्वदनैः स्तौमि कौमारेशं महेश्वरम् ।

मद्गणैर्नवलक्षैश्च तत्कौमारपुरः स्थितः ।

गोपुरं नीलमणिभिः प्राकारं तच्च कल्पितम् ॥

तत्कैलासं महेशस्य शक्ति हस्तैरुदायुधैः ।

रक्षामि सर्वदा विप्र शासनाच्चन्द्रमौलिनः ॥

तन्नीर(ल) सार परिकल्पित गोपुरोद्य—

त्कुम्भावली वितत हेमपताकजालम् ।

शक्रोपलाकलितगोवृषभालि राज-

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्राकारसौधविहितोरुमणीन्द्रलिङ्गम् ॥
सम्पूजयन् गणवरैर्भगणेशचूडं ॥
कैलासपर्वतवरे निवसामि विप्र ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णने स्कन्दस्तुतिर्नाम त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

॥ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

पश्चाद्भागे हरिज्योति हरिन्मणि विराजितम् ।

पञ्चलक्षप्रमाणेन प्राकारं मणिगोपुरम् ॥

महामरकतैः क्लृप्त गवाक्षावलिभिर्युतम् ।

अष्टाशीतिसहस्राणि [स्रेण] योजनैः परिकल्पितम् ।

पश्चाद्भागे तु तद्द्योति हरिन्मणिनिभा दिशः ।

तत्र गारुत्मतमणिक्लृप्तमण्टपशोभितम् ॥

उद्यदिन्दुकर स्वच्छनिर्यज्झरिभिरावृतम् ।

तत्राच्छस्फटिकोद्दामसिह्मासनशतैर्वृतम् ।

धूपदीपादिबहुलं नानासुमवनावृतम् ।

मणिमाणिक्य खचितमण्टपे स्वास्तृतासने ।

तस्मिंस्तिष्ठति विश्वेशः स्वगणैरर्चिताङ्घ्रिकः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सप्तलक्षगणेन्द्रैश्च विघ्नाद्रिकुलिशो महान् ।
नानारत्न चितानेक भूषणैःपरिशोभितः ।
सिन्दूर विलसत्फालो महासिन्धुर वक्त्रकः ।
माणिक्यमकुटोद्भासि फालचन्द्र विराजितः ।
शुण्डादण्डमहोच्चण्ड बृंहितानन्दिताम्बरः ।
कुम्भान्तर लसन्मुक्तागुच्छसच्छायितास्यकः ।
कर्णपत्रमणि भ्राजच्चलत्कर्णयुगच्छविः ।
दन्तावलिमहारत्नदन्तवेष्टन सुन्दरः ।
तदधस्ताल्लसन्मुक्तामणिपत्रविराजितः ।
सितभस्मत्रिपुण्ड्राङ्ककुम्भमध्यविराजितः ।
सिन्दूरतिलकोत्फुल्ल वदनानन्दशोभितः ।
मुक्तागुम्फित कर्णाग्रवीजितोड्डीनषट्पदः ।
स्रवत्कटि तटोद्भासि मदगन्धितदिक्तटः ।
शिवपादाम्बुजध्यानानन्दोन्मीलितलोचनः ॥
महानागनिबद्धोरु उदा(पिठ)रोदरसंयुतः ।
फुल्लपद्मामलपदः सुरासुरगणानतः ।
पाशाङ्कुशरदद्योतिमोदकासक्तसत्करः ।
रत्नाङ्गदैश्च केयूरैर्भ्राजत्करिकर प्रभः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पादाक्लृप्तरणत्सिञ्ज(च्छिञ्ज)द्रत्नमञ्जीर शोभितः ।
दिव्याङ्गरागसुभगो मणिहाराम्बरावृतः ।
पार्श्वद्वय विराजच्छ्रीसिध्या बुध्या विराजितः ।
सर्वाभरणभूषाभ्यां सेवितः पार्श्वयोर्द्वयोः ।
गणेन्द्रैश्छत्रदण्डोद्यन्मणिचामरसत्करैः ।
सेवितः श्रीगणेशानस्तस्मिन्कैलासमण्टपे ॥
चलच्चामरवातैश्च चलत्कर्णाग्र चामरः ।
तादृशो गणपस्तत्र पाशाङ्कुशकरस्तदा ।
महाबला महोत्साहाः कुठारवरपाणयः ।
सिन्दूरारुणफलाग्रास्त्रिपुण्ड्रपरिशोभिताः ।
रक्षन्ति ते गणास्तत्र प्राकारं तच्च गोपुरम् ।
सप्तलक्षामितबलाः गाणेशा गणपास्तथा ।
तत्रैव देवदेवस्य शासनाच्चन्द्रमौलिनः ॥
गणेशोऽपि सदा ध्यायन् गणेशेश्वरपूजकः ॥
तत्रेष्टलिङ्गं तत्रैव वरप्राकार गोपुरम् ।
नवरत्नचितं दिव्यं मणिस्तम्भचितान्तरम् ।
गणेश्वराख्यं तल्लिङ्गं मणिधामगतं तदा ।
प्रोद्यत्कुम्भपताकाग्र पवनाधूत साञ्चलम् ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्वपुष्करधृतोत्तुङ्ग कुम्भपञ्चतैरपि ॥(पञ्चामृतैरपि)
सुधाधाराभिरासिञ्चच्चन्दनालेपि(प)सुन्दरम् ।
फणामणि महामौलि रत्नाभरणशोभितम् ।
सोऽद्य सम्पूजयत्येव बिल्वमन्दारचम्पकैः ।
दूर्वाभिः कमलैरीशं धूपैर्दीपैर्मनोहरैः ।
नैवेद्यैर्विविधैश्चैव ताम्बूलैश्छत्र चामरैः ।
गानैर्नाट्यैर्मृदङ्गाब्जकाहलानां च निःस्वनैः ॥
भस्मरुद्राक्ष सम्पन्नःस्तौति देवं महेश्वरम् ॥

गणेश उवाच

गणेश त्रिगुणातीत भगणाधीशमस्तक ।
गर्जन्मेघगणोद्भूततटिद्गण जटामल ॥
व्योमकेश भगवच्छूतिमौलि-
स्तोम साम विनुताखिल सोम ।
भूमभौममहिमागम काम-
धूमधामबहुलद्युतिकण्ठ ।
क्षयद्वीर मारापहाराद्य शम्भो
वीर धीर सुरशेखर पाद ।
घोरान्धकासुरनिबर्हण काल काल

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

क्रूरान्तर त्रिपुरगर्वहराव्ययेश ॥

दहरगगनशेखरोऽसि शम्भो

निरवद्याखिललोक सौख्य भूमन् ।

त्रिगुणगति विदूर दर्शिताद्य

प्रकटितवेदवचोभिरीड्यपाद ॥

करेकुरङ्गं स्वकपर्दगङ्गं

हारे भुजङ्गं यमिहृत्सुसङ्गम् ।

बालाकृताङ्गं सितभस्मसङ्ग-

मनङ्गमातङ्गहरं भजामि ॥

इति स्तौति सदा शम्भुं कैलासे स गणेश्वरम् ।

गणनाथो गणवृतः सदाशिवगणाग्रणीः ।

स्कन्द उवाच

तत्पाति गोपुरं शम्भोर्मणिप्राकारमप्यसौ ।

स्वकीयैर्गणपैः सार्धं चन्द्रचूडस्य शासनात् ।

हरिन्मणि कृताम्बरं हरितगोपुरं पश्चिमे

विराजिततलाङ्कणैर्वृषललामशृङ्गप्रभैः ।

गरुन्मणिवरप्रभं विततसौधरत्नोत्तमं

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वरप्रवरसुन्दरप्रकटवप्रप्राकारकम् ॥

स्वबाहुबलमाश्रितो द्विरद वक्त्रजैःसद्गणैः ॥

प्रयाति(प्रपाति)गणनायकः शिवपदाब्जसंसेवकः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णने गणेशकृत स्तुतिर्नाम चतुर्विंशोऽध्यायः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ पञ्चविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

कैलासान्तरतः प्राच्यां पुष्परागादिनिर्मितम् ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन प्राकारं वरगोपुरम् ।
उद्यद्भानुशताधिक्यचाकचक्यमनोहरम् ।
पुष्परागमणिप्रोद्यद्वृषभैः समधिष्ठितम् ।
प्राकारं लक्षमानेन मनसा शूलिना कृतम् ।
रुद्रावतारचरितैर्वेदिकापट्टिकान्वितम् ।
राजद्वृषभकुम्भाग्रदोधूयितपताककम् ।
पुष्परागमणिज्योतिस्तिरस्कृतशशिद्युति ।
तत्रैवान्तर्महारत्नगर्भमण्टपमुत्तमम् ।
स्तम्भैश्च दशसाहस्रैः समुन्नतिमनोहरम् ।
शिखाभिर्मणिक्लृप्ताभिर्वलिभिश्चुम्बिताम्बरम् ॥
नानारत्नमहावेदीपीठविद्रुमपुत्रकैः ॥
शोभितं रत्नगुच्छाच्छमालालम्बितपीठकम् ॥
तत्र सिह्मासने दिव्ये सर्वरत्नगणैश्चिते ।
धूपदीपादिबहुले मुक्तामालापरिष्कृते ।
वितानै द्योतितदिक्चक्रे नानारुद्रगणैर्युते ।
षष्टिसाहस्रसङ्ख्याकैरहिमन्युभिरुद्धतैः ।
त्रिपुण्ड्र(ट्र)विलसत्फालै रुद्राक्षवरभूषणैः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

त्रिशूलोद्यत्करैःशुभ्रैर्हेतचापशरावृतैः ।
जटातटनिबद्धेन्दुशेखरैरिन्दुसप्रभैः ।
समन्तात्सेवितो नित्यं वृषो धर्माकृतिर्महान् ।
धर्माधारमहापादो युगनामोरुपादकः ।
सत्यांशसुखुरोद्दामवर्णाश्रमकृताङ्घ्रिकः ।
मणिमञ्जीरनिनदनानाधर्मैकशब्दवान् ।
चतुर्वेदोपवेदोद्यद्वेदान्तमतदन्तकैः ।
पुराणन्यायमीमांसाद्वयतन्त्रोरुघण्टकः ।
पूर्वसिद्धान्तराद्धान्ततत्वशब्दघणाघणः ।
ग्रैवेयशोभितोदारघण्टाकलितकन्धरः ।
कैलासो जङ्गम इव श्रृङ्गद्वयविभूषितः ।
सुधामण्डलजोत्तुङ्गसुपाण्डरमहाच्छविः ।
संस्थितो देवदेवस्य सन्निधौ नन्दिकेश्वरः ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन गात्रैः कर्पूरसन्निभैः ।
उद्यत्सुधांशुपूर्णाङ्गो लक्षयोजनपृष्ठभूः ।
ककुदा दशसाहस्रयोजनोन्नतवृत्तया ।
मुखेन त्रिंशत्साहस्रं नेत्रयोर्द्विसहस्रकम् ।
कर्णयोःपञ्चसाहस्रं विषाणे च सहस्रकम् ।
नासाविवरमुक्ताच्छनासा(श्वास)पञ्चसहस्रकम् ।
सहस्रयोजनायामलेलिहानाग्रजिह्वकम् ।
पश्यन्ननिमिषेणैव लोचनाभ्यां महेश्वरम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्वपृष्ठास्तृतरत्नाच्छपल्याणालम्बिमौक्तिकम् ।
स्वनासाविवरोत्थानवातोद्धूतमहागिरिम् ।
तद्वातोद्धूतवेलाश्चाप्युद्यतोच्चतरङ्गकाः ।
समुद्राः सरितश्चैव तच्चलत्खुरदारिता ।
भूर्भाति कम्पिता शैलैः सागरैश्च विलोलिता ।
श्रृङ्गकोटिमणिभ्राजिमकुटेन विराजितम् ।
कर्णालम्बिशशिज्योतिर्धवलालम्बिचामरम् ।

पञ्चाशल्लक्षमानेन पादैःखुरवरैर्युतम् ।
दशसाहस्रविस्तारैरिन्द्रनीलमणिप्रभैः
खुराघृष्टगिरिव्रातं नादामोदित(नूदित)कन्दरम् ।
सास्नया लम्बितात्यच्छपञ्चसाहस्रयोजनम् ।
हुंभारवमहाभीतत्रैलोक्यतलवासितम् ।
कामधेनुगणैश्चैव कोटिभिःपरितो वृतम् ।
शरच्चन्द्रप्रभाभास्वद्गिरिमौलिविदारणम् ।
लम्बिना वृषणेनापि शतयोजनकेन च ।
वालेन त्रिंशत्साहस्रयोजनेन विल(नाव)लम्बिना ॥
चामराग्रमहाकेशपुच्छभारेण शोभितः ।
मुक्तामाणिक्यजालैश्च प्रोत्थितेनामितप्रभः ॥
तत्रास्ति गोपुरं शम्भोर्धाम तत्र महेशितुः ।
प्राकारराजद्वृषभं तस्येष्टं लिङ्गमैश्वरम् ।
कामधेनुरसोद्भूतैःपयोभिरभिषिच्य च

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

गन्धैर्बिल्वैश्च मन्दारैःपङ्कजैर्धूपदीपकैः ।
नैवेद्यैः पायसापूपताम्बूलच्छत्रचामरैः ।
सम्पूज्य स्तौति धर्मेशं भस्मरुद्राक्षशोभितः ।
मुक्तात्रिपुण्ड्रफालाङ्कः शशिधृच्छृङ्गयोर्द्वयोः
पश्यन्संस्तौति हृष्टात्मा नादकीलितदिक्तटः ।

धर्म उवाच

दक्षपक्षकृतशिक्षमहोक्षो-
द्वाहिताक्षितिलकं सुरवीक्षम् ।
कुक्षिगाखिलजगद्गतधाक्षी(क्षिः)
पक्षिवाहसुतकायविलक्षम् ॥
भूमिमण्डलतलातिगमूलं
कोलरूपहरिणा न विलोकि ।
अब्जजाण्डजगती विवदेते
पादमौलिकलने तव शम्भो ।
सिन्धूनिषङ्गं वृषभं तुरङ्गं
महाङ्गचर्माम्बरमुद्यताङ्गम् ।
इन्दूत्तमाङ्गं हरये रथाङ्गं
भूते महोक्षाङ्गगतं हृदक्ष(ग)म् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सूतः

इत्थं स्तौति महादेवं धर्मो वृषवपुर्धरः ।
स एव धर्मो देवेशं वहत्यत्यन्तभासुरम् ।
प्राच्यां तद्गोपुरवरं प्राकारे गणपैर्वृतः ।
पाति तद्देवदेवस्य स्मरहर्तुश्च शासनात् ॥
श्रीमत्कैलासशृङ्गे शिववरगणपैः(सिन्धुरास्यानुगैश्च
कौमारैर्गणपैवृषेन्द्रगणपैः) रुद्रैःसमन्ताद्वृतम् ।
निखिलजगदधीन्द्रैर्विष्णुना देवसङ्घैः
श्रुतिगणमुनिवर्यैश्चिन्तितुं नाक्षमं तत् ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णने वृषस्तुतिर्नाम पञ्चविंशोऽध्यायः ॥

॥ षड्विंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

तदुत्तरेऽस्ति प्राकारो वैडूर्यमणिरञ्जितः ।
वैडूर्यानन्तसूत्रैश्च पीतास्तत्रस्थदिक्तटाः ।
तत्र गोपुरमुत्तुङ्गं वैडूर्यमणिशोभितम् ।
आपीठशिखरप्रोतरुद्रचारित्रशोभितम् ।
पञ्चलक्षप्रमाणेन महावैडूर्यसद्वृषम् ।
पट्टिकादेवकोष्ठैश्च कपोतैः पालिपालकैः ॥
मणिकुम्भोल्लसच्छुभ्रं तत्तु पञ्चशताञ्चितम्

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नव लक्षं रुद्रगणाःशम्भोरुद्यतशस्त्रकाः ।
त्रिपुण्ड्रविलसत्फालाः कपर्दधृतचन्द्रकाः ।
मत्तमातङ्गसङ्काशा युवानो मृष्टकुण्डलाः ।
रक्षन्ति परितस्तच्च प्राकारवरगोपुरम् ।
तस्यान्तरे हि सुमहन्नानामणिगणान्वितम् ।
देव्यास्तु भवनं श्रीमत्सौधपङ्क्तिविभूषितम् ।
रम्यमाणिक्यखचितस्तम्भापारसहस्रकैः ।
हीरसारमहाधारैः पुष्परागालि नीलकैः ।
वैडूर्यकैश्च गोमेदैर्मुक्ताविद्रुमकल्पितैः ।
पुष्पराग मणिक्लृप्तैः गोमेदवलभीयुतैः ॥

हरिन्मणिवरोद्भूतैः मुक्तामणिसरोज्ज्वलैः ।
सुप्रवाललतास्तम्भैःकुरुविन्दोरुवेदिकैः ।
रत्नहीरकगोमेदपुष्परागविनिर्मितैः ।
बालप्रभाकराकारैर्मणिश्रृङ्गविराजितैः ।
देवीक्रीडारसैः सिंहैः पर्यन्तावलिशोभितैः ।
शरच्चन्द्रसमाकारैः स्फटिकोत्तमरञ्जितैः ।
विकृतास्यलसज्जिह्वैः सटाशोभितकन्धरैः ।
तत्रान्तर्भवनं देव्या दशसाहस्रकल्पितम् ।
योजनानां च परितो नवरत्नविचित्रितम् ।
उद्यदिन्दुकरप्रख्यं नानाशिल्पैकसुन्दरम् ।
तत्र देव्या महापीठं कोटिभास्करसन्निभम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

हीरताराराणाकारप्रभावलिविराजितम् ।
सौधमध्ये मणिक्लृप्तसिंहासनवराश्रया ।
हरिन्मणिमहामञ्चदोलान्दोलितविग्रहा ।
हल्लीसलास्यललितयोगिनीगणसेविता ।
कदाचित्सा महादेवी प्रवालवरपीठगा ।
प्रवालवरपीठस्थरत्नपीठवराश्रया ।
माणिक्यसौधमध्यस्था भूषिता चारुभूषणैः ।
कदाचित्पुष्परागोत्थसौधमध्यैकवासिनी ।
लीलाकौतुकभूताच्छरविसोमजकन्दुका
हननाच्च तयोरूर्ध्वाधोगतैः सततं द्विज ।
उदेति सूर्यश्चन्द्रश्चाप्यस्तमेत्यप्युदेत्त्यपि ।
करतालेन देव्यास्तु तस्मिन् सौधवराग्रतः ।
रत्नसौधतलोद्दामजालकान्तरसञ्चरा ।
सुधाकरकरास्फारप्रासादवरकौतुका ।
पुष्पवाटीपरिवृतरत्नसौधवराश्रया ।
मुकुरागारमध्यस्था कदाचिद्वरदा शिवा ।
पुष्पमण्टपमध्यस्था पुष्परागगृहान्तरे ।

रत्नवीटीकरा भास्वद्रत्नकङ्कणभूषिता ।
कदम्बवनमध्यस्थहीरसौधवराश्रया ।
लीलालालितरत्नाच्छकीरवीरकरा शिवा ।
शारिकाव्यक्तक गिरा तुष्टा नीलज सौधगा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सुदीपितमहानीलकबरभ्रान्तिमस्तका ।
वरभूषणभूषाढ्या रणच्छिञ्जानपादुका ।
रत्नपात्रस्थितानेकफलालोकनतत्परा ।
पुष्पगुच्छमहाहाराप्यापीडामोदहस्तका ।
सुधामुखरितामोदा रत्नपात्रकरा क्वचित् ।
मकुटोद्दामचन्द्रांशुरश्मिसारालका शिवा ।
सुरत्नकन्तुकास्त्राविकेशपाशमनोहरा ।
योगिनीदर्शितानेकरत्नादर्शविलोकिनी ।
चन्द्रकान्तशिलाजालसौधमध्यनिवासिनी ॥
नयनाञ्जनकाक्लृप्तरत्नभ्राजच्छलालका
करमुद्राविनिर्यच्छ्रीर्नखकाञ्चितमुद्रिका ।
हीरभ्राजितला रक्तच्छविका पदभासुरा ।
नीलवेणीचितानेकरत्नसेवन्तिकाततिः ।
महार्हहेमखचितवसनाञ्चलमौक्तिका ॥
परिधत्तेऽम्शुकं देवी मणिभ्राजिगृहान्तरम् ।
धूपधूमपरिष्कारगन्धबन्धैकसुन्दरम् ।
मणिहर्म्यान्तरे पीठे सुमनोगुच्छभासुरे ।
रत्नाम्शुदीपकोद्दामप्रभाभासितदिक्तटे ।
संस्थिता दर्शितानेकरुद्राणीवदनाम्बुजे ।
सुचन्दनद्रवासारवराङ्कितनुच्छविः ।
सुरमन्दारपुन्नागकेतकोद्भासिशेखरा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

चम्पकाशोकदमनोशीरकण्टसुपाटलैः
मल्लिका मालतीजातीधम्मिल्लभरशोभिता ॥
कस्तूरीचन्द्रगन्धाक्तपटवासैकसुन्दरा ॥

मृगनाभिसुगन्धोद्यत्कुचान्तरितभासुरा ।
निचोलग्रथितोद्दामभुजावलिविराजिता ।
रुद्राणीकरसिन्दूरकृतसीमान्तरेखिका ।
सुरत्नतिलकभ्राजिसोमधामसमानना ।
हस्ताङ्गुलीयविलसत्प्रभाभूषितदिक्तति: ।
वैदूर्यसौधमध्यस्थरुद्राणीनृत्तदर्शिनी ।
नीलरत्नकृतालाबुमणिसारिजहीरकैः ।
ऊर्ध्वबद्धमहातन्त्रीवीणावाद्यादरा क्वचित् ।
गायन्ति मधुरोदारं शिवनामैव सुन्दरम् ।
शरच्चन्द्राच्छनिकरा चामरैर्वीजिता क्वचित् ।
मयूरैर्मणिदण्डैश्च व्यजनैर्वीजिता शिवा ।
पर्वोत्थशर्वरीनाथतिरस्कारिमणीसरैः ।
भ्राजच्छत्रावृतमुखताम्बूलरसमोदिता ।
वीटिकालग्नसुकरा पश्यंश्चित्रपटं स्थिता ।
सदाशिवस्य सद्रूपं लिखितं लेखकेशितुः
विद्रुमाभरदच्छादिबिम्बाकारसुशोभिता ।
रत्नग्रैवेयचिन्ताकलोलमुक्तांशुसप्रभा ।
क्वणत्किङ्किणिकाभास्वद्रत्नहस्तसरैर्युता ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तपनोडुपविभ्राजिताटङ्कयुगलाधृतिः ।
उद्यत्कविनिभात्यच्छमुक्तानासावृतास्यका ।
रत्नगङ्गमहासारधारागृहवराश्रया ।
कटीतटनिबद्धाच्छरत्नकाञ्चीविराजिता ।
प्रपादपङ्कजोद्दाममणिमञ्जीरभासुरा ।
रणच्छिञ्जानमधुरहंसारावैकसुन्दरा ।
मराळराजगमना दिव्यहारावृताङ्गका ।
बङ्गिकानागबन्धोद्यद्बाहुवल्लीविराजिता ॥
कूर्पराग्रललन्मुक्तागुच्छसञ्छादि(सच्छयित)छविः ।
भालम्बितरत्नालिललामावलिशोभिता ।

सूर्यचन्द्राङ्कितोदारशिरोभूषणभूषिता ।
योगिनीकोटिभिस्तत्र सेविता परमेश्वरी ।
हरिन्मणिमहासौधे मुदिता संस्थिता शिवा ।
दिव्योपधानसङ्क्लृप्तमणिमञ्चे कृतास्तृते ।
धूपामोदितदिक्चक्रे मणिदीपमनोहरे ।
वितानलम्बिमुक्तौघगुच्छसञ्छादिताम्बरे ।
पादबाहूपधानेषु स्वास्तृते व्यहरच्छिवा ।
रुद्राणीगानधाराभिः वीणानादानुगा शिवा ।
श्रृण्वन्ती शिवनामानि संस्थिता वैद्रुमे गृहे ।
सुवर्णकदलीगुच्छैर्हरिन्मणिनिभैर्द्रुमैः ॥
तन्मध्ये स्फाटिकमणिकृतसौधवराश्रया ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तमालसालनीपादिवृतसौधे गरुत्मतः ।
मणिक्लृप्तमहापीठे संस्थिता मुग्धदर्शना ।
लावकानां मयूराणां कुक्कुटानां मनोहरम् ।
मेषसारङ्गशृङ्गोद्यत्स्फारनाराविदिक्तटम् ।
रम्यं रत्नाब्जिनीतीरं बद्धैर्दिक्षु मणीन्द्रकैः ।
सोपानतीरसङ्क्लृप्तमणिसुन्दरमण्टपे ।
रत्नपञ्जरमध्यस्थान् रत्नशारीशुकाञ्छिवा ।
पश्यन्ती दाडिमीबीजं ददाति शुकवक्त्रके ॥
पूगद्रुवेष्टितापारद्राक्षावल्लीसुगुच्छके ।
सन्ध्यावल्लीसुमारक्तचन्द्रिकापुष्पशोभिते ।
पर्यन्तकुल्यातीराच्छमणिबन्धसुधोपमः ।
पाथोजविकसत्फुल्लहल्लकामोदमोदिते ॥
पूगद्रुमौलिसञ्छादिमणिहर्म्योरुमञ्जगा ।
क्रीडाशिखण्डिविहित-ताण्डवं पश्यती शिवा ।
महामणीन्द्रसङ्क्लृप्त सौधैरुपरि कल्पिते ।
नानाचित्रपटीक्लृप्तपटाम्बरगृहादरा ।
तिरस्करिणिका क्लृप्तचतुर्दिक्षु मनोहरे ।

मणिकुम्भोद्यते देवी मणिस्तम्भविभूषिते ।
सखीभिःसह सँल्लापं कुर्वन्ती संस्थिता क्वचित् ।
रथाकारमहासौधे मणिचक्रैर्हयैस्तथा ।
पर्यन्त इव तत्सौधे सिह्महंसविराजिते ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्रैवान्तर्गृहे देव्याः क्रीडाभवनमीशितुः ।
श्रीचक्राकारमतुलं तन्मणीन्द्रमनोहरम् ।
सहस्रयोजनायामं मणिचित्रगवाक्षकैः ।
हंसपद्ममहाव्यालिपालीचित्रैर्विचित्रितैः ।
मणिस्तम्भमहासारधारारञ्जितभूतलैः ॥
वितानमालाकलितैर्मुक्तागुच्छालिलम्बितैः ।
मणिमञ्चैर्महापादैर्लम्बिनोऽधस्थितैरपि ।
तेषूद्यता महाशय्याः सोपधानमनोहराः ।
चन्द्रमण्डलसङ्काशाःफेनगोक्षीरसप्रभाः ।
सुमामोदितगन्धाढ्या मल्लिकापुष्पसंस्तृताः ।
भ्रमद्दीपगृहभ्राजन्मणिचित्रविभूषिताः ।
देवस्य देव्याःक्रीडादिरसचित्रोरुकुट्टिमाः ।
धूपवृक्षैर्दीपवृक्षैर्मणिक्लृप्तैःसहस्रशः ।
ताम्बूलकल्पपात्रैश्च मणिशृङ्गारकैः शुभैः ।
धूपपात्रैर्दीपपात्रैः पुष्प ताम्बूलपात्रकैः ।
फलपूर्णै रत्नपात्रैर्मणिकुम्भैः सुधायुतैः ।
धूमामोदिमणिद्योतिविराजितमनुत्तमम् ।
मणिपूत्तलिकाक्लृप्तचारुचामरवीजनैः ।
व्यजनादर्शताम्बूलधृतपुत्तलिकागणैः ।
गणैश्च रहितो देवःसखीविरहिता शिवा ।
तस्मिन् श्रीचक्रसौधे तु क्रीडतस्तौ शिवौ मुने ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्द उवाच–

कैलासे नवशक्तिरत्नविलसत्पीठे महातत्त्वा-
ग्जाते नैकगकोटिविस्तरयुते श्रीचक्रमध्यङ्गते ।
बिन्दौ चन्द्र दिनेशकोटियुगले मञ्चे च तं पीठके
पञ्चब्रह्ममये वयं गिरिजया सार्धं हृदा दध्महे ॥
कैलासे नवरत्नहर्म्यविलसन्मञ्चे सुधाम्भोनिधे–
र्मध्ये कल्पकवाटिकापरिवृते चिन्तामणीभायुते ।
सार्धं यो जगदम्बया रविमयं चैकं सुधावर्ष्मणो
रूपं कन्दुकमुत्क्षिपत्यनुदिनं तेनैव रात्रिर्दिवा ॥
मूर्तियों विधिविष्णुरुद्रसुरराडष्टौ पुमर्थानपि
चत्वार्येव युगानि वेदनिवहं दिव्यं फलानां गणम् ।
कुर्वन्नेव चतुर्दिशात्मकमठावैचित्र्यचित्रे पटे
दीव्यन् सार्धमशेषभाग्यनिव–हे(हैःकृत्वा गृहं सम्मतम्)
–(कालं कर्म च पाशकं स हि शिवो दीव्यन्) सहास्तेऽम्बया

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे देवीप्रस्ताव वर्णनं नाम षड्विंशोऽध्यायः ॥

॥ सप्तविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच–

तत्रैव देव्याः सदनं पुनरन्यन्मनोहरम् ।
गारुत्मतमणीभास्वच्छतयोजनविस्तृतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वलभीरोचितानेकगवाक्षोद्यतकुम्भकम् ।
मणिपीठोज्ज्वलत्स्तम्भक्लृप्तविद्रुमपुत्रकम् ।
सुरत्नपनसैश्चैव सुरत्नकदलीफलैः ।
सुरत्ननारिकेलाच्छपूगसङ्घमनोहरम् ।
सुरत्नकेतकफलालम्बितच्छन्नभूतलम् ।
पुष्पमालारसास्वादभ्रमद्भ्रमरसङ्कुलम् ।
तस्मिन् दिव्ये महामञ्चे पुष्पशय्याविराजिते ।
दमनोशीरकायुक्तवितानाच्छादिताम्बरे ।
सुरत्नपङ्कजलसन्मालिकासमलङ्कृते ।
अम्लाने सर्वदा तस्मिन् मुकुरोत्तुङ्गकुट्टिमे ।
रुद्राणीभिः परिवृता नित्यमास्ते महेश्वरी ॥
सुपुष्पालकधम्मिल्लास्ताराधिपसमाननाः ।
तरुण्यो रूपसम्पन्नाः कुम्भिकुम्भाभसत्कुचाः ।
मणिग्रैवेयहाराढ्या मुक्तारत्नाङ्गदैर्युताः ।
मुक्तानासावृताःसर्वाश्चन्द्रिकाक्लृप्तशेखराः ।
दिव्याङ्गरागसुभगा रणन्मञ्जीरकाङ्घ्रयः ।
तास्तत्र सौधवर्येषु देव्यो विद्युल्लता इव ।
सञ्चरन्ति सदा देवीं सेवन्ते जघनोन्नताः ।
महार्हवसनोपेतास्तिलकालङ्कृताननाः ।
ताम्बूलरागरक्ताच्छबिम्बाधरमनोहराः ।
चामराग्रकराः काश्चित्काश्चिच्चन्दनधारिणः(ण्यः) ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

काश्चित्कालाञ्जिकापाणी(हस्ताः)काश्चिच्छत्रधरास्तथा ।
ताम्बूलरत्नपेटीं च धृत्वाञ्जनकरास्तथा ।
काश्चित्कङ्कतिकाहस्ता भूषापेटीधरास्तथा ।
हरिद्राकुङ्कुमहस्ता तथालक्तकधारिणी ।
(सिन्दूरधारिणी) काश्चि(चि)त् पादुकासक्तसत्करा ।
रत्नहेमाम्बरादीनि मणिप्रोद्यन्निचोलकम् ।
रत्नवीणाधरा काचिल्लीलाशुककरा तथा ।
हरिन्मणिमहापिञ्छमयूरवरधारिणी ।
रत्नादर्शकरा काचित् प्रफुल्लसुमधारिणी ।
चम्पकाशोकहस्ताश्च रत्नभृङ्गारसत्कराः ।
खड्गखेटकनिर्स्त्रिंशशरकार्मुकपाणयः ।
निषङ्गसज्जितकरा लीलाकन्दुकधारिणी ।
हल्लीसलास्यरत्नाच्छदण्डमण्डितसत्कराः ।
अक्षपेटीधराःकाश्चित् कस्तूरीगन्धसत्कराः
रत्नपात्रस्थितापारगन्धगन्धितदिक्तटाः ।
पटवाससुवासेन हारगुच्छकशेखरैः ।
पात्रैः प्रोद्यत्करा भान्ति काश्चिच्चूलकरास्तथा ॥
शारिकाबोधनोद्युक्ता देवीनामानि सादरम् ।
सुधूपवृक्षधारिण्यः परा दीपकरास्तथा ।
गन्धतैलावसिक्तोद्यद्दलकुम्भकरास्तथा ।
ताम्बूलपात्रविततकराः फलकरास्तथा ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पद्मोत्पलकराः काश्चिदङ्गरागकरास्तथा ।
फलजालयुतापारस्वर्णपात्रलसत्कराः ।
मणिकुम्भसुधापूरकराः काश्चिन्मनोहराः ।
एवं सेवन्ति ता देवीं रुद्राण्यः परितोऽम्बिकाम् ।
तत्तत्सेवारसाभिज्ञा देव्याश्चित्तानुवर्तिनीः(काः)

प्रासादेषु च मञ्चेषु मणिसिह्मासनेषु च ।
पुष्पशय्यां तथा काश्चित् कुर्वन्ति सुक(कु)थावृताम् ।
भक्ष्यभोज्यान्नकुशला पेये रसवरे तथा ।
देवीं सेवन्ति तास्तत्र रुद्राण्यो नवयौवनाः ।
तत्र देव्या महासौधे नवरत्नविचित्रितम् ।
गर्भागारं महेशस्य रम्यं देवीश्वरस्य च ।
प्राकारगोपुरोपेतं रत्नतोरणमण्डितम् ।
माणिक्यमुख(कु)रोद्दामरुद्रक्रीडावृषैर्युतम् ।
सुरम्यरत्नकलशपताकाभ्राजिशेखरम् ।
तत्र लिङ्गं सुधापूरधवलीकृतदिङ्मुखम् ।
काकोदरफणाभ्राजिबिल्वालङ्कृतमस्तकम् ।
सुधाधामक खण्डोद्यद्रत्नगोळकभूषितम् ।
तद्वै देवीश्वरं लिङ्गं पूजयत्यम्बिका सदा ।
सुधासागरनीरोत्थकलशैर्नवरत्नजैः ।
पञ्चामृतमहाधारागन्धामोदैश्च नीरकैः ।
यक्षकर्दमजालेपवेष्टनाम्बरसुन्दरम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

बिल्वचम्पकधुत्तूरलक्ष्मीनी(?) ।
जातीसारावलीशोभिलिङ्गमौलिमनोहरम् ।
तक्कोलागरुजोद्भूतधूपधूमैः शिवा तदा ।
कुरुविन्दमणिज्योतिर्दीपैरुद्योतितान्तरम् ।
सुपुण्डरीकमालाभिर्नवनीलोत्पलस्रजा ।
हरिन्मणिनिभैर्विल्वैः(बिल्वैः)स(स्व)हस्तैः पूजयेच्छिवा ।
भक्ष्यभोज्यवरान्नानां राशिभिः शैलकन्यका ।
ताम्बूलैःखदिरसार स्वर्णकर्पूर खण्डकैः ।
नीराजनैर्मुखरितशङ्खकाहलमर्दलैः ।
वीणावेणुजमड्डूत्थदुन्दुभ्यावातनिःस्वनैः ।
रुद्राणीनर्तनैश्चैव योगिनीगणवादनैः ।
त्रिकालं पूजयत्येव त्रिपुण्ड्रललितालका ।
रुद्राक्षकीलितापारमुक्तामणिसरोज्ज्वला ।
सोमशौचे वाससी सा अङ्गे धारिणी शिवा ।
संस्तुवन्ती महालिङ्गं देवीश्वरमतन्द्रिता ।
कृताञ्जलिपुटा देवी प्रहृष्टं चाष्टविग्रह ॥

देव्युवाच-

हर हर परिपाहि दीनबन्धो
पुरहर देव दयानिधान धीर ।
मुरहरपरिपूजिताङ्घ्रिपद्म

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रकटसुधाकरशेखरोरुवीर ॥

करिवरखरचर्मवस्त्र शम्भो

उरगवरोत्तमहारमारमार ।

परिपाहि दयानिधान भर्ग

त्रिणयन कालगलाविहीनदेह ।

श्रुतिवरतुरगोत्तमाद्य शम्भो

गरगल नीलतमालपुष्पमौले ॥

भवभयहर कारणातिगान्तकारे

हरिगिरि शरवरकार्मुकात्तपाणे ।

परिपाहि विभो त्रिशूलपाणे

नरहरिकृत्तिवसान बालपाल ।

विधिकन्धरशोभिहस्तपद्मा-

नलनयनाग्निविदग्धकामदेह ।

इमांदवरसामजप्रकटस्तोभगुम्फादरं

(हिमाचलवरात्मजा स्तुतिवरे निबद्धादरं)

सनन्दनसनातनैःकलितवन्दनं शङ्करम् ।

अनिन्दितगुणोत्तमं सुमुनिवृन्दवृन्दारकैः

पिचण्डिलसुतुन्दिलैर्गणवरौघ(वरैः)प्रणृत्तादरम् ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

स्कन्द उवाच-

इति संस्तुवते(संस्तुवती)देवी देवीशं परमेश्वरम् ।
रुद्राणीगणसंवीतयोगिनीगणसेविता ।
महाकैलासमध्यस्था देवदेवाङ्कसंश्रया ।
सापि देवं जगन्माता पूजयत्यनिशं शिवा ।
देवदेवं महादेवं गोवृषोत्तमगामिनम् ।
वतंसितसुधाधामशेखरं श्रुतिसंस्तुतम् ।
जटालकं निटिलगानलनेत्रं महेश्वरम् ।
नीलकण्ठं विरूपाक्षं सोमसूर्यानलेक्षणम् ।
कुरङ्गरञ्जितकरं कालकालं कृपानिधिम् ।
भस्माभ्यक्तं त्रिपुण्ड्राङ्कं रुद्राक्षवरहारकम् ।
महोरगफणारत्नमालाकीलितकन्धरम् ।
उद्यदिन्दुकरप्रख्यं कर्पूराभकलेबरम् ।
दिव्यासिंहासनासीनं महाकैलाससौधगम् ।
गणस्कन्दमहानन्दिभृङ्गिचण्डीशसेवितम् ।
मकुटोद्दामगङ्गोत्थरयशोभितमस्तकम् ।
अब्जमित्राग्निनयनं सोमखण्डोज्ज्वलालकम् ।
उत्फुल्लपुण्डरीकाच्छमालाललितकन्धरम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देवनन्दन मन्दार वरमालाविभूषितम् ।

खपटंपरितोदग्धत्रिपुरासुरगोपुरम् ।

अन्धकान्तकमाशास्यं स्वभक्तजनवत्सलम् ।

नमिता(प्रणता)नेक देवादिमकुटोज्ज्वलपादुकम् ।

वामदेवं महासामस्तोमस्तुतमतीन्द्रियम् ।

रथन्तररवप्रीतं राजद्राजन(राजद्योगीन्द्र)तोषितम् ।

महावैराजराजश्रीराजाराजकलाधरम् ।

सर्वोपनिषदां सारमेकीभूतं महेश्वरम् ।

ध्यायन्ती सा महादेवी स्वमनःपद्मसंश्रयम् ।

तद्ध्यानसारधाराभिः प्लाविताननपङ्कजा ।

नान्यत्साऽचिन्तयद्देवी जगज्जन्मादिसंस्थितिम् ।

स्कन्द उवाच–

इत्थं ध्यायति चन्द्रशेखरपदं प्रोत्फुल्लहृत्पद्मगं

देवी नन्दननन्दनेऽपि गिरिजा सा पारवश्यान्तरा ।

नान्यत्किञ्चिदमन्यत त्रिभुवने निःसारमेतज्जग-

तुच्छीकृत्य महाच्छमानसपरा स्वात्मानमीशं हृदि ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासवर्णने देवीपूजास्तुतिर्नाम सप्तविंशोऽध्यायः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

॥ अष्टाविंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

तस्यान्तरे च प्राकारो नवरत्नशिलाचितः ।
अष्टाशीतिसहस्राणां योजनैश्च प्रकल्पितः ।
चतुर्दिशं महेशेन मनसैव प्रकल्पितः ।
ब्रह्माण्डोर्ध्वगमौली स प्रोद्यद्भानुसहस्रभाः ।
न देवा न च गन्धर्वा न यक्षोरगराक्षसाः ।
गणेन्द्रैरपि दुष्प्रेक्ष्यः प्राकारो रत्नकलिपतः ॥
तत्र शैलाः शिवेनैव अष्टदिक्षु प्रतिष्ठिताः ।
निषधो हेमकूटश्च विन्ध्यो मलयदर्दुरः ।
मन्दरो हिमवांश्चैव नीलोऽत्रैव प्रकाशितः ॥
तेषां तपस्यया शम्भुः संस्तुतो नितरां तदा ।
स्वावासेऽपि महाशैले महाकैलासपर्वते ।
तेषां तत्र निवसतिं ददौ कारुण्यतः शिवः ।
अन्यत्र ते शिलाशैलाः कैलासे रत्नसन्निभाः ।
तत्प्राकारस्याष्टकोणेषु विहिताः शूलपाणिना ।
पूर्वतो निषधो भाति चाग्नेय्यां हेमकूटकः ।
विन्ध्योऽसौ दक्षिणे भाति मलयो निर्ऋतौ स्थितः
वारुण्यां दर्दुरो भाति वायव्यां भाति मन्दरः
हिमवानुत्तरे भाति चैशान्यां नीलपर्वतः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

अष्टदिक्षु स्थिता एते महाकैलासपर्वते ।
स्वमौलिभिर्भासयन्ति दिशां स्तोमं नगोत्तमाः ।
तन्मौलिसौधशिखरैश्चन्द्रसूर्यादिकान्तिकैः ।
माणिक्यकान्तो निषधो ह्यैन्द्र्यामिन्द्रधनुःप्रभः ।
चन्द्र(इन्द्र)गोपनिभो भाति भाभासितदिगन्तरः ।
अभ्रङ्कषैः स्वशृङ्गाग्रैर्लेलिहान इवाम्बरम् ।
तन्मौलिषु स्थितापाररत्नगोपुरभासुरः ।
नानारुद्रावतारैश्च वृषभैश्चैव शोभितः ।
भाति भासितदिक्चक्रो मुष्णन् चक्षूंषि कान्तिभिः ।
तच्छैलमौलिजोत्तुङ्गगजरत्नोरुकुम्भकः ।
सहस्रसिन्धुरोत्तुङ्गधरपीठोऽमितप्रभः ।
महातलो महासौधः सहस्रस्तम्भमण्डितः ।
दाडिमीबीजसङ्काशःस्वच्छ कान्तिततोरुभाः ।
सोपानवेदिकोपेतःसहस्रतलमण्डितः ।
पद्मरागमणिस्तम्भः कलशैश्चैव शोभितः ।
नानारत्नमहामालापरिष्कृततदन्तरः ।
तद्रत्नरत्नकान्त्या च सैन्द्री दिग्रत्न वर्णका ।
विभाति मण्डलं भानोस्तत्सौधारुणकान्तिभिः ।
आरक्तं हि नभो विप्राः भाति तच्छैलकान्तिभिः ।
तत्रागरुमहाधूपैर्बहुलैर्गन्धवत्तरैः ।
प्रफुल्लवनजापारगन्धबन्धितमारुतैः .

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्र सिह्मासनासीनो देव्या साकं महेश्वरः ।
क्रीडत्यत्यन्तमुदितो गणवृन्दनिषेवितः ।
तदखण्डमहास्तम्भान् पद्मरागप्रकल्पितान् ।
स एव द्योतयत्यन्तः कोटिभास्करसप्रभः ।
पश्यन्नैन्द्रीं दिशं शम्भुस्तत्रैवाप्यमरावतीम् ।
तत्रेन्द्रसदनं देवानिन्द्रादीनपरानपि ।
देवानां नन्दनं फुल्लकुसुमामोदिमारुतम् ।
जिघ्रन्स्वाङ्गमहाहारकाकोदरसुपारणम् ।
सप्ताब्धिचलनाऽऽस्फालतरङ्गावलिमीश्वरः ।
फेनबुद्बुदजालैश्च शिवनन्दननन्दितः
तरङ्गहस्तश्च सदा नमन्त इव सागरान् ।
तत्तदब्धिमहाद्वीपमण्डलं सरितो नगाः ।
वनानि देवयानं च स्वर्गिणां च गतीस्तथा ।
भोगं पातं(प्राप्तं)कर्मिणां च पश्यन् हृष्यति चाम्बया ।
निषधेशालयं तत्रे मणिकुम्भमनोहरम् ।
निषधो मूर्तिमांस्तत्र तल्लिङ्गं पूजयंस्तदा ।
भस्मरुद्राक्षसम्पन्नो दिव्यैः पञ्चामृतैस्तदा ।
गन्धैश्चैव च वासोभिर्बिल्वमन्दारचम्पकैः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैस्ताम्बूलैश्च नमंस्तदा ।
प्रदक्षिणाभिः सततं निषधेशः स्तुवंस्थितः ।

निषध उवाच—

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

निषधेशं भवरोगभेषजं
सुनिषण्णं सकलेषु भूतवर्गे ।
विषमाक्षं कलुषैर्विहीनदेहं
प्रणमामीश्वरमेवमेव नित्यम् ॥

सूतः(स्कन्द उवाच)

एवं स्तौति सदा देवं निषधः प्राग्दिशि स्थितः
हेमकूटस्तथाग्नेय्यां दिशि मौलौ महाप्रभः ।
गोमेदकमहारत्नभासुरोन्नतमस्तकः ।
स्वकान्तिभिस्तदाग्नेयीं दिशं सम्राजयंस्थितः ।
गोपुरापारशिखरैःखमौलितटसंस्थितैः ।
महर्लोकातिगैःश्रृङ्गैर्महामणिवराङ्कितैः ।
रुद्रावतारचितैर्गोवृषोत्तममस्तकैः ।
मणिकुम्भैश्च विततै रत्नमालाविलम्बितैः ।
तत्रैव सौधःसुमहान् गोमेदमणिसुन्दरः ।
गोमेदमणिजोत्तुङ्गमहापालीसहस्रकः ।
सहस्रपालीपीठस्थस्तम्भविद्रुमपुत्रिकः ।
सहस्रतलसंयुक्तमणिधाराच्छपालिकः ।
तदाग्नेयमहाकोणगोपुरेष्वन्तरा स्थितः ।
वेदिकापट्टिकोपेतो देवगोष्ठैश्च मण्डितः ॥
ललामराजद्वृषभो वलभीपरिवेष्टितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

बालार्कविततच्छाय: स्वच्छान्त: स्तम्भकान्तिकृत् ।
तस्मिन् मणिमये मञ्चे लम्बमाने च संस्थित: ।
मणिश्रृङ्खलसंराजद्वितानपरिवेष्टिते ।
कुथोपधानै:स्वास्तीर्णैस्तिष्ठतीश: सहाम्बया ।
आग्नेयबहुलामोदवनगन्धैश्च सुन्दरम् ।
मारुतो वाति धूपानां प्रमोदामोदसुन्दर: ।
तमालसुन्दरवनमग्निलोकविभूषणम् ।
अग्निदिक्सौधगैस्तत्र सेवितं सुमनोहरम् ॥
अग्नीश्वराभिधं लिङ्गं पूजयन्तो हि वह्नय: ।
आग्नेयगणपैश्चैव तत्र तल्लोकवासिभि: ।
पुरा समर्च्य तल्लिङ्गं सर्वभक्षकृदाह्वयात् ।
विमुक्त: स तदा वह्नि: तत्पश्यन् शङ्करोऽम्बया ।
तत्रत्यलोकनिचयं सप्ताब्धिपरिवेष्टितम् ।
द्वीपान्वनानि सरित: सश्यंत्यंवासमन्वित: [पश्यत्यम्बासमन्वित:] ।
हेमकूटो महाशैलो मूर्तिमाँल्लिङ्गमैश्वरम् ।
हेमकूटेश्वरं नाम्ना प्रतिष्ठाप्य क्रमादवै: ।
स्तौति देवं हेमकूटं भस्मरुद्राक्षधृङ्नग: ।

हेमकूट:—

पापाद्रिकूटकुलिशोत्तम हेमकूट
वीटीकृताखिल सुमेरुज हेमकूट ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

प्रोद्ययत्सुधांशुचयमौलितटोरुभास्व–
त्कोटीर-घोटक कृतागमकूट पाहि ॥

इत्थं सदा हेमकूटस्तत्र स्तौति महेश्वरम्
शैलसौधकवरे परमेश्या
चारुचन्द्रशकलाङ्कितमौलिः ।
नन्दिभृङ्गिगणपैश्च सर्वतः
क्रीडति श्रुतिशिखामलवाक्यैः ॥

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे कैलासप्रासाद वर्णनं नाम अष्टाविंशोऽध्यायः

॥ एकोनत्रिंशोऽध्यायः ॥

स्कन्द उवाच

यःयस्यर्ध(यः पस्पर्ध(र्धे)पुरा मेरुं विन्ध्योऽसौ चारुकन्दरः
यन्मौलिनिलया देवी सोऽयं पर्वतशेखरः ।
इन्द्रनीलमयस्तत्र दक्षिणो भाति भूधरः ।
लिहन् स्वजिह्वया लोकानास्ते सोऽत्यन्तसुन्दरः ।
त्यक्त्वा स्वानति जात्यन्त दुःखं तत्र घटोद्भवात् ।
[त्यक्त्वा स्वानाप योऽत्यन्तदुःखं तत्र घटोद्भवात्] ।
सूर्यातिगगतीभिश्च शृङ्गैरङ्कितदिक्तटः ॥
महेशाश्रयजोन्मादमुदितो विन्ध्यभूधरः ।
तन्मौलिगोपुरोत्तुङ्गशिखरैर्वृषभैरपि ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

महानीलगणोद्यद्भानीलीकृतदिशोदरः ।
तन्मौलीतिलकोद्दामपुण्डरीकसहस्रकैः ।
दंष्ट्राकरालैर्विकृतैर्धारितः सौधसत्तमः ।
तत्रागरुमहाधूपैर्ज्वालाज्वलितदीपकैः ।
सहस्रतलसंयुक्तो(क्त)नीलकुम्भोज्ज्वलःस्थितः
नीलसारैश्च वृषभैर्मणिनेत्रैश्च शोभितः.
स्फटिकेन्द्रमहानीलजालकाङ्कितकुट्टिमः ।
नीलनीलोत्पलकृतमाला(जाल)विभूषितः ।
गवाक्षित इवाभाति चाम्बरं तत्र सुन्दरम् ।
तस्मिन्त्सौधोत्तमे मञ्चे चेन्द्रनीलोरुपादके ।
तस्मिन्मञ्चोपरि लसन्नीललोहित ईश्वरः ।
देव्या सहास्ते नितरां गणवृन्दनिषेवितः ॥
पश्यन्यामीं दिशं शम्भुर्यमं सम्यमिनीश्वरम् ।
नारकाणां विचित्राणां गतयस्तत्र शङ्करः ।
क्लिश्यमानान् दह्यमानान्पाच्यमानान्महेश्वरः ।
अशैवानपि पापिष्ठान्भस्मरुद्राक्षवर्जितान् ।
शिवनैवेद्यरहितान्मलांशांस्तत्र शङ्करः
सप्तांब्धिवेष्टितापारभूमिभागान् महेश्वरः
नगांश्च सरितःपुण्या वनान्युपवनानि च ।
क्रीडत्यत्यन्तमुदितो देवो देव्या महेश्वरः ।
विन्ध्यमौलिमहासौधे नीलेन्द्रमणिकल्पिते ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

विन्ध्यो विन्ध्येश्वरं लिङ्गं तत्र सम्पूज्य भक्तितः ।
पञ्चामृतैः फलरसैश्चन्दनैर्धूपदीपकैः ।
बिल्वचम्पकमन्दारकरवीरसुपङ्कजैः ।
प्रदक्षिणानतीभिश्च मणिनीराजनैरपि ।
सम्पूज्य विन्ध्यःसंस्तौति भक्त्या विन्ध्येश्वरं शिवम् ॥

(विन्ध्यः उवाच)

विन्ध्येश वन्ध्यदिवसो न भवेत्कदाचित्
त्वत्पादपूजन नतिस्तुतिभिर्ममाद्य(विहीनः)
वन्ध्योऽपि त्वत्पदनिवेदितभोज्यभुक्स्यात्
विन्ध्योपमं दृढतरं हि सुतं लभेत ॥

सूतः—

इत्थं स्तौति सदा विन्ध्यो विन्ध्येशं तत्र शैलराट् ।
मलयो नैरृते भाति राजत्सुन्दरशेखरः ।
पुष्परागमणिप्रख्यनानानिर्झरकन्दरः ।
रम्यश्रृङ्गाग्रविलसद्गोपुरावलिभासुरः ।
रुद्रक्रीडादिसहितो ललामवृषभाञ्चितः ।
स्वप्रभाभासितोल्लासिसर्वलोकातिगो नगः ।
भाति भूमिधरस्तत्र सौधोत्तमविभूषितः ।
सहस्रसारसोत्तुङ्गशिरोभिर्धारितो महान् ।
पुष्परागमणिक्लृप्तसहस्रस्तम्भमण्डितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पराघ्यं रत्नखचितः सिंहासनवराश्रयः ।
रत्नगुच्छमहापुष्पसरालम्बितपीठभूः ।
तत्राच्छभूषणोपेतो देव्या क्रीडति शङ्करः ।
महामलयजोद्भूतचन्दनामोदिमारुतैः ।
चन्द्रचन्दनलिप्ताङ्गो महाकल्पकपुष्पधृक् ।
गुग्गुलूद्दामसुभगो धूपामोदितदिक्तटः ।
तां निर्ऋतिदिशं शम्भुःपश्यन्निर्ऋतिजान्गणान् ।
कृष्णान् करालान् विकटान् निस्त्रिंशवरधारिणः ।
सप्ताम्बुधीनां कोणानि तदन्तर्गभूमपि(?) ॥
द्वीपांश्च सरितः शैलान्वनानि च महेश्वरः ।
मलयेन स्वनाम्ना वै लिङ्गं तन्मलयेश्वरम् ।
मणिधामगतं तत्र(तच्च)पूजितं सर्वकामदम् ।
पञ्चामृतैश्चन्दनैश्च बिल्वमन्दारचम्पकैः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैःप्रणामप्रक्रमादिभिः ।
संस्तुतं परया भक्त्या गिरिणा मलयेन च ।

[मलयः – उवाच]

मलयेश महेश शङ्कर
प्रमथाधीश्वर चारुचन्द्रमौले ।
त्वयि जातं जगदेतदेव शम्भो
प्रलयं याति लये त्वदीयकुक्षौ ॥

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

इत्थं स्तौति सदा देवं मलयः शैलसत्तमः ।
दर्दुरः पश्चिमे भाति नानाश्रृङ्गवरालयः ।
वैडूर्यसारसुभगस्तत्सूत्रच्छविना ततः ।
तन्मौलिगोपुराकारशिखरैरतिभासुरः ।
रुद्रावतारचरितैर्महोक्षगणसङ्कुलः ।
दोधूयमानश्रृङ्गाग्रपताकावलिशोभितः ।
महाशार्दूलसाहस्रधरितस्तन्मणिप्रभः ।
सहस्रस्तम्भसम्युक्तो वेदिकापट्टिकान्वितः ।
मुक्ताच्छगुच्छसञ्छादिवितानविततांम्बरः ।
धूपामोदादिबहुलगन्धनन्दितदिक्तटः ।
वैडूर्यसारगर्भाच्छसुन्दरान्तरकाञ्चितः ।
तत्र सिंहासनं दिव्यं पञ्चयोजनकल्पितम् ।
परार्घ्यास्तरणोपेतं तस्मिन् देव्या महेश्वरः ।
विहरत्यान्तरगणैर्वरुणो वारुणीं श्रितः ।
दिशं पयोधिनाथेन पालितां यादसां तदा ।
वैडूर्यरत्नमकुटबद्धेन्दुशिशुशेखरः ।
मणिकुण्डलगण्डोद्यत्प्रभाधवलिताङ्ककः ।
वलयाहीश्वरोद्भासिफणाफणितहस्तकः ।
कृष्णागरुसुपुष्पोत्थधूपधारानुरञ्जितः ।
महार्हवसनोपेतश्चलच्चामरवीजितः ।
तद्वैडूर्यमहासूत्रधाराविद्योतितान्तरः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

पश्यन्पश्चिमदिङ्नाथं वरुणं तद्गणानपि ॥
पाशहस्तान्हरिद्वर्णान् करालारुणदंष्ट्रकान् ।
तत्र सप्ताब्धिवलयं नदीनदवनानि च ।
देवभागांश्च तत्रत्यान्क्षेत्राणि च महेश्वरः ।
विहरत्यम्बया सार्धं सौधे तस्मिन्पिनाकधृक् ।
दर्दुरेशाभिधं तेन पूजितं दिव्यधामगम् ।
पञ्चामृतासेचनैश्च गन्धैर्बिल्वैश्च पङ्कजैः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैर्नमनप्रक्रमैःस्तवैः ॥
तुष्टाव दर्दुरो देवं दर्दुरेशं महेश्वरम् ।

दर्दुर उवाच–

पापापारमतङ्गकुम्भहरणे त्वं शङ्करो दर्दरो
भीमोऽहीश्वरकङ्कणोत्तमलसत्पाणीनखोद्यत्प्रभः ।
सिह्मः सर्वसुरेश्वरो हि भगवानर्धेन्दुजूटोज्ज्वलः
सर्वेषां तरिता गरं जरयिता कोशो गुणैर्वाचकः ॥

इति श्रीशिवहस्ये प्रथमांशे शैलसौधवर्णने
एकोनत्रिंशोऽध्यायः ।

॥ त्रिंशोऽध्यायः ॥

स्कन्दः

वायव्यां मन्दिरस्तत्र मणिसुन्दरकन्दरः ।
महेशस्य प्रियो नित्यं सर्वमन्दारनन्दितः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

मन्दारतरुभिस्तस्य मौलिस्थैर्द्योतिता दिशः ।
हरिन्मणिप्रभाधारपरिष्टुतदिगन्तरः ।
सोऽयुतं योजनायामैर्विस्तारोच्छ्रायविस्तरः ॥
अतुलः सर्वशिखरिशिखाव्रातैकसुन्दरः ।
चन्दनानन्दितमुखः सुमगन्धोज्ज्वलच्छिखः ।
रत्नसालतमालालिमौलिपालिविराजितः ।
तत्रैव मन्दरोद्दामशेखरैरमितप्रभैः ।
विभान्ति तद्धरिमणिहरिताः शाद्वलोपमाः ।
चकास्ति तद्दिशां चक्रं नानापक्षिमृगैर्युतम् ।
तन्मौलिगोपुरापारकलशद्योतिताम्बरः ।
रुद्रावतारचरितैर्धेनुपोतगणैः शुभैः ।
सहस्रहंसमौलिस्थसौधराजविराजितः ।
वेदिसोपानकोपेतः सहस्रस्तम्भमण्डितः ।
तलैर्वलितपालीभिर्वलभीभिर्विचित्रितः ॥
तस्यान्तर्मणिवादाब्जस्वच्छसिंहवरासनम् ।
साम्राणिधूपबहुलगन्धगन्धवहाश्रयः ।
रत्नजालमहासालजालकावलिकीलितः ।
मन्दारोत्थमहानन्दसुमसुन्दरमारुतः ।
दिव्यमन्दारजामोदफुल्लमालावृतोदरः ।
हरिन्मणिमहादीपसारधारावृतान्तरः ।
तत्र दिव्यहरित्कान्त्या वामभागस्थया शिवः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

सेवितो हरितोद्दामपादमञ्चेऽधिसंस्थितः ।? ॥
वायुं सत्यवदालोकांस्तत्रत्यान्गणपानपि ।
सागरान्तरगान्द्वीपान्वनानि सरितो नगान् ।
देवलोकांस्तथा देवो देव्यै लोकान्प्रतीक्षयन् ।
मन्दरेणार्चितं तत्र लिङ्गं सुन्दरमन्दिरम् ।
नाम्नैव मन्दरेशानमिन्दुकुन्दसमप्रभम् ।
पञ्चामृतैस्तथा नीरैश्चन्दनैर्बिल्वपल्लवैः ।
अरविन्दमरन्दैश्च मन्दारतरुजैः सुमैः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैर्नमनप्रक्रमैस्तथा ।
आनन्दसुन्दरोदारस्तवैस्संस्तौति भक्तितः ।

मन्दरः (उवाच) –

श्रीमन्दरेश विविधागममौलिबृन्द-
सन्दोहनन्दितपदाम्बुजभृङ्गभावम् ।
सम्प्रार्थयामि तरुणेन्दुकलाललाम
वृन्दारवन्दितपदाम्बुजसेवयाहम् ॥

सूतः-

इत्थं स्तौति सदा देवं मन्दरश्चारुकन्दरः ।
मम मातामहोद्दामशेखरैरर्दिता दिशः ।
हीरसारमयो भाति हिमवान् गगनातिगः ।
हिमासारमहाधारशक्तिकान्तशिरो(लो)पलः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

तत्कान्तिकान्तिता लोका नानागोपुरभासुरः ।
रुद्रावतारचितैर्वृषस्तोमवि(मेन)राजितः ।
नियुतं योजनायामः कैलासोत्तरभागगः ।
सहस्रकेसरिसटातटभ्राजिसुपाण्डरः ।
तद्धारितमहाहीरप्रासादोद्यच्छिखाश्रयः ।
सहस्रस्तम्भसंयुक्तो रम्यसोपानवेदिकः ।
महाहिमघनीभूतचन्द्रस्फटिकपीठकः ।
सम्फुल्लामोदिविपिनसुमगन्धितमारुतः ।
शिलारसमहारीतिगन्धमाद्यत्सुरद्रुमः ।
तक्कोलागरुसम्मोदि बोधिचन्दनमस्तकः ।
कुरवाशोकबहुलचम्पकोद्दाम गन्धितः ।
कर्णिकारमहावक्त्रस्तिलकाङ्कितमस्तकः ।
कुटजोद्दाममुकुटोवटासटजटाधरः ।
त्रिपुण्ड्रककृताकार–(ज्वलितत्त्रिपुण्ड्रकाकार–)
तक्कोलाङ्कोलसुन्दरः ।
महाहिमकराकारमहाहिवरधृङ् नगः ।
हरमौलिजटोल्लासिहिमधामोज्ज्वलत्प्रभः ।
दिव्यगङ्गापयःपूरनिर्झरावृतकन्दरः ।
स्वकीयमौलिसौधस्थपङ्कजाकारसप्रभः ।
गौरीशङ्करपादाब्जध्याननिर्धूतहृत्तमाः
जामातृकन्यकानन्दप्रीत्या शैलेश्वरस्तदा ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

नितरां हर्षवर्षाश्रुकणान्मुञ्चन्निव स्थितः ॥
नीलपीतारुणापाररीतिनिर्यत्सुकन्ध(द)रः ।
तत्र तच्छैलशिखरे महाहीरोपलैः कृते ।
हीरजालकसञ्छन्ने हीरमञ्चाच्छपादुके ।
परार्घ्यास्तरणास्तीर्णे तगरोद्दामधूपिते ।
हीरकान्तमणिज्योत्स्नानिवारिततमोगणे ।
महाहीरमणिव्रातकल्पभूषितविग्रहः ।
देव्या हरिन्मणितत(प्रख्य)शरीरवरकान्तया ।
नितरां मञ्चमध्यस्थो भाति भाभिर्महेश्वरः ।
स्वपितुः शिखरे देवी नितरां तोषवेषभूः ।
रमयत्येव देवेशं यथा कन्या पितृक्षये ।
भर्त्रा नित्यं प्रमोदेत न तथा श्वशुरालये ।
देव्या विहरतीशानः पश्यन्धनपतेर्दिशम् ॥
यक्षोगणोषितां तत्र तथैवैलिबिलेः पुरीम् ।
शातकुम्भमहाभूमिमुत्तरांश्च कुरूंस्तथा ।
देवोद्यानानि पुण्यानि सप्ताब्धिपरिवेष्टनम् ।
स्वर्णतालवनं तत्र तत्फलामोदिगन्धभूः ।
ताम्रपृष्ठां तथा भूमिं सहस्रं योजनायताम् ।
सुधासागरमध्यस्थमणिद्वीपं शिवप्रियम् ।
नीपापारवनं तच्च रत्ननीपैः समावृतम् ।
हिमशैलामलाकारधारासौधे महेश्वरः ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

देव्या विहरति स्वैरं चलच्चामरवीजनैः ।
रत्नचाम्पेयमालाभिर्भूषितस्तत्र शङ्करः ।
गणेन्द्रैरुद्यतलसत्त्रिशूलकरभासुरैः ।
हिमाचलेश्वरं लिङ्गं चन्द्रस्फटिकधामगम् ।
अपारवरिवस्याभिर्हिमशैलेन चार्चितम् ।
पञ्चामृतैः फलरसैः सुगन्धैर्यक्षकर्दमैः ।
बिल्वारविन्दकल्हारैश्चम्पकैर्वकसम्भवैः ।
धूपदीपोपहारैश्च प्रणामप्रक्रमादिभिः ।
अस्तौषीद्धिमशैलेशं हिमवांश्च कृताञ्जलिः ।

हिमवान् [उवाच]

परिणतहिमधामकान्तिराज-
ज्जटया लम्बितगङ्गयोरुहासम् ।
भवदाननपङ्कजोत्पलाभैः—
रविसोमानललोचनैर्विलोकयाशु ॥

सूतः

इत्थं हिमाचलः स्तौति हिममौलिमहेश्वरम् ।
नीलो विभाति चैशान्यां कैलासामलपर्वते ॥
रम्यसानुशतोपेतः सहस्रशिखरैर्युतः ।
नीलोऽपि वामतः शैलः प्रवालमणिभासुरः ॥
उदारतरगम्भीरशिखरालेढिंबरः (लीढ दिङ्मुखः) ।

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

(लेडिताम्बरः लीढदिव्यभूः)
ईशान्यां गोपुरैर्भाति रुद्रक्रीडास्थलैर्वृतः ।
उद्यद्द्युमणिसङ्काशकलशैरतिभासुरः ।
भूसुराणां च शरणैः सुम्भासुरनगावृतः ।
महागोपतिभिर्युक्तो विद्रुमाभोऽरुणोरुभाः ।
तन्मौलिमणिगात्युच्चप्रवालपरिकल्पितैः ।
महाशरभसाहस्रैर्धारितः सौधसत्तमः ।
हृत्तमोनाशकस्तत्र रम्यो भूसुरभासुरः ।
तत्र राजन्ति विविधवेदिसोपानपेटिकाः ।
सहस्रस्तम्भसंयुक्तः प्रवालमणिकल्पितः ।
सौधराडगमौलिस्थो भात्युद्यत्तरणिप्रभः ।
सहस्रतलमौलिस्थः प्रवालमणिकुम्भवान् ।
प्रवालवर्तुलात्यच्छमालागुच्छैकशोभितः ।
तत्रैव सुमनामोदमाद्यद्घुङ्कृतषट्पदः ॥
तत्प्रवालमणिज्योत्स्ना निवारिततटिद्द्युतिः ।
तस्मिन्प्रवालपादाच्छमञ्चके स्तरणास्तृते ।
देव्या विहरति प्रीत्या चन्द्रचूडो महेश्वरः ।
सप्ताब्धिवेष्टितापारभूमींश्च द्वीपकानपि ।
वनानि सरितःशैलान्क्षेत्राण्यपि महेश्वरः ।
ईशानलोकं तत्रैव नानारुद्रगणैर्वृतम् ।
दिव्यन्तरिक्षभूमिस्थैर्हेतिपाशधरैर्युतम् ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

वृक्षौषधीष्वथान्ने च(रण्ये)पथि शैलेषु ये चराः ।
ललामराजच्चन्द्रार्कैर्जटामकुटशोभितैः ।
गणेन्द्रैरुरगेन्द्रैश्च क्रोधारुणितलोचनैः ।
ब्रह्माण्डदलनैश्चैवाप्यापीतार्णवघोषकैः ।
युतमीशानमाशास्यः पश्यत्यम्बासमन्वितः ॥

सूतः–(?) [स्कन्दः]

तत्तन्नगवरोद्दामशिखरेषु शिवालयाः ।
परितः सन्ति तेषां तु नाम्ना लिङ्गोत्तमान्यपि ।
श्रृणुष्व जैगीषव्य त्वं पापभङ्गाय केवलम् ।
निषधेशो हेमकेशो विन्ध्येशो मलयेश्वरः ।
दर्दरेशो मन्दरेशो हिमशैलेश्वरो हरः ।
नीलेश्वरो हि परितो महासौधवराश्रयाः ।
रम्यगोपुरकोपेता नगास्तत्र वपुर्धराः ।
पूजयन्त्यत्र लिङ्गानि बिल्वपत्रैर्मनोहरैः ।
नीलोऽपि तत्र नीलेशं पूज्य सेकैः सुमैरपि ।
धूपदीपैश्च नैवेद्यैःस्तौति नीलेश्वरं शिवम् ।
स्वमौलिमणिजापारधामगं प्राञ्जलिस्तदा ।

नीलः-

नीललोहित महागरकन्धरा-
मलकपाल(भुजङ्गवि)भूषण ।

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

कालकाल भगवन्कृपाम्बुधे

तारयाशु भवसंसृतिजालम् ।

इत्थं स्तुवन्ति ते शैला गिरीशा गिरिशं तदा ।

गिरयः

हर हर परमेश देवदेव

त्रिपुरयमान्धक जातभीतिनाश ।

अगपतितनयाधव प्रभो नः

परिपाहीश्वर देव सार्वभौम ॥

भवता भवतापहारिणा

वसता नाकशिरोत्थसौधमौलौ ।

वयमप्यमला नगाःशिलाभि-

र्नगवल्लीतृणपक्षिवीरुधैः(?) ।

सुमृगैरपि चन्द्रचूड शम्भो

गतिभाजः सुतरां च धन्य-धन्याः ॥

वेदेषु प्रथितोऽसि रुद्र भगवन् मीढुष्टमो बब्लुशः

बभ्रुः शम्भुरखण्डघोषकरणो ह्युग्रोऽसि भीमोऽसि च ।

अस्माकं त्वधिपोऽसि पाहि दयया ख्यातो गिरीशोऽपि च ।

इति श्रीशिवरहस्ये प्रथमांशे शैलकृतस्तुतिर्नाम

त्रिंशोऽध्यायः

पूर्वभागः

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Saraswati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. Sarasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academy

CC-0. SaTasvati Mahal Series. Digitized by Sri Muthulakshmi Research Academ